

DELAEY | DOBBELAERE | SERCK

Visserij 19

B - 9000 Gent

tel + 09.223 31 08

info@thomasserck.be

www.thomasserck.be

RUIMTELIJKE PLANNING, LANDSCHAP, ARCHITECTUUR, RESTAURATIE, INRICHTING EN ENGINEERING

BEHEERSPLAN GODSHUIS VAN PEENEN – GLORIBUS

datum 28 april 2022

adres Boeveriestraat 9-19 en Gloribusstraat 2-6, B-8000 Brugge

opdrachtgever Zorgvereniging Brugge, Mintus
Ruddershove 4
B-8000 Brugge

architect DELAEY | DOBBELAERE | SERCK
Visserij 19, B-9000 Gent
t. 09.223 31 08
e. info@thomasserck.be

Foto voorblad: Voorgevel van het godhuis Van Peenen in 1942 (bron: S.N., voorgevels, 1942, KIK-IRPA: A027759)

© DELAEY | DOBBELAERE | SERCK

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit dit document mag vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt worden hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteur.

Behalve als instrument voor Onroerend Erfgoed mag de studie enkel gebruikt worden na overleg met de auteur, na zijn voorafgaandelijke schriftelijke toelating en met volledige referentievermelding.

0. INHOUDSTAFEL

0. Inhoudstafel.....	1
1. Identificatie en afbakening van het onroerend goed.....	3
Identificatie	3
Afbakening	4
Toelichting godshuis Van Peenen – Gloribus.....	5
2. Historische nota.....	7
Algemeen	7
Godshuis Van Peenen – Gloribus	7
1629/1634: Stichting	7
18de en 19de eeuw: Commissie van de Burgerlijke Godshuizen.....	10
20ste eeuw: verbeteringwerken.....	17
Bibliografie.....	27
3. Inventarisatie huidige toestand	29
Algemene beschrijving.....	29
Godshuizen	29
Godshuis Van Peenen – Gloribus	29
Plannen.....	32
Godshuis Van Peenen.....	32
Godshuis Gloribus.....	35
Exterieur	37
Metselwerk	37
Daken	46
Gevelsluitingen.....	48
Gevelelementen	54
Interieur	55
Structuur	55
Wandafwerking	61
Plafondafwerking.....	62
Vloerafwerking.....	63
Binnenschrijnwerk	65
Vaste interieurelementen	70
Omgeving.....	74
Tuin.....	74
4. Erfgoedwaarden.....	77
Waardenstelling	77

Beschermd als monument op Vlaams niveau.....	77
Niet-officiële erfgoedwaarden.....	77
Beschermd als Unescowerelderfgoed	78
5. Beheersvisie en doelstellingen.....	79
Visie	79
Knelpunten	80
Behoud en conservatie van het aanwezige erfgoed	80
Ruimtegebrek woningen.....	80
Thermisch discomfort (isolatie, verwarming...)	80
Toeristische ontsluiting van de binnentuin.....	80
Doelstellingen	81
Doelstelling 1. Duurzaam behoud van waardevolle elementen.....	81
Doelstelling 2. Herstel erfgoedwaarden	81
Doelstelling 3. Aanpassingen i.f.v. continu gebruik	81
Doelstelling 4. Toeristische ontsluiting.....	81
6. Maatregelen.....	83
Algemeen	83
Vooronderzoeken	83
Exterieur	84
Interieur.....	87
Technische installaties	91
Omgeving	91
7. Opvolging en evaluatie	93
Eenmalige werkzaamheden.....	93
Terugkerende maatregelen.....	93
Methodiek	93
Opvolging	93
Toestandsrapport en onderhoudslogboek	94
8. Extra toevoegingen.....	95

1. IDENTIFICATIE EN AFBAKENING VAN HET ONROEREND GOED

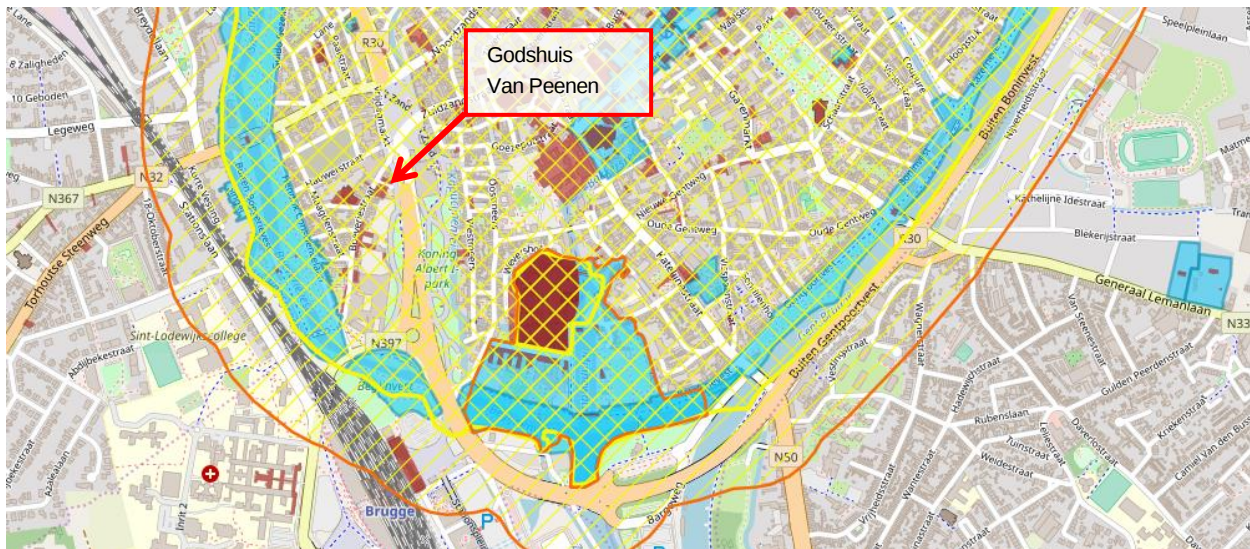
Identificatie

Benaming	Godshuis Van Peenen – Gloribus
Adres	Boeveriestraat 9-19 en Gloribusstraat 2-6, B-8000 Brugge
Kadaster	Brugge, 3 ^e afdeling, sectie C, nr. 1421b
Bescherming	Beschermd monument Beschermingsbesluit nr. 0755, d.d. 09.07.1974 (Gebouwen in Brugge)
Vaststelling	Vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 14.09.2009: Godshuis Van Peenen (ID 82422)
Eigenaar	Zorgvereniging Brugge, Mintus Ruddershove 4 B-8000 Brugge
Gebruiker	Particuliere bewoners
Ontwerper beheersplan	Architectenbureau Serck bv Visserij 19, 9000 Gent voor de maatschap DELAEY DOBBELAERE SERCK Visserij 19, 9000 Gent

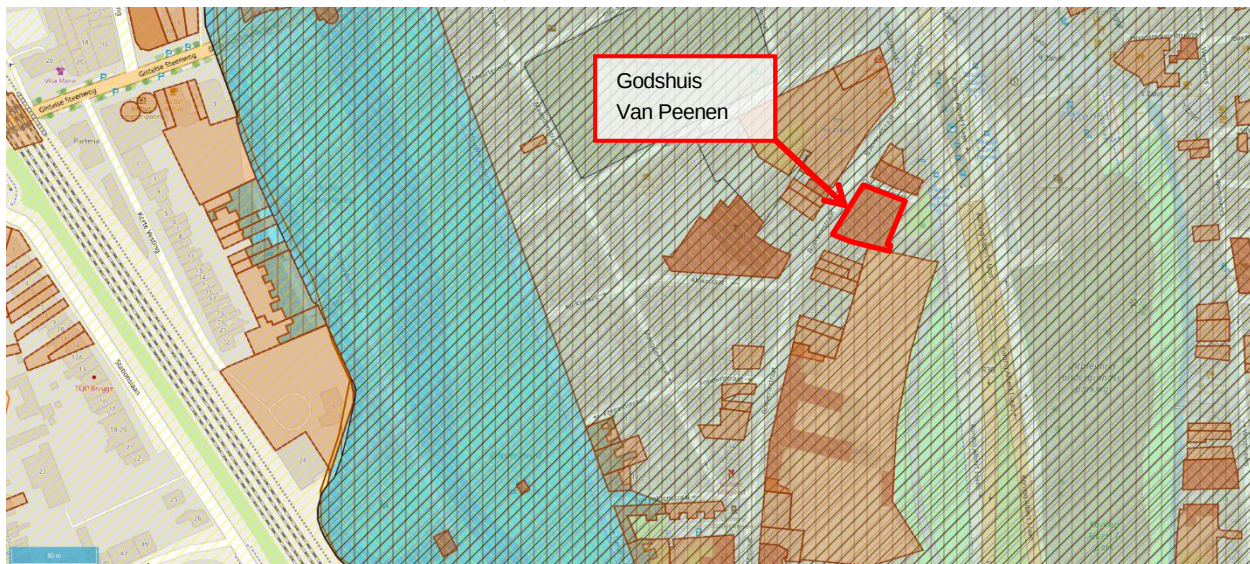
Afbakening

Het godshuis Van Peenen is aangeduid als beschermd monument en is gelegen op het adres Boeveriestraat 9-19 en Gloribusstraat 2-6 te Brugge. Deze bescherming bevat de voormalige godshuizen Van Peenen en Gloribus (eenzelfde stichting), met inbegrip van het interieur en de tuin.

Het godshuis bevindt zich bovendien in de vastgestelde archeologische zone “Historische stadskern van Brugge” en de UNESCO werelderfgoed kernzone “Historische stadskern van Brugge”.

Figuur 1 Ligging van het godshuis in de Brugse binnenstad (bron: <https://geo.onroerenderfgoed.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

Figuur 2 Afbakening van het beheersplan (bron: <https://geo.onroerenderfgoed.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

Legende

- ☒ Beschermd Onroerend Erfgoed
 - ☒ stads- en dorpsgezichten
 - ☒ monumenten
 - ☒ overgangszones
- ☒ Vastgestelde Inventarissen
 - ☒ bouwkundig erfgoed
- ☒ Unesco Werelderfgoed
 - ☒ kernzones
 - ☒ bufferzones

Toelichting godshuis Van Peenen – Gloribus

De godshuizen Van Peenen en Gloribus worden vandaag apart benoemd, evenwel werden ze binnen een periode van maximaal 15 jaar opgericht door het echtpaar Van Peenen – Gloribus op hetzelfde perceel en werd voor beide godshuizen slechts één fundatie-akte opgesteld.

Het beschermingsbesluit spreekt enkel van “godshuis Van Peenen”. De bescherming omvat evenwel Boeveriestraat 9-19 en Gloribusstraat 2-6.

Historisch gezien is het dus correcter om te spreken over het godshuis Van Peenen – Gloribus.

Figuur 3 Aanduiding van de begrenzing godshuis Van Peenen en godshuis Gloribus (bron: <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/12656>, geraadpleegd op 23.03.2021)

2. HISTORISCHE NOTA

Algemeen

Godshuizen werden vanaf de 14de eeuw gesticht binnen steden. Ze werden opgetrokken om bejaarde, hulpbehoevende mannen of vrouwen een onderkomen te bieden. De bouw van deze godshuizen gebeurde altijd vanuit privé-initiatieven, hetzij van ambachten, om hun oude, hulpbehoevende leden te helpen, hetzij van rijke burgers, als blijk van hun liefdadigheid.

Ook in Brugge ontstaan de eerste godshuizen in de 14de eeuw. Het “Rooms Convent”, een godshuizencomplex in de Katelijnestraat, werd in 1330 opgericht, zoals af te lezen bij de toegangspoort. Het is het oudst bewaarde godshuis in Brugge. De laatst gebouwde godshuizen dateren uit het begin van de 20ste eeuw, zoals de godshuizen “Roussel” in de Hendrik Conscienceaan. Het concept van de godshuizen is gedurende minstens 500 jaar gelijkend gebleven.¹

Godshuis Van Peenen – Gloribus

1629/1634: Stichting

Het Godshuis Van Peenen – Gloribus is gelegen in de Boeveriestraat, vernoemd naar de term ‘boeverie’, hier in de betekenis van uitgestrekt weiland voor runderen. Het weiland nam namelijk de oppervlakte in tussen de Vrijdagsmarkt en de gemeente Sint-Michiels.² De naam ‘Bouveriestraete’ werd vanaf halverwege de 15de eeuw gebruikt. De oudste bebouwing in de huidige straat dateert uit deze periode. De kaart van Marcus Gerards dateert van een eeuw later en toont een continue aaneengesloten bebouwing van woningen, godshuizen en kloostercomplexen.

Figuur 4 Locatie van het godshuis op de kaart van Marcus Gerards d.d.1563 (<http://www.erfgoedbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

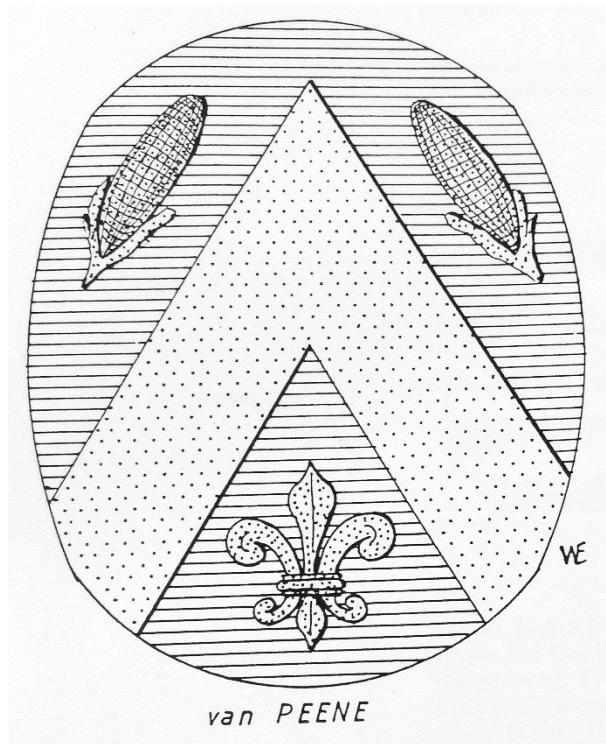
Een van de woningen in de straat was ‘Den zilveren harynck’, “staende ten voorhoofde van de zuydtzyde van de Bouverystraete op den houck van het Musevalstratkin mette vervallen huysen mette poorte daerneffens streckende tot aan de schuer; ende voorts een groote schoone plaetse van lande daer achter liggende, streckende achterwaerts tot aan den stadswaterloop.”³

¹ bureau b. Delaey conservatiearchitecten, *Beheersplan: Godshuizen De Meulenaere en Sint-Jozef*, Brugge, 2019.

² Inventaris Onroerend Erfgoed, *Boeveriestraat*, 2021, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/10366>, geraadpleegd op 23.03.2021.

³ S.N., *Aankoopakte*, Archief van Peenen in Archief Mintus, 26.02.1621, in PENNINGCK, J., ‘De Godshuizen van Peenen en Gloribus’, *Brugs Ommeland*, 1979, jg. 19, nr. 4, p. 291.

Dit huis met aanhorigheden werd op 26 februari 1621 verworven door Pieter van Peenen (1562-1626). Pieter van Peenen was de tweede zoon van Jean van Peenen, die actief was aan het hof van de prins van Oranje, en Elisabeth Geers. Pieter van Peenen was gedurende een kwart eeuw magistraat voor de stad Brugge.⁴ Hij bekleedde afwisselend verschillende functies: in totaal was hij negen jaar schepen van de stad, waarvan eerste schepen in 1624, in 1606 en 1607 was hij trezorier en gedurende vier jaar bekleedde hij de functie van raadslid.⁵ Vanaf 1602 was hij gouverneur van de Bogaerdeschool en vanaf 1621 voogd van het Sint-Juliaanospitaal. Zijn echtgenote Isabella Gloribus (†1634) was de dochter van de Brugse schepen Jacques Gloribus en Pauline Anchement.

Figuur 5 (links) Portret van Pieter van Peenen in 1621 (bron: Musea in Brugge, Portret van Pieter van Peenen (+1626), 1621, www.erfgoedinzicht.be, geraadpleegd op 23.03.2021)

Figuur 6 (rechts) Wapenschild van de familie van Peenen (bron: EECKEMAN, W.; DEWULF-HEUS, R.L., 'Grafchriften in Brugge, deel II: de Sint-Annakerk vervolg', Brugs Ommeland, 1992, nr. 4, p. 219.)

In de jaren 1620 verkreeg Pieter van Peenen de toestemming om de bestaande woning in de Boeveriestraat te slopen en zes cameran op te richten voor behoeftige personen.⁶ De fundatie-akte werd pas in 1629 opgesteld door Isabella Gloribus na het overlijden van haar echtgenoot. Vijf jaar later, in 1634, werd er een nieuwe, definitieve stichtingsakte opgemaakt voor het godshuis. Voorafgaandelijk werd voor de schepenen vastgelegd dat alle voorgaande brieven geannuleerd werden.⁷

Isabella Gloribus zou ook de opdrachtgever zijn van de zes eenkamerwoningen die werden opgericht in de tuin van het godshuis, bereikbaar via het Muysevalstraatje, huidige Gloribusstraat. In de literatuur is onduidelijk wanneer dit gerealiseerd werd. Sommige bronnen menen dat dit na de stichtingsakte van 1629 is gebeurd en dat de akte van 1634 spreekt over twaalf in plaats van zes huisjes.⁸ Volgens andere auteurs ging het in de oorspronkelijke stichtingsakte wel al om twaalf cameran.⁹ De stichtingsakte van 1629 legt niet eenduidig vast om hoeveel woningen het gaat, maar spreekt over zes mannen en zes vrouwen.

⁴ DES GARETS, Marie-Louyse, *Bruges et ses "maisons-dieu"*, Luik: Solédi, 1937, p. 49.

⁵ PENNINGCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 290.

⁶ CONSTANDT, Luc; ESTHER, Jan; BEERNAERT, Brigitte, *Brugse gevelgids*, Brugge: Van de Wiele, 1982, p. 107.

⁷ S.N., 'Archief O.C.M.W.: Doos 6: Sticht. & fondaties, 26° V.P.G., nr. 2 : perkament 2 f° (achteraf genummerd)', *Transcriptie annulatiebrief d.d. 27 mei 1634*, s.d., Archief Mintus, Documentatiekast 13.

⁸ Zie bijvoorbeeld PENNINGCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 294.

⁹ DE BRUYNE, Hilde, *De godshuizen in Brugge*, Roeselare: Roularta books, 1994, p. 47.

Fundatie-akte d.d. 10 mei 1629¹⁰:

Wy Jaques Ancemant ende Guido Strabant scepenen in Brugghe in dien tyden doen te wetene alle lieden quam voor ons als voor schepenen ine Joncvrouwe Isabeau Gloribus weduwe ende besittyghe van sterfhuuse van dheer Pieter van Peenen, welcke comparante omme te doteren het godshuus vande woonste van sesse mannen, ende sesse vrouwen, staende inde Bouveriestraete dese stede ande zuutzyde van diere t welcke zou ende haeren overleden man Z.M. ter eeren van godtalmachtich ende omme daarmede onder andere deelachtich te makene vande middelen ende goedynghen de welcke sy hemlieden heeft belieft up deze weerelt te verleenen hebben ghefondeert ende de inwoonders van diere wekelick gheassisteert met twee ponden grooten [...]

Ende naer haeren doot denouveert ende stelt als voochder ende gouverneurs J. Pieter Chaerles van Peenen haeren zoone ende J. Jan de Leslye, heere van de Gauguerie als ghetrouwet hebbende Jov. Cathelyne van Peenen haere oudste dochtere.

Met conditien nochtans dat naer haeren doot haere vier andere dochters met haerlieden mans uit regard vande ghene die ghehuwet zyn, midtsgaders dezelve mans zoo langhe zy niet hertrauwen zullen haerlieden leven lanck behouen elck de collatie van twee huusekens te wetene van een ende eene vrouwen huuseken omme die te voorsiene.

Fundatie-akte d.d. 27 mei 1634¹¹:

Wy Vincent Stockhove ende Ferdinande du Lay scepenen in Brugghe in dien tyden doen te weten allen den ghenen die dese jegherwoordighe letteren zullen zyen ofte hooren lesen dat quam voor ons als voor scepenen joncvrouwe Isabeau Gloribus, weduwe ende besittyghe vanden sterfhuuse van wylent dheer Pieter van Peenen, poorteresse deser stede, welcke comparante omme te dateren het godtshuus vande woonste van es mannen ende zes vrouwen staende inde Bouveriestraet deser stede ande zuutzyde van diese twelcke zoun ende haeren overleden man zaligher memorie ter eeren van Godt Almachtlych ende omme daarmede onder andere deelachtich te maeckene vande middelen ende goedynghen de welcke hy haerlyeden heeft belieft up dese werelt te verleenen hebben ghefondeert ende de inwoonders van deze weekelyk ghadsysteert met twee ponden groot [...]

Ende naer haer doot denouveert ende stelt als voocht ende gouverneur den voornomden jonckheer Pieter Chaerles van Peenen haren sone ende om hem te assiteren in zaecken die hy sal vynden van noode raeckende het selve godtshuus denomeert daertoe de comparante joncheer Jan de Lesye heere van Gauguerie als ghetrouwet hebbende joncvrouwe Cathelyne van Peenen haer oudste dochtere. Enden ten overlyden vanden zelve heere van Gangerie zal in syn platse tot assitentie alfvooren byden voornomden joncheer Pieter Chaerles van Peenen ghedenomeert worden een ander naeste vriend vande comparante in linea recta.

Met conditie nochtans dat naer haer doot haere vier andere dochters met haerlyeden mans uit regardt vande ghene die die ghehuwet zyn, midtsgaders dezelve mans zoo langhe zy niet hertrauwen zullen haerlieden leven lanck behouen elck de collatie van twee huusekens te wetene van een ende eene vrouwen huuseken omme die te voorsiene.

Beide stichtingsaktes bepalen dus dat de vier jongste dochters van Isabella Gloribus elk twee personen, een man en een vrouw, mogen plaatsen in het godshuis. Wat betekent dat er in 1629 dus al minstens acht, en dus wellicht twaalf, cameran beschikbaar waren. Ook de vergoeding van twee ponden groot bleef ongewijzigd. In beide aktes staat ook genoteerd dat Gloribus verschillende grote rentes schonk aan de stichting, samen goed voor een jaarlijkse opbrengst van 108 ponden groot.¹² Het belangrijkste verschil tussen de twee aktes zit hem in het voogdijchap. In de oorspronkelijke akte zouden Pieter Charles van Peenen, de oudste zoon van het echtpaar, en Jan de Leslye, echtgenoot van de oudste dochter Cathelyne van Peenen, aangesteld worden als

¹⁰ S.N., 'Archief O.C.M.W.: Doos 6: Sticht. & fondaties, 26° V.P.G., nr. 1 : perkament – 12 f°'s (genummerd)', *Transcriptie fundatie-akte d.d. 10 mei 1629*, s.d., Archief Mintus, Documentatiekast 13.

¹¹ S.N., 'Archief O.C.M.W.: Doos 6: Sticht. & fondaties, 26° V.P.G., nr. 3 : perkament – handschrift 16 f° (achteraf genummerd)', *Transcriptie fondatieakte d.d. 27 mei 1634*, s.d., Archief Mintus, Documentatiekast 13.

¹² FORMESYN, Martin (red.), *Godshuizenwandelingen*, deel A: Van Blindekens naar het Begijnhof, Brugge: Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring, 1990, p. 20.

voogd bij het overlijden van Isabella Gloribus. In de akte van 1634 werd de rol van de schoonzoon beperkt tot raadsman.

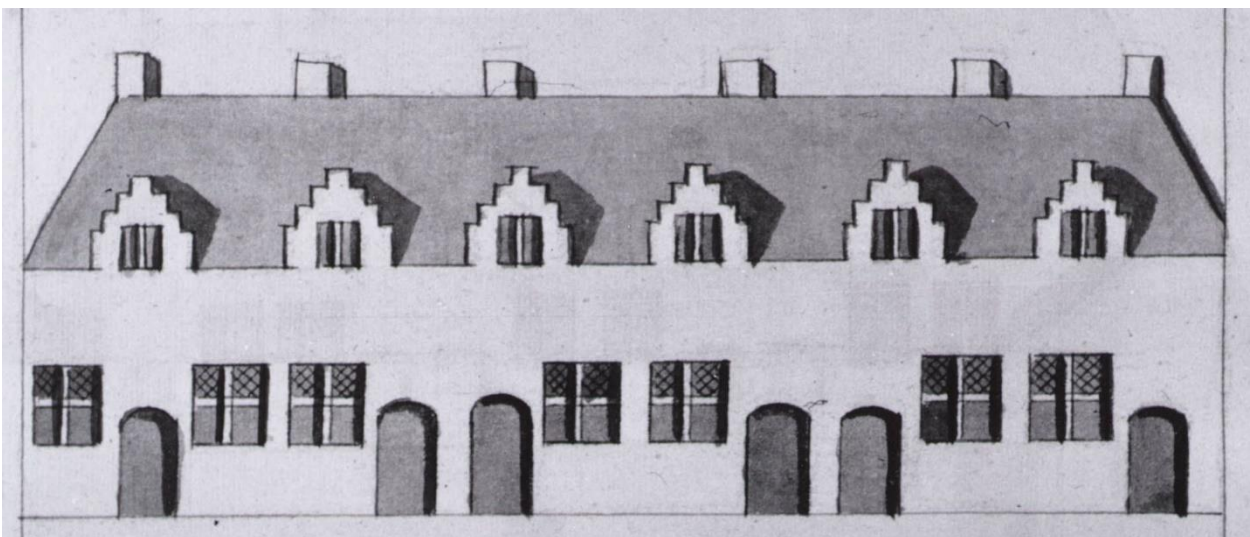
Verder legde de akte van 1634 ook vast dat de woningen langs de Boeveriestraat bewoond zouden worden door mannen, ouder dan vijftig jaar, en hun gezin, en de woningen in de tuin door ongehuwde vrouwen of weduwes, ouder dan 36 jaar. Als de bewoonster zou huwen, dan moest ze onmiddellijk het huis verlaten.

Nog geen maand na het bekrachtigen van de definitieve fundatie-akte overleed Isabella Gloribus op 10 juni 1634. Haar lichaam werd bijgezet in de familiekapel in de Sint-Walburgakerk.¹³ Na haar overlijden werd, in navolging van de stichtingsakte, haar zoon Pieter van Peenen dus voogd van het godshuis. De akte legde eveneens vast dat alleen nakomelingen in rechte lijn die in Brugge woonden voogd konden zijn. Behoeftige familieleden konden bovendien beroep doen op de fundatie, zelfs als ze niet in het godshuis verbleven.

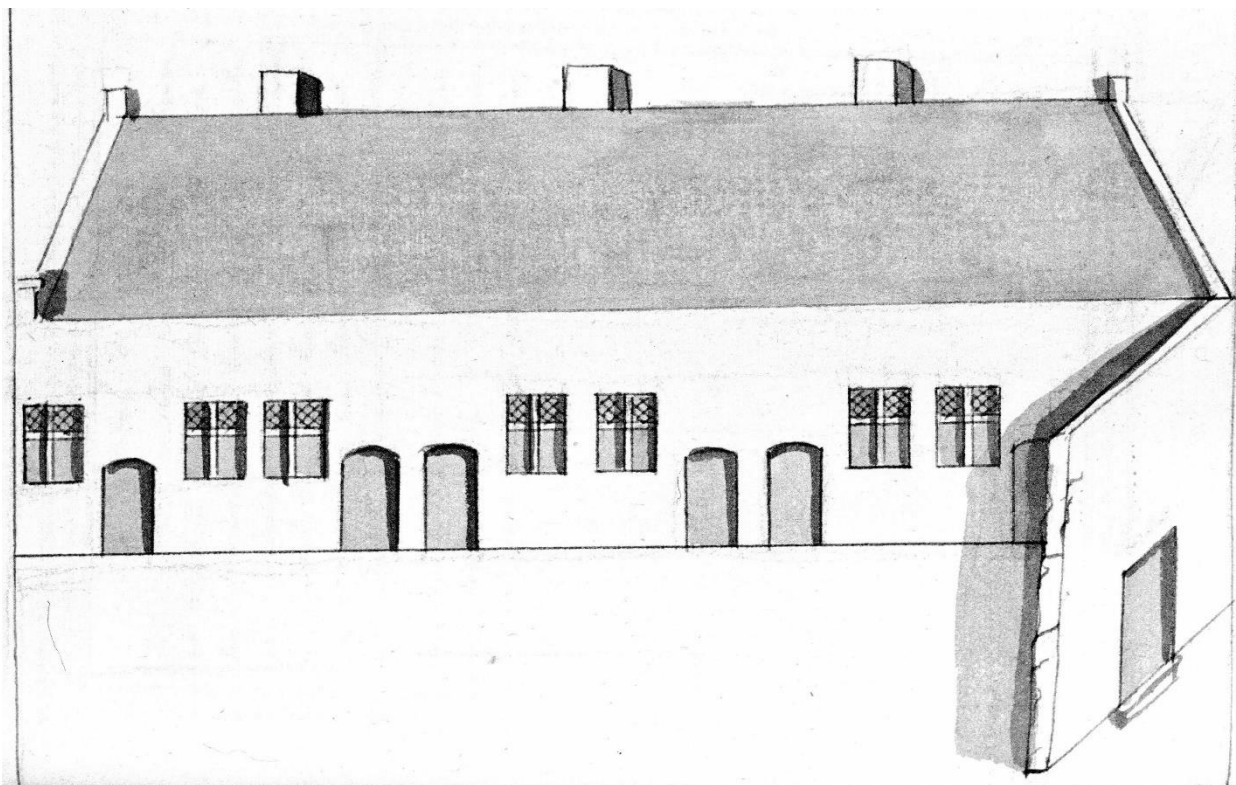
Figuur 7 Locatie van het godshuis op de kaart van Sanderus d.d. 1641 (bron: <http://www.lib.ugent.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

18de en 19de eeuw: Commissie van de Burgerlijke Godshuizen

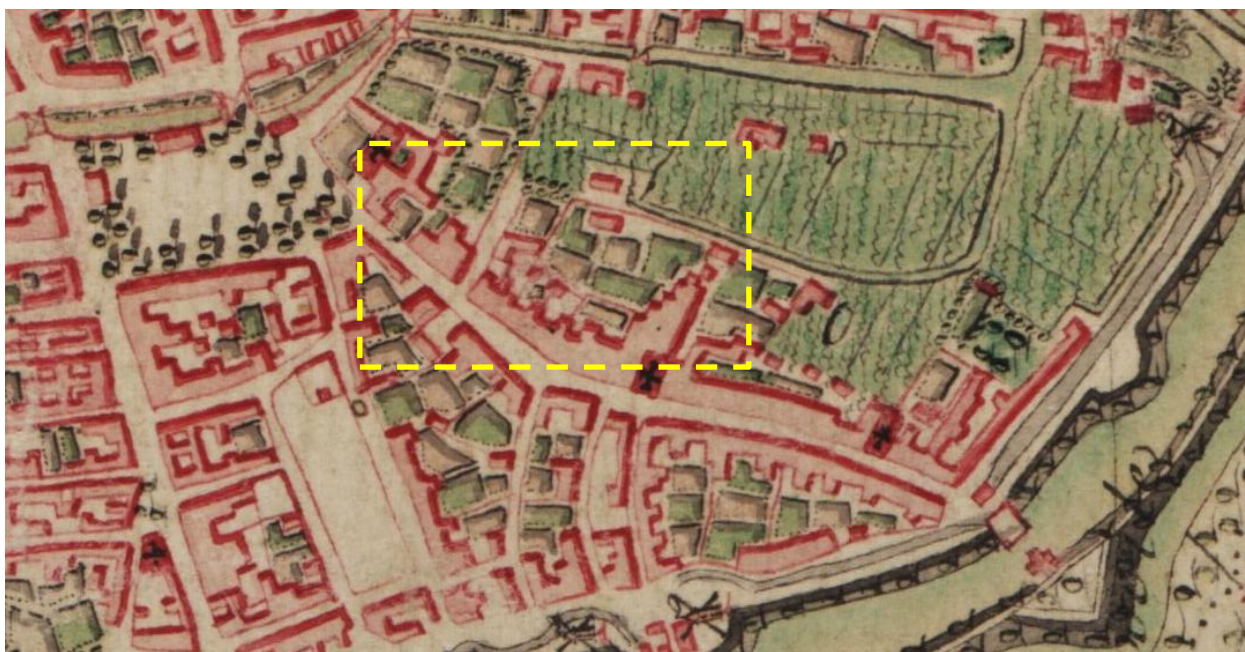

Figuur 8 Schets van het godshuis van Peenen getekend in het tweede kwart van de 18de eeuw (bron: CUSTIS, C.-F., *Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique de la ville de Bruges*, manuscript, 2de kwart 18de eeuw, <http://www.erfgoedbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

¹³ Na het overlijden van haar man had ze de Sint-Niklaaskapel in de Sint-Walburgakerk gekocht om dienst te doen als familiegraf. PENNINGK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 291 en DES GARETS, Marie-Louyse, *Bruges et ses "maisons-dieu"*, p. 50.

Figuur 9 Schets van het godshuis Gloribus getekend in het tweede kwart van de 18de eeuw (bron: CUSTIS, C.-F., Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique de la ville de Bruges, manuscript, 2de kwart 18de eeuw, <http://www.erfgoedbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021)

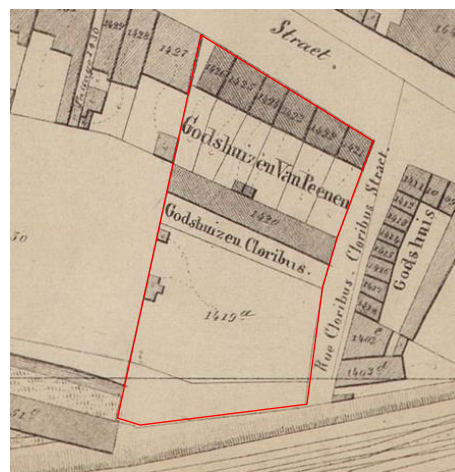
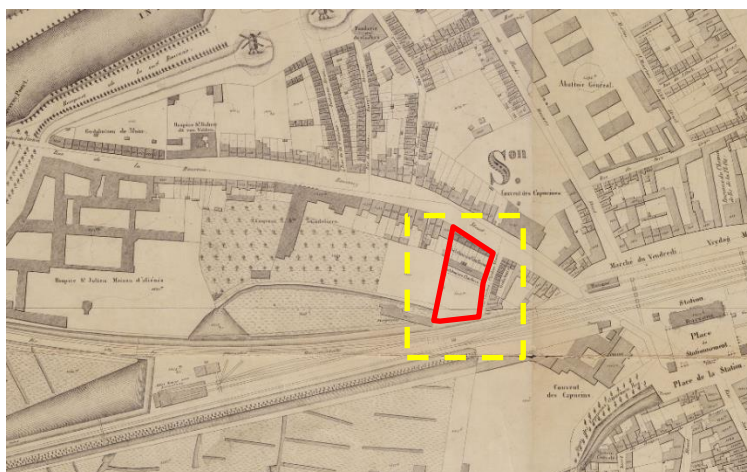

Figuur 10 en Figuur 11 Locatie en uitsnijding van het godshuis op de Ferrariskaart d.d. 1771-1778 (bron: <https://www.geopunt.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021)

Na het overlijden van Pieter Charles van Peenens oudste zoon, François-Anthone, broeder-priester en kapelaan van de H. Bloedkapel, in 1731, eisten verschillende familieleden de voogdij op.¹⁴ Door de economische achteruitgang van de Nederlanden ten gevolge van oorlogen en rampen waren de inkomsten uit de rentes sterk gedaald.¹⁵ Daarnaast deden verschillende behoeftige familieleden beroep op de fundatie. Dit maakte niet alleen dat de uitgaven van de stichting groter waren dan de inkomsten, maar ook dat er in de tweede helft van de 18de eeuw amper herstellingswerken werden uitgevoerd.¹⁶ Uiteindelijk stopte de voogd, de heer de Gayaffa, met de maandelijkse uitbetaling van de bewoners nadat de rentes volledig waren weggefallen.¹⁷ De bewoners, die al 21 maanden geen bijdrage meer hadden ontvangen, klaagden per brief deze situatie aan bij het stadsbestuur:

*Soo datter voor ons niet anders over en blijft, als onse deuren te sluyten en van honger te sterven. Hadden wij in desen winter, geen goede menschen gehad, die ons op dat maentgeld gecrediteerd en geavanceert hebben, wij hadden in onse huijzekens doode van gebreck gehad; welcke goede menschen ons nu praemen tot de betaelinge, vermits sij ons in het leven gehouden hebben, is oorsaecke, wij onsen toevlucht nemen tot de autoriteyt van de municipaliteit, de selve ootmoedelijk biddende, den voornoemden Gejaffa te ordonneeren aen ons sonder minsten uijtstel te betalen de verlopen 21 maenden en te continueren in maendelijckx die 6 schellingen, al moest hij de partie huijsinge en het heester belasten tot dat hij de renten betaeldt word, vermits hij nu al soo veel jaeren den besten trecker is geweest van heel de fondatie.*¹⁸

Op 9 oktober 1797 werd het godshuis overgedragen aan de Commissie van de Burgerlijke Godshuizen. Aan het begin van de 19de eeuw, in 1808, kwam de commissie terug op de beslissing om het godshuis te verkopen na protest van de afstammelingen van de stichters.¹⁹ Dertig jaar later werd een deel van de tuin afgestaan voor de aanleg van het spoorwegstation en de spoorlijn Brussel-Oostende.

Figuur 12 en Figuur 13 Uitsnijing en detail van de kadastrale atlas opgemaakt door Philippe Christian Popp in 1854 (bron: POPP, Philippe-Christian, Atlas cadastral de Belgique: Brugge – Brugges, 1854, www.kbr.be, geraadpleegd op 24.03.2021)

Het kadastraal plan van Philippe Christian Popp toont de juridische toestand van het perceel in 1854. Langs de Boeveriestraat zijn zes woningen gelegen, die elk een perceelsnummer hebben. De gemeenschappelijke tuin bij deze woningen is eveneens wettelijk opgedeeld. Tussen de zesde woning (huidig nummer 19) en de aanpalende woning is een doorgang met poort, eveneens zichtbaar op de laat-19de-eeuwse en vroeg-20ste-eeuwse foto's. Het godshuis 'Cloribus' is wel als één geheel getekend. Een muur achter het godshuis vormt de grens met de verpachte tuin. Uit de opmetingsplannen uit 1861 van Isidore Alleweireldt blijkt dat de tuin dienstdeed als *jardin potager*, moestuin.

¹⁴ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 296-297.

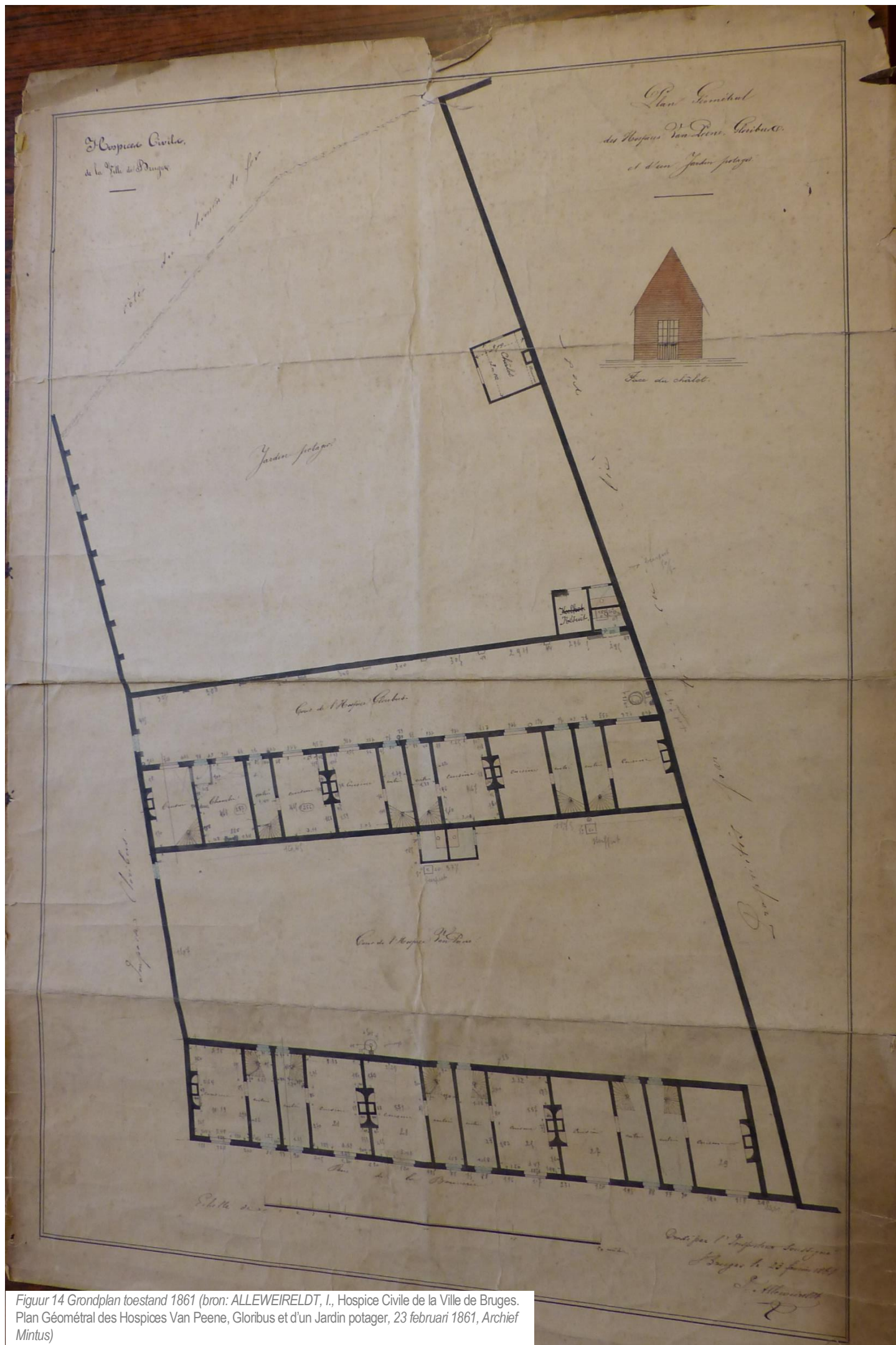
¹⁵ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 298.

¹⁶ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 300.

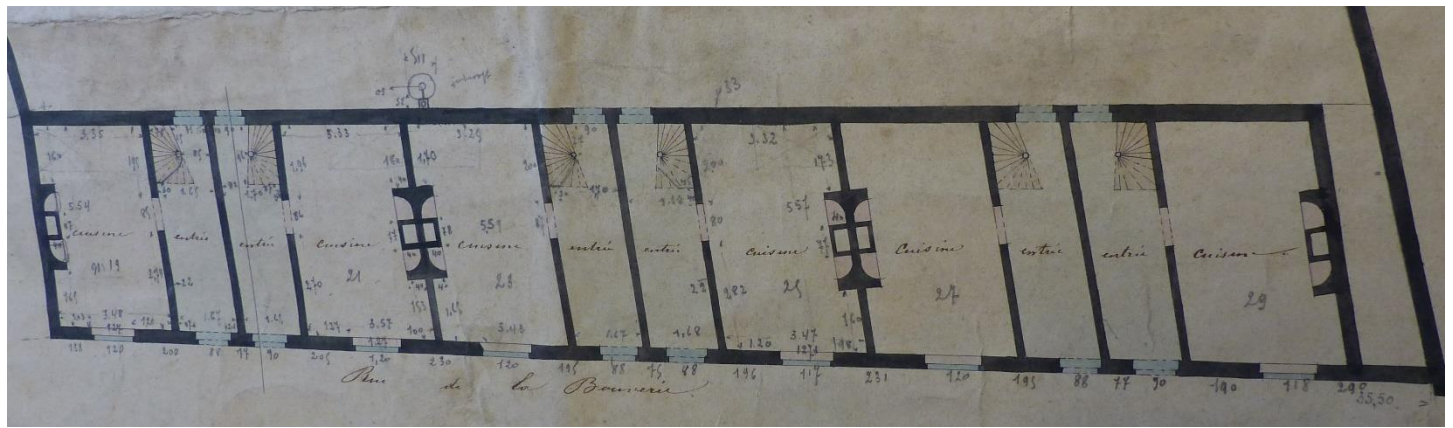
¹⁷ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 300.

¹⁸ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 301.

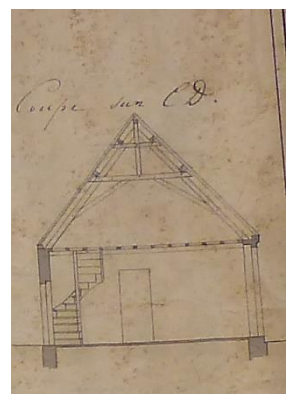
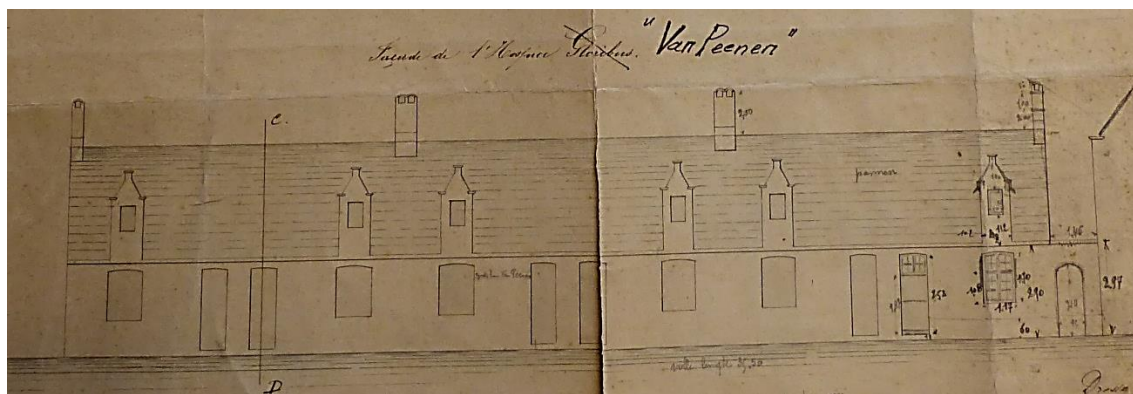
¹⁹ PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', p. 302.

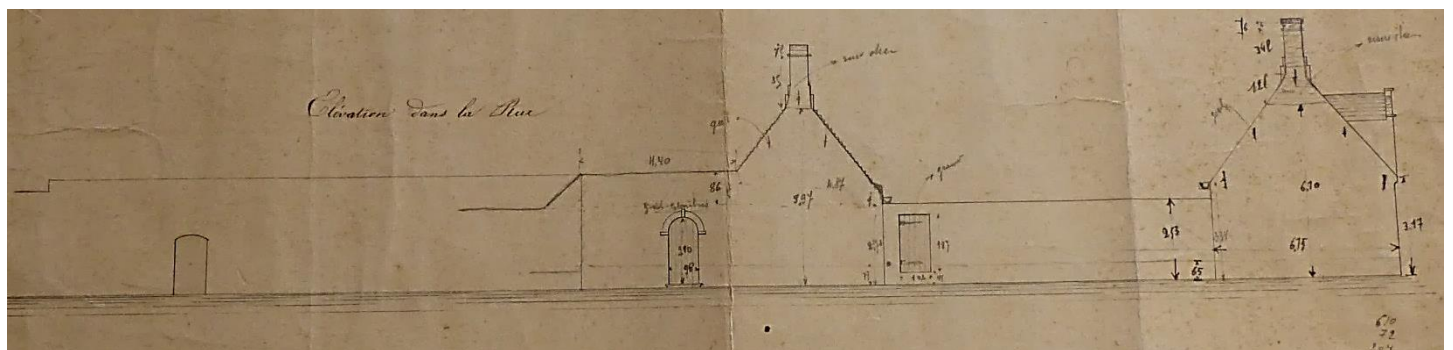
Figuur 14 Grondplan toestand 1861 (bron: ALLEWEIRELDT, I., Hospice Civile de la Ville de Bruges. Plan Géométral des Hospices Van Peene, Gloribus et d'un Jardin potager, 23 fevri 1861, Archief Mintus)

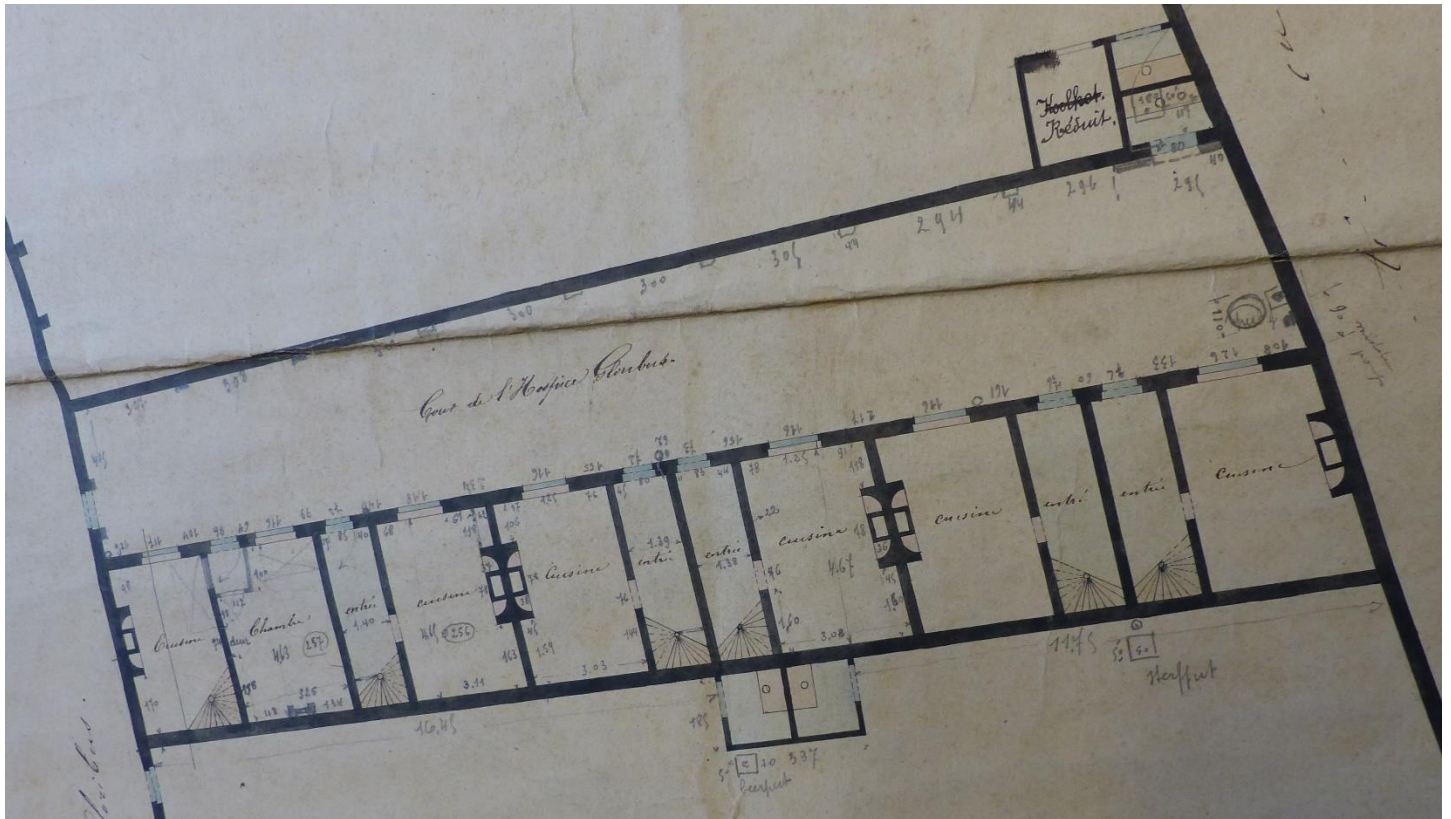
Figuur 15 Detail uit Figuur 14: grondplan van het godshuis Van Peenen. Elke woning bestaat uit een inkomhal met spiltrap naar de zolder en een kamer, ingevuld als 'cuisine' op het grondplan. De gemeenschappelijke tuin was toegankelijk via een achterdeur. Hier waren twee buitentoiletten voorzien (bron: ALLEWEIRELDT, I., Plan Géométral)

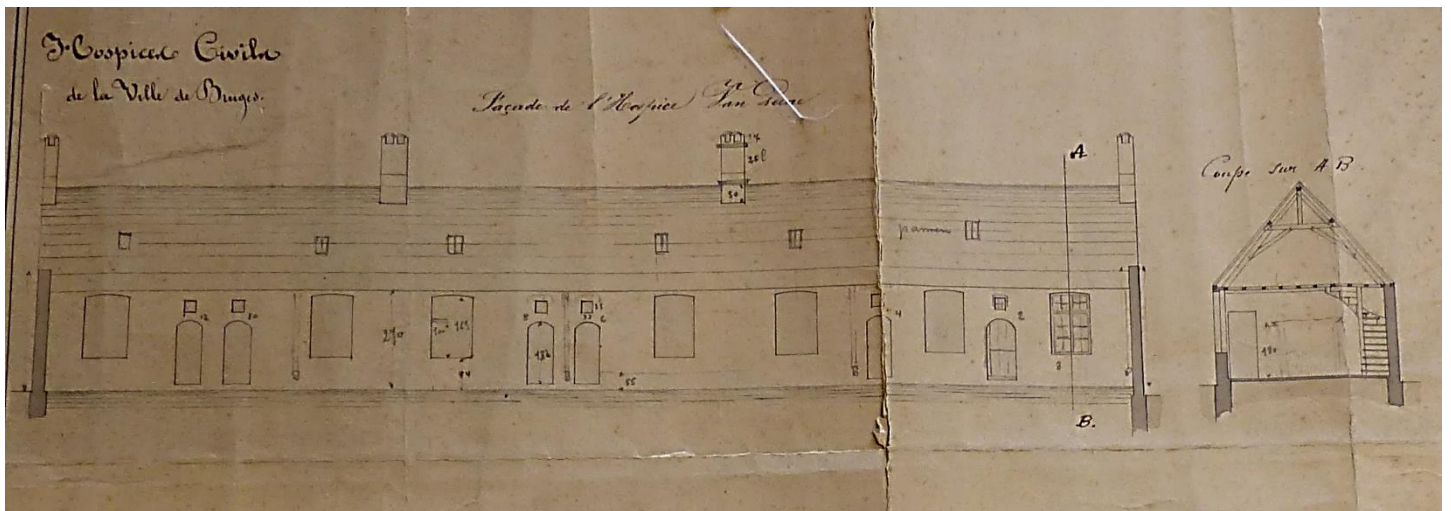
Figuur 16 Voorgevel en snede over godshuis Van Peenen. In de schets van Custis (Figuur 8), waar de dakkapellen bekroond zijn met een trapgevel, zijn de dakkapellen op dit plan getekend met een tuitgevel, zoals op vandaag nog het geval is (bron: ALLEWEIRELDT, I., Hospice Civile de la Ville de Bruges. Façades de l'Hospice Van Peene, Coupé sur AB, Coupé sur CD, Elévation dans la Rue et Façade de l'Hospice Gloribus, 23 februari 1861, Archief Mintus)

Figuur 17 De gevel langs de Gloribusstraat bestond uit blinde muren met drie deuropeningen: een rechthoekige deuropening naar de tuin bij godshuis Van Peenen, een rondboogdeur naar de tuin bij godshuis Gloribus en een segmentboogvormige deur naar de moestuin. Later werd de muur van de moestuin wellicht verlaagd (aanduiding met potlood) (bron: ALLEWEIRELDT, I., Façades de l'Hospice, 23 februari 1861, Archief Mintus)

Figuur 18 Detail uit Figuur 14: grondplan van het godshuis Gloribus. Elke woning bestaat uit een inkomhal met spiltrap naar de zolder en een kamer, ingevuld als 'cuisine' op het grondplan. De eerste woning, het dichtst bij de Gloribusstraat, bestaat uit twee kamers: men komt binnen in de eerste kamer, een deur geeft toegang tot de keuken met spiltrap. Dit vertrek werd toegekend aan de 'vermaenster' of de gouvemante van het godshuis. Zij moest de orde bewaren en sloot 's avonds het toegangspoortje²⁰ (bron: ALLEWEIRELDT, I., Plan Géométral)

Figuur 19 Voorgevel en snede over godshuis Gloribus (verkeerdelijk benoemd als godshuis Van Peene). De opmeting vertoont grote gelijkenissen met de schets van C. Custis (Figuur 9) en was dus meer dan een eeuw later nauwelijks gewijzigd (bron: ALLEWEIRELDT, I., Façades de l'Hospice, 23 februari 1861, Archief Mintus)

Bovenstaand planmateriaal stemt ook overeen met de historische foto's uit het begin van de 20ste eeuw. Deze tonen sterk vervallen woningen, waarbij de historische buitendeuren veelvuldig hersteld (brede planken) of vervangen zijn (smalle planken). Het metselwerk is gekaleid met een donkere plint en sterk vervuild. De nokken van de zadeldaken hangen door, ook de pannen zijn vervuild en het kleurverschil wijst op reeds uitgevoerde vervangingen. Er zijn wel al zinken hanggoten aanwezig (niet aan de gevel aan de Boeveriestraat), maar ook deze zijn al sterk vervormd.

²⁰ S.N., 'Cloribus', *Album Cools*, na 1930, Archief Mintus, Documentatiekast 13.

Figuur 20 (links) Zicht op de voorgevel van godshuis Van Peenen in de Boeveriestraat. Rechts is de doorgang naar de gemeenschappelijke tuin dichtgemetseld (bron: WATTEYNE, Alfons sr., Zicht in de Boeveriestraat, voor 1900, Stadsarchief Brugge, BRU001005114)

Figuur 21 (rechts) Zicht op de hoek van de Boeveriestraat en Gloribusstraat. Op de voorgrond twee woningen van het godshuis Van Peenen, achterliggend het godshuis Gloribus (bron: WATTEYNE, Alfons jr., Zicht aan de Boeveriestraat, 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005068)

Figuur 22 (links) Achtergevel godshuis Van Peenen (bron: WATTEYNE, Alfons jr., Het Godshuis 'Van Peenen', voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005142)

Figuur 23 (rechts) Voorgevel godshuis Gloribus (bron: WATTEYNE, Alfons jr., Het Godshuis 'Van Peenen', voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005144)

Figuur 24 (links) Voorgevel godshuis Gloribus (bron: WATTEYNE, Alfons jr., Het Godshuis Van Peenen-Gloribus, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005381)

Figuur 25 (rechts) Voorgevel godshuis Gloribus (bron: WATTEYNE, Alfons jr., Het Godshuis Van Peenen-Gloribus, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005379)

20ste eeuw: verbeteringwerken

In de eerste decennia van de 20ste eeuw werden er enkele herstellingswerken uitgevoerd aan het godshuis. Op basis van een vergelijking van de historische foto's (Figuur 20 en Figuur 26) kan aangenomen worden dat er werken werden uitgevoerd aan het dak (enkel de dakbedekking) en het buitenschrijnwerk: de onderdorpels van de buitendeuren werden vervangen, ramen en deuren werden geschilderd en de ramen in de dakkapellen werden vernieuwd. Om stabiliteitsredenen werd een deel van de topgevel en de schouw van de woning op de hoek van godshuis Van Peenen hermetseled. Na de tweede wereldoorlog werd de gevel ook herschilderd.

Figuur 26 (links) Voorgevel van het godshuis Van Peenen in 1942 (bron: S.N., voorgevels, 1942, KIK-IRPA: A027759)

Figuur 27 (rechts) Voorgevel van het godshuis Van Peenen in 1952 (bron: S.N., voorgevels, 1952, KIK-IRPA: B140480)

Op de twee bovenstaande foto's is ook te zien dat er niet langer een ruimte is tussen het godshuis en de aanpalende woning. In de jaren 1930 had de Commissie voor Openbare Onderstand deze zone namelijk verkocht aan Leon Blomme, die hier een uitbreiding van zijn woning op realiseerde.²¹

Figuur 28 (links) Zicht op de tuin bij het godshuis met op de achtergrond het godshuis Van Campen – Sux (bron: SEGERS, Zicht op de terreinen glegen langs de voormalige spoorlijn, voor 1950, Stadsarchief Brugge, BRU001008388)

Figuur 29 (midden) Zicht op de voorgevel van het godshuis Gloribus. De tuinmuur is reeds verlaagd (bron: BUYSE, Emile, Zicht op de Gloribusstraat in wintertijd, 1956, Stadsarchief Brugge, FO/B01792)

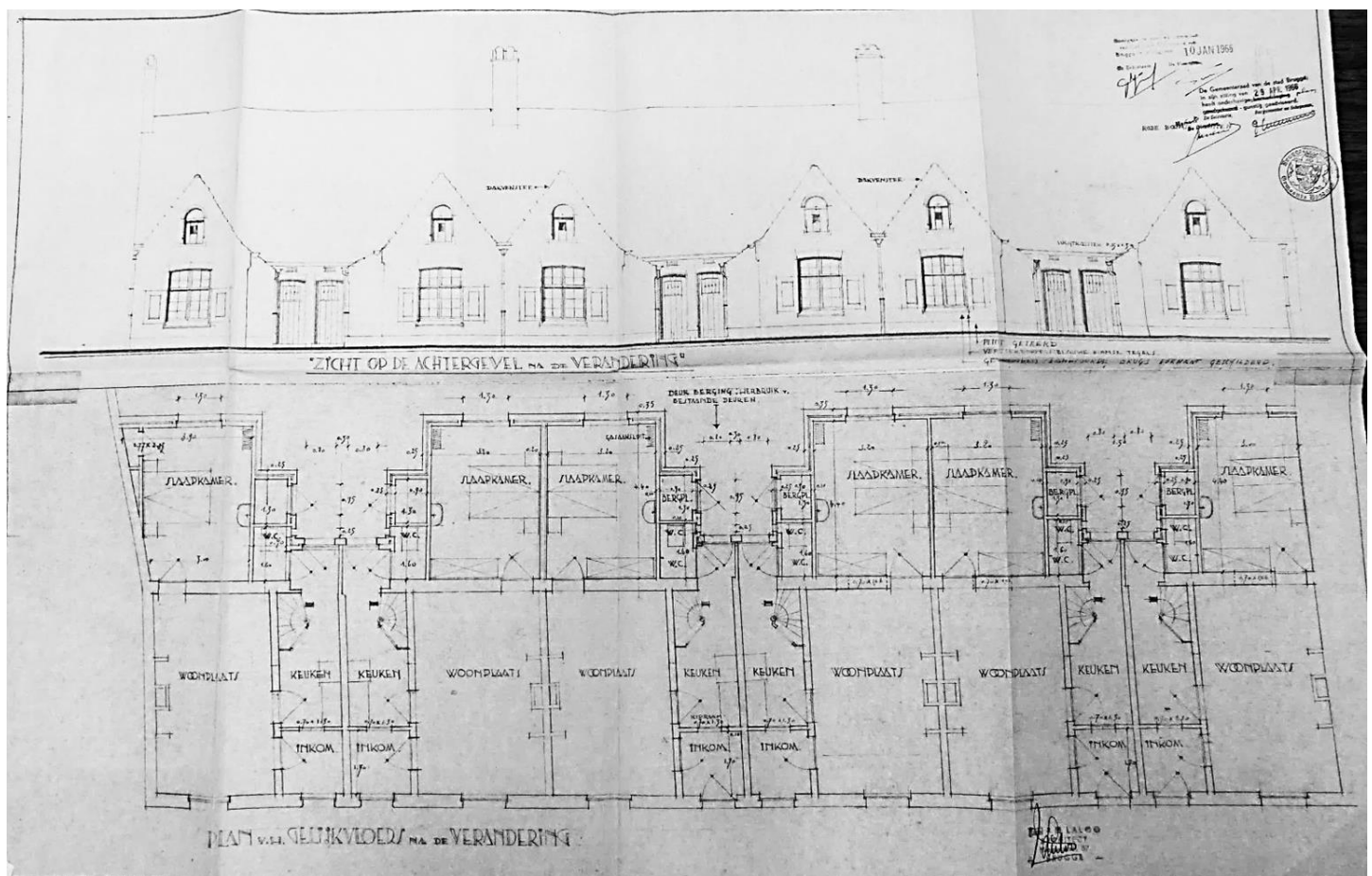
Figuur 30 (rechts) Tuinmuur met toegangspoort van het godshuis Gloribus gezien vanaf tuin (bron: MAERTENS, Alfons, Gids der Brugsche godshuizen, p. 42)

²¹ De verkoop gebeurde stapsgewijs: in september 1930 werd het voorste deel verkocht. In juli 1933 volgde een tweede stuk. S.N., 'Van Peenen', *Album Cools*, na 1930, Archief Mintus, Documentatiekast 13; DEWEERDT, O., *Kopie notariële akte verkoop van een stuk grond*, 7 juli 1933, Archief Mintus, Documentatiekast 13.

Jaren 1960: uitbreiding godshuis Van Peenen

In 1966 werd een bouwvergunning toegekend voor het verbouwen en vergroten van de zes woningen langs de Boeveriestraat.²² De bestaande inkom werd opgedeeld in een kleinere sas en een keukenruimte, waar een minimale keuken werd ingericht. De achterdeur in deze ruimte werd verwijderd en er werd een uitbreiding gerealiseerd die toegang gaf tot een toilet en de gemeenschappelijke tuin. Vanuit de leefruimte werd een opening gemaakt naar de nieuwe keuken en een slaapkamer in de nieuwe uitbreiding. Deze uitbreiding werd uitgevoerd in een historiserende stijl met tuitgevel. Deze werken hebben niet alleen het uitzicht van het godshuis grondig gewijzigd, ook is er veel historisch materiaal verloren gegaan. Zo werd bijvoorbeeld het pleisterwerk integraal vernieuwd en werden de vloeren uitgebroken.²³ Ook de achtergevel zou herbouwd zijn.²⁴

Tijdens de werf werd ook beslist om de dakstructuur vrijwel volledig te vernieuwen, gezien de toestand ervan zeer slecht zou zijn geweest.²⁵ In eenzelfde beweging zouden de topgevels hermeteld zijn. De bestaande dakpannen werden wel gerecupereerd. Andere meerwerken betroffen het verlagen van het niveau van de tuin, het plaatsen van nieuwe voordeurpels, het slopen van drie trappen en het leggen van enkele boorden in een spinde.²⁶ Ook de achtergevel van het godshuis Gloribus werd tijdens deze werken hersteld: de gevel werd hervoegd en er werd een nieuwe hanggoot geplaatst.

Figuur 31 Grondplan en achtergevel verbouwing en uitbreiding jaren 1960 van godshuis Van Peenen (bron: LALOO, Karel, Ontwerp: vergrotingswerken aan de godshuizen: "Van Peene" Plan v.h. gelijkvloers na de verandering, zicht op de achtergevel na de verandering)

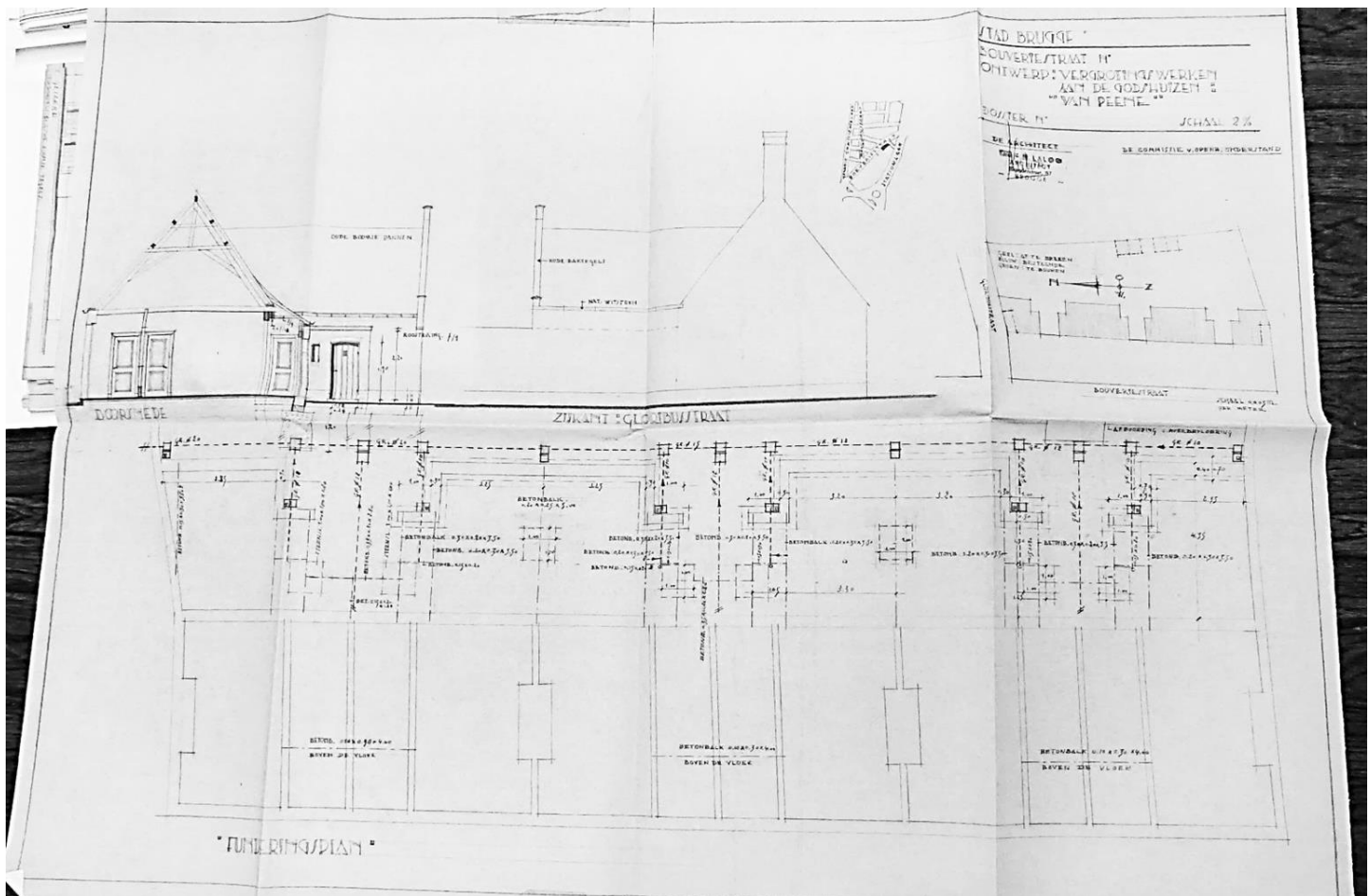
²² LALOO, Karel, *Ontwerp: vergrotingswerken aan de godshuizen: "Van Peene" Plan v.h. gelijkvloers na de verandering, zicht op de achtergevel na de verandering*, s.d. Archief Mintus, doos 16-01-776.

²³ LALOO, Karel, *Beschrijving en opmeting*, s.d., Archief Mintus, doos 16-01-776.

²⁴ CONSTANDT, Luc; ESTHER, Jan; BEERNAERT, Brigitte, *Brugse gevelgids*, p. 107.

²⁵ S.N., *Verslag betreffende onvoorziene bijkomende werken aan het beluik "Van Peenen", Boeveriestraat te Brugge*, s.d., Archief Mintus, doos 16-01-776.

²⁶ S.N., *Verslag betreffende onvoorziene bijkomende werken*.

Figuur 32 Funderings- en rioleringsplan, snede en aanzicht van de werken voorzien in de tweede helft van de jaren 1960 (bron: LALOO, Karel, Ontwerp: vergrotingswerken aan de godshuizen: "Van Peene" Funderingsplan, doomsede, zijkant: Gloribusstraat, s.d. Archief Mintus, doos 16-01-776.)

Figuur 33 (linksboven) Voorgevel na de verbouwing van 1967 (bron: MANERTZ, Georges, Zicht op de godshuizen Van Peenen en Van Campen in de Boeveriestraat, 9.03.1975, Stadsarchief Brugge: BRU001025342)

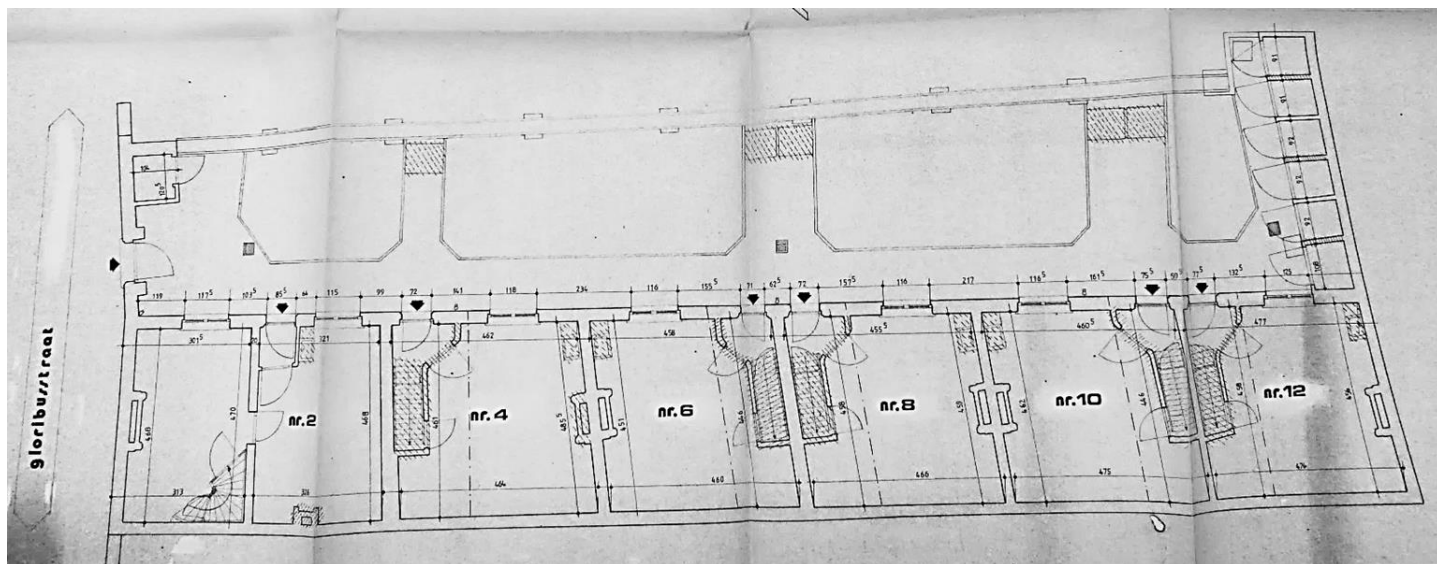
Figuur 34 (linksonder) Voorgevel na de verbouwing van 1967 (bron: S.N., Zicht op het godshuis Van Peenen in de Boeveriestraat, 1985, Stadsarchief Brugge: BRU001030903a)

Figuur 35 (rechts) Achtergevel van het godshuis Van Peenen na de uitbreiding van 1967 (bron: S.N., Detail, 9.12.1975, Stadsarchief Brugge: MBR002002446)

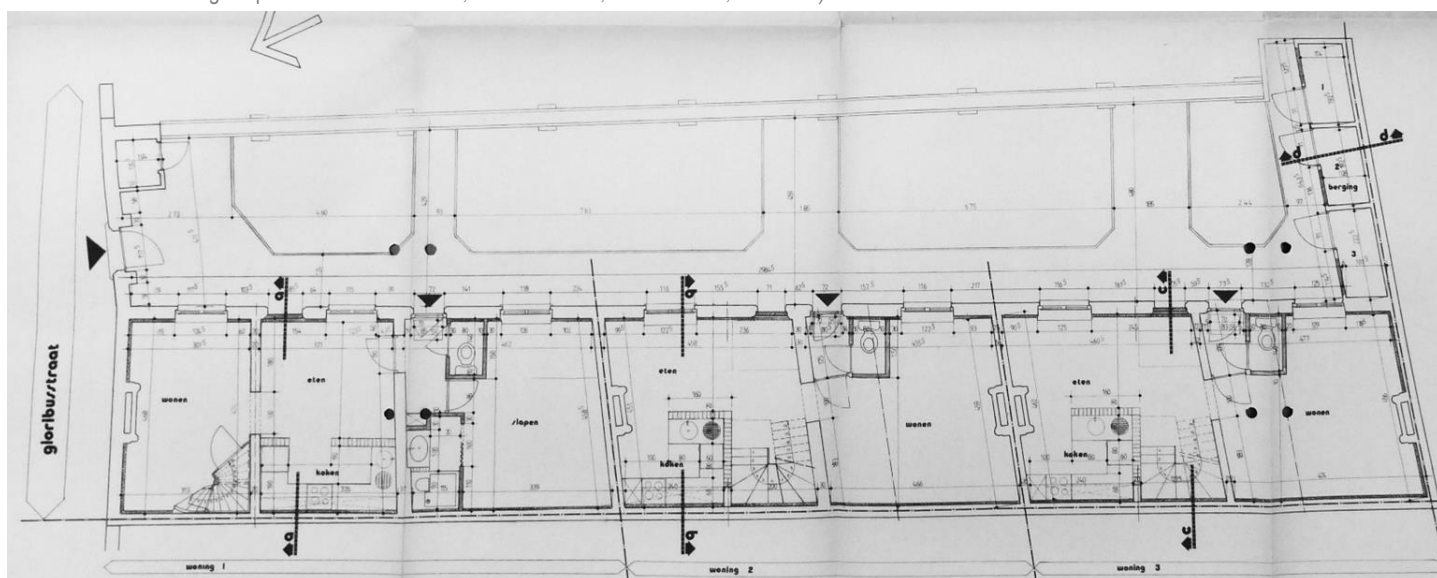

Jaren 1980: verbouwen tot 3 wooneenheden godshuis Gloribus

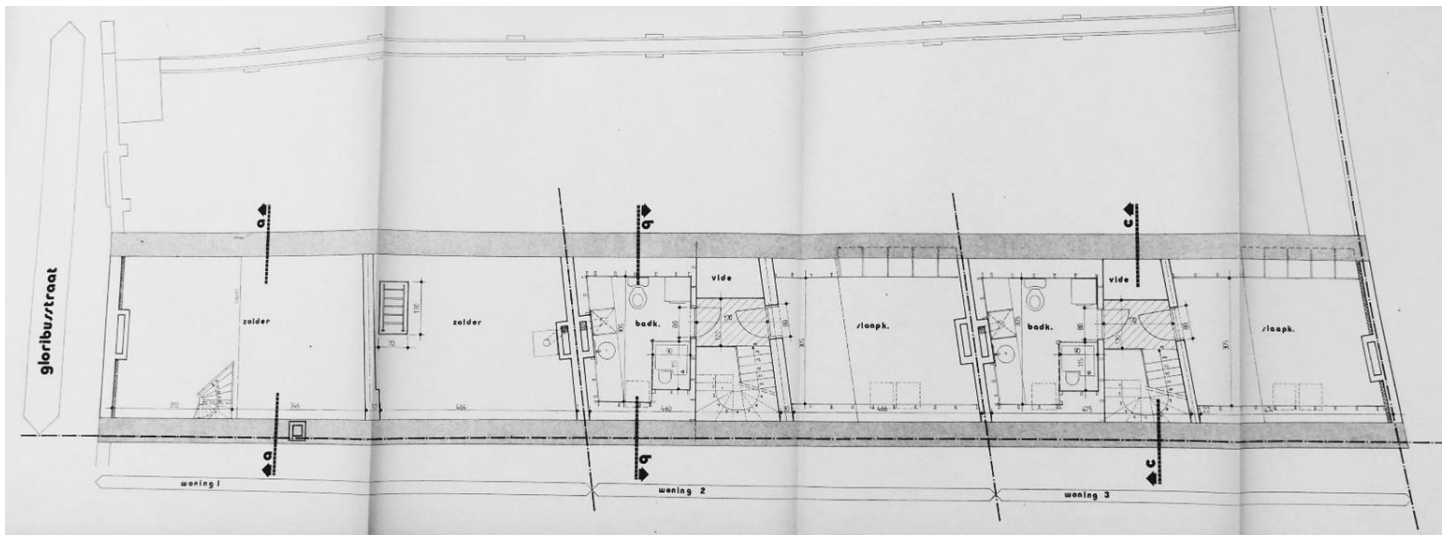
Twintig jaar later was het de beurt aan het godshuis Gloribus. Het volume werd niet uitgebreid, wel werden de kamerwoningen per twee samengevoegd, zodat er uiteindelijk drie ruimere woningen ontstonden. De renovatie vormde een onderdeel van de renovatiecampagne van het naburige godshuis Van Campen – Sucx. De plannen 'bestaande toestand' tonen dat de kamerwoningen reeds eerder verbouwd waren: de wand tussen de inkom en de leefruimte was gesloopt. Er was een kleine inkomsas gecreëerd, die via een rechte steektrap toegang gaf tot de zolder. Vijf van de zes 17de-eeuwse spiltrappen waren dus al verwijderd.

Figuur 36 Grondplan bestaande toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus grondplan. Bestaande toestand, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776)

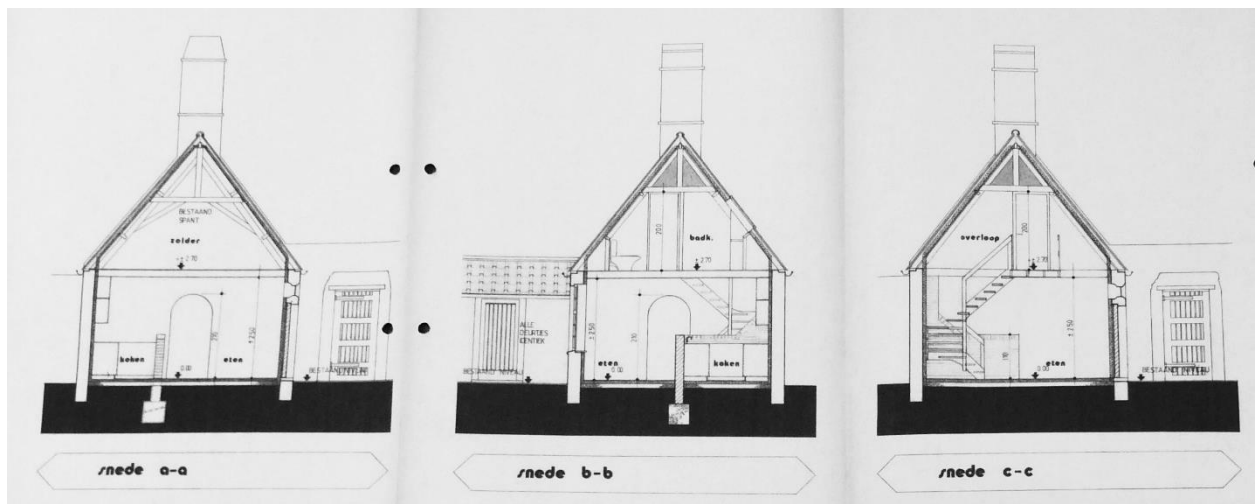

Figuur 37 Grondplan nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus grondplan. Nieuwe toestand, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776)

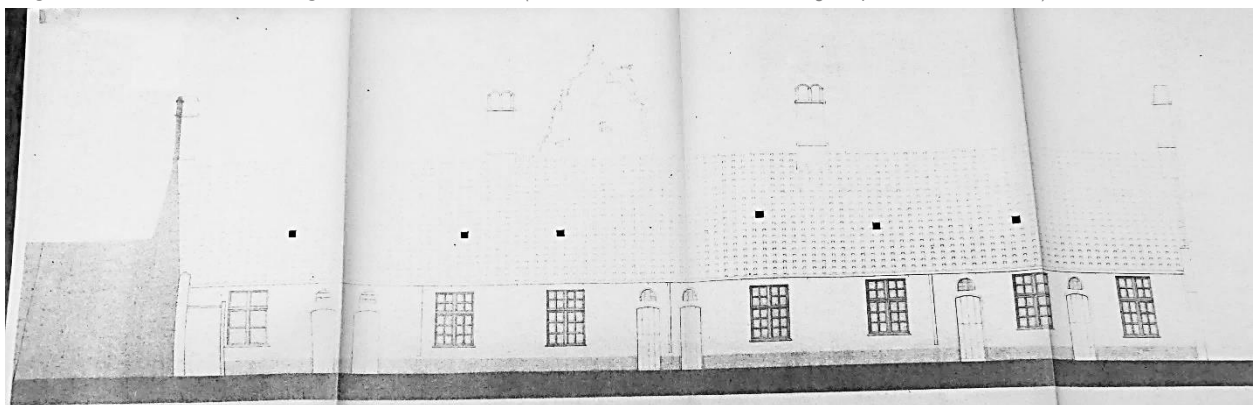

Figuur 38 Grondplan zolder nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus verdieping. Nieuwe toestand)

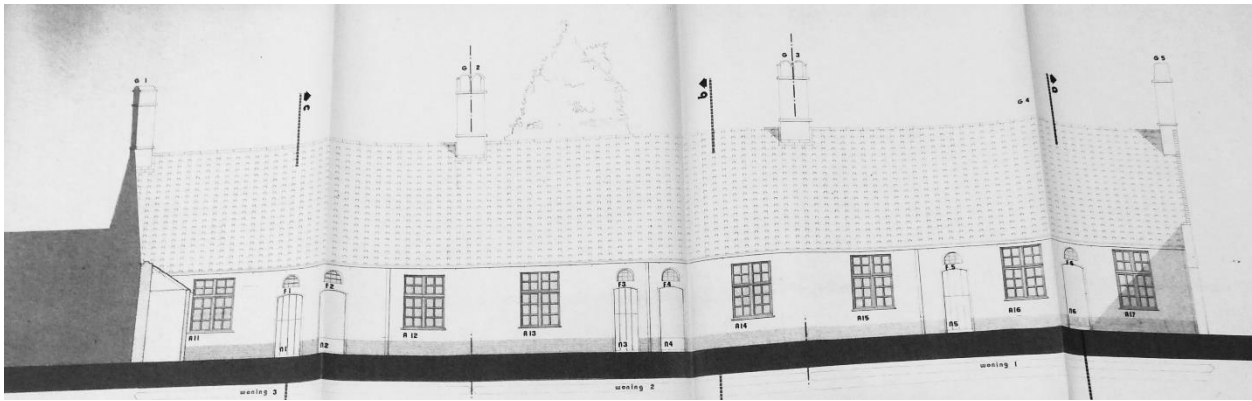
De eerdere aanpassingen werden met de renovatie ongedaan gemaakt: de inkomssas werd aangepast naar een inkom met toilet, de nieuwe trappen werden gesloopt, de schouw in woning nummer 4 werd afgebroken en er werd een opening gemaakt in de scheidingsmuren voor het samenvoegen van de vertrekken. Elke woning had nu een gescheiden woon- en slaapkamer. Bij de eerste woning werd een slaapkamer met badkamer op het gelijkvloers voorzien. De twee andere woningen werden uitgerust met een nieuwe trap, zodat een slaapkamer met badkamer op zolder gerealiseerd werd. De batterij toiletten in de tuin werd omgebouwd tot drie bergingen. De bestaande bergingen werden gesloopt.

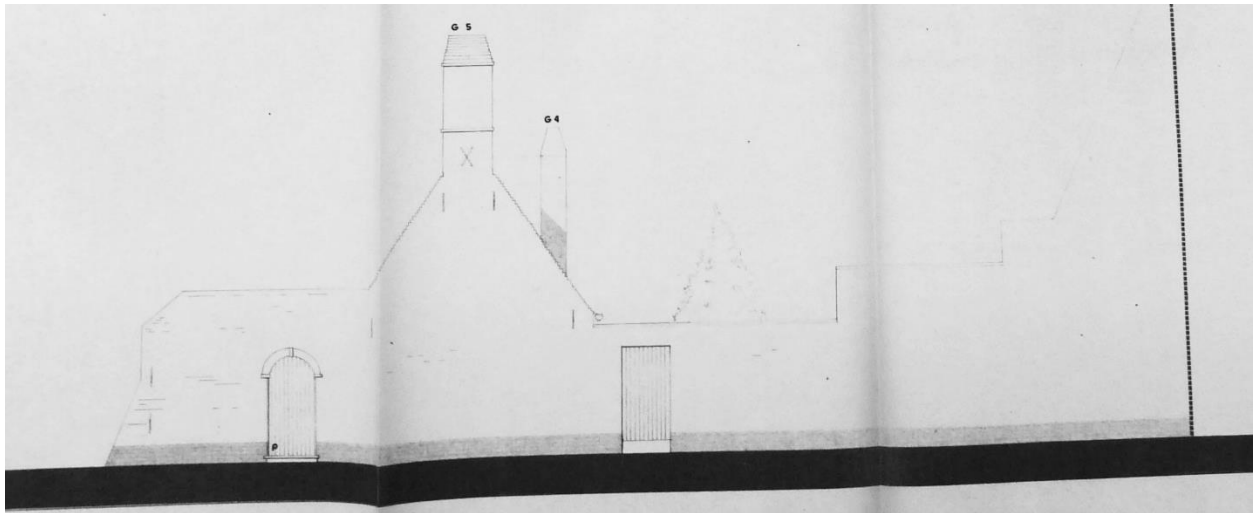
Figuur 39 Snedes nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Gloribus grondplan. Nieuwe toestand)

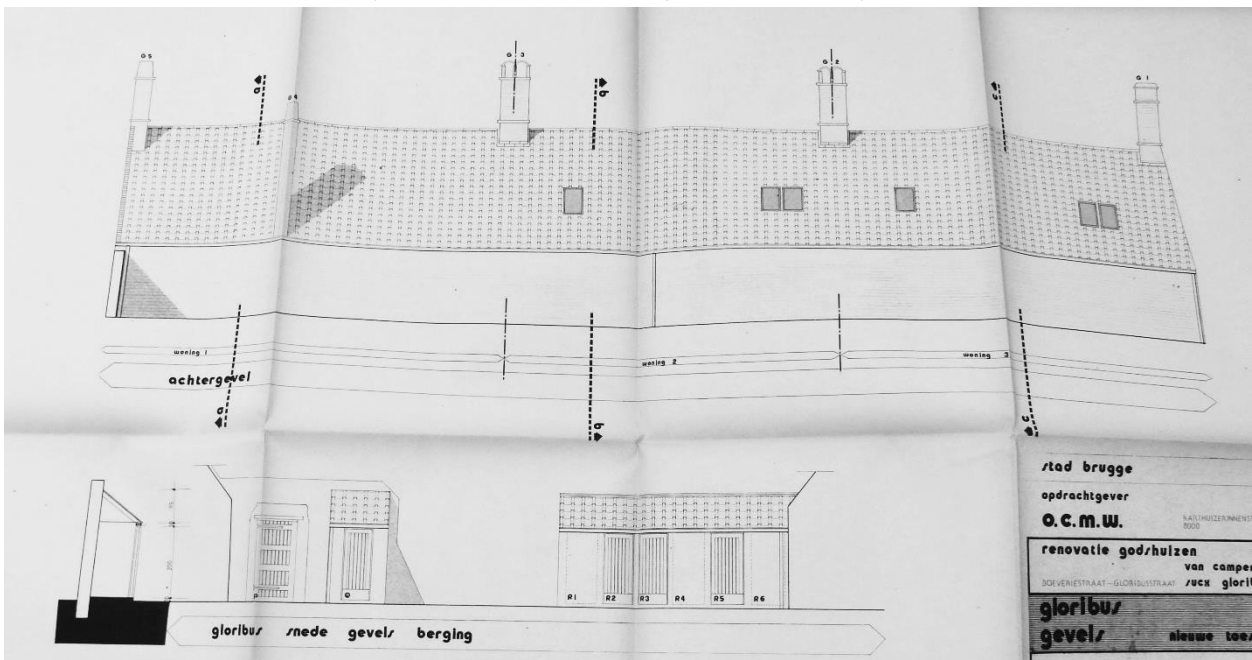
Figuur 40 Voorgevel bestaande toestand in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels. Bestaande toestand, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776)

Figuur 41 Voorgevel nieuwe toestand in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels. Nieuwe toestand, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776)

Figuur 42 Zijgevel nieuwe toestand in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Gloribus gevels. Nieuwe toestand)

Figuur 43 Nieuwe toestand achtergevel en bergingen bij godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels 2. Bestaande toestand, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776)

Ook hier kon pas tijdens de werken de werkelijke staat van de structuur goed worden ingeschat. De funderingen bleken in een zeer slechte toestand te verkeren en de binnen- en buitenmuren bleken niet verankerd aan elkaar. De aannemer omschreef dit achteraf:

Pas na het verwijderen van de verflagen op het bakstenen buitenparament was het duidelijk in welke toestand het door opstijgend grondwater sterk aangetaste muurwerk verkeerde. Bovendien waren de buitengevels van de godshuizen Gloribus gemetseld met gekende zachtgebakken helrode bakstenen, die vaak bij restauraties voor technische problemen zorgen. [...] Bij parament dat opnieuw wordt geschilderd wordt om kostenbesparende redenen geopteerd voor vernieuwing met hergebruikbasteek en een eindafwerking met een kaleilaag.²⁷

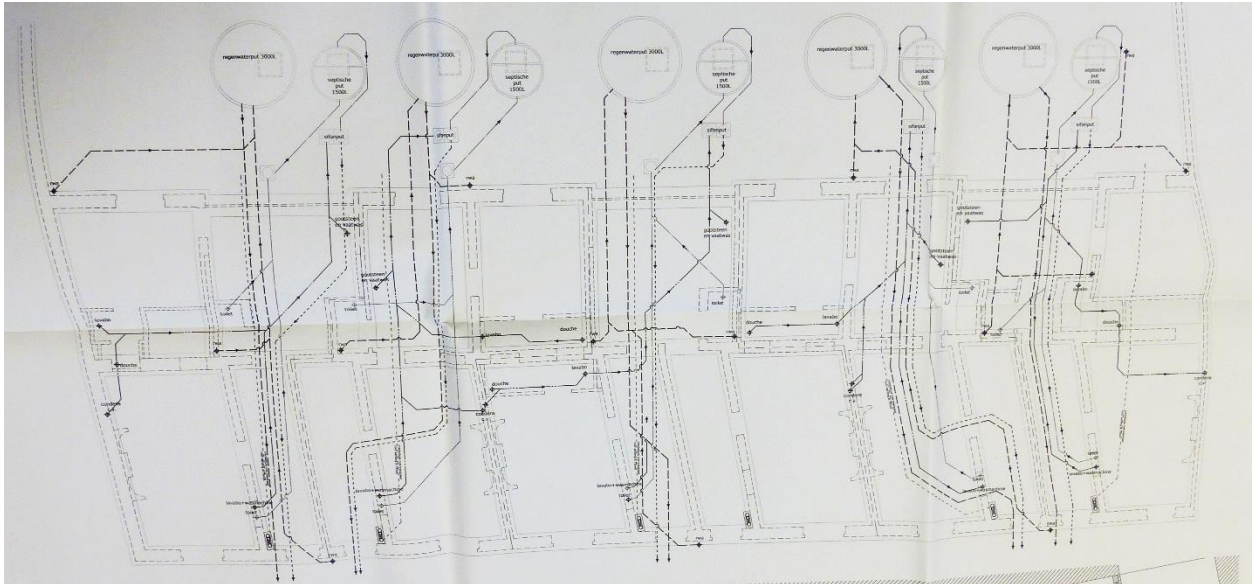
Ook de houten structuren bleken sterk aangetast en werden grotendeels vervangen.

De middelste woning werd begin jaren 2000 opnieuw grondig verbouwd na een gasontploffing gevolgd door een woningbrand. Vrijwel al het nog aanwezige historisch materiaal was aangetast door de brand en moest noodzakelijkerwijs vervangen worden.²⁸

Jaren 2000-2020: renovatie godshuis Van Peenen

Aan het begin van de 21ste eeuw besliste het OCMW om het comfort in een aantal woningen die voldoende groot en bouwkundig gezond waren beperkt te verbeteren door de plaatsing van een geïnstalleerde keuken, een badkamer en de renovatie van de elektrische uitrusting in het kader van het SIF-project.²⁹ Het godshuis Van Peenen kwam hiervoor in aanmerking.

In 2012 werd een bouwaanvraag voor de verbouwing van het godshuis opgemaakt door architectenbureau Mark Van acker bvba, gevolgd door de opmaak van het uitvoeringsdossier. De werken werden in oktober 2021 uiteindelijk opgeleverd. Het gerealiseerd ontwerp (plannen zie p. 32 en verder) wijkt op een aantal punten af van de uitvoeringsplannen van 2012. Zo zijn de nieuwe uitbreidingen niet met een lessenaarsdak, maar met een zadeldak uitgevoerd en hebben op vandaag niet alle nieuwbouwuutbreidingen dezelfde diepte om meer nuance te behouden in de achtergevel. De nieuwe volumes zijn ook minder beglaasd. Door het invoegen van deze nieuwe volumes tussen de aanbouwen van de jaren 1960 wordt de oorspronkelijke achtergevel geïntegreerd in het verwarmd volume en worden de resterende oorspronkelijke schrijnwerkopeningen dichtgemetseld.

Figuur 44 Riolerings- en funderingsplan uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand, 29 februari 2012, Archief Mintus, doos 672)

Het dossier uit 2012 voorzag daarnaast onder meer het plaatsen van een nieuwe, geïsoleerde vloer in alle vertrekken van het godshuis, het injecteren tegen opstijgend vocht, een volledig nieuw afvoerstelsel, inclusief het plaatsen van een septische put en een regenwaterput per woning. De ramen in de voorgevel worden

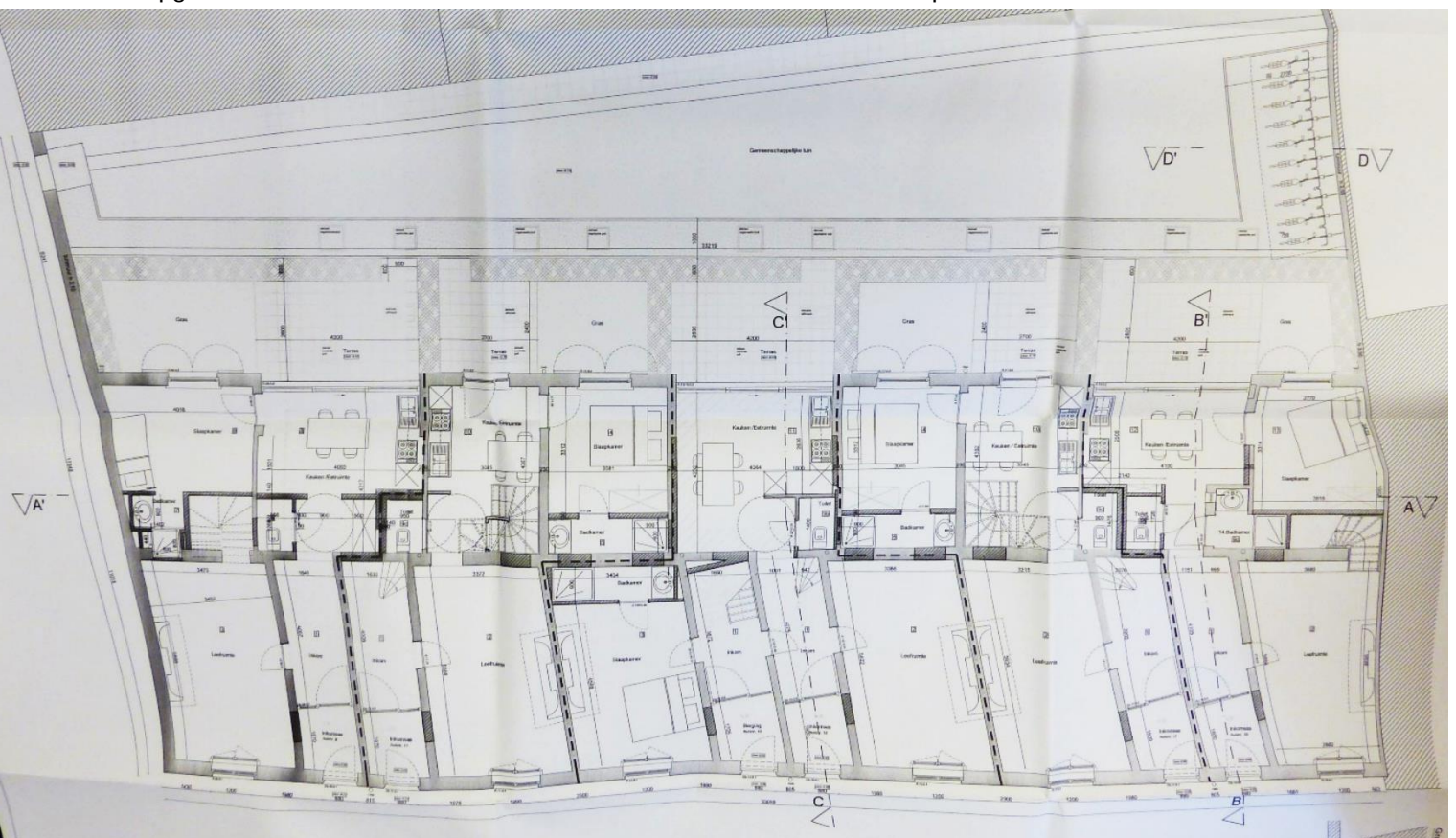
²⁷ ESTHER, Jan, *Arthur Vandendorpe: restaureren, renoveren*, Brugge: Algemene bouwonderneming Arthur Vandendorpe, 1994, p. 148.

²⁸ A2Z Renovatie, *Saneren van Godshuis – Gloribusstraat 4 – Brugge. Vorderingsstaat nr 5, tevens eindstaat – periode augustus 2005*, s.d., Archief Mintus, Technische Dienst 10-01-080.

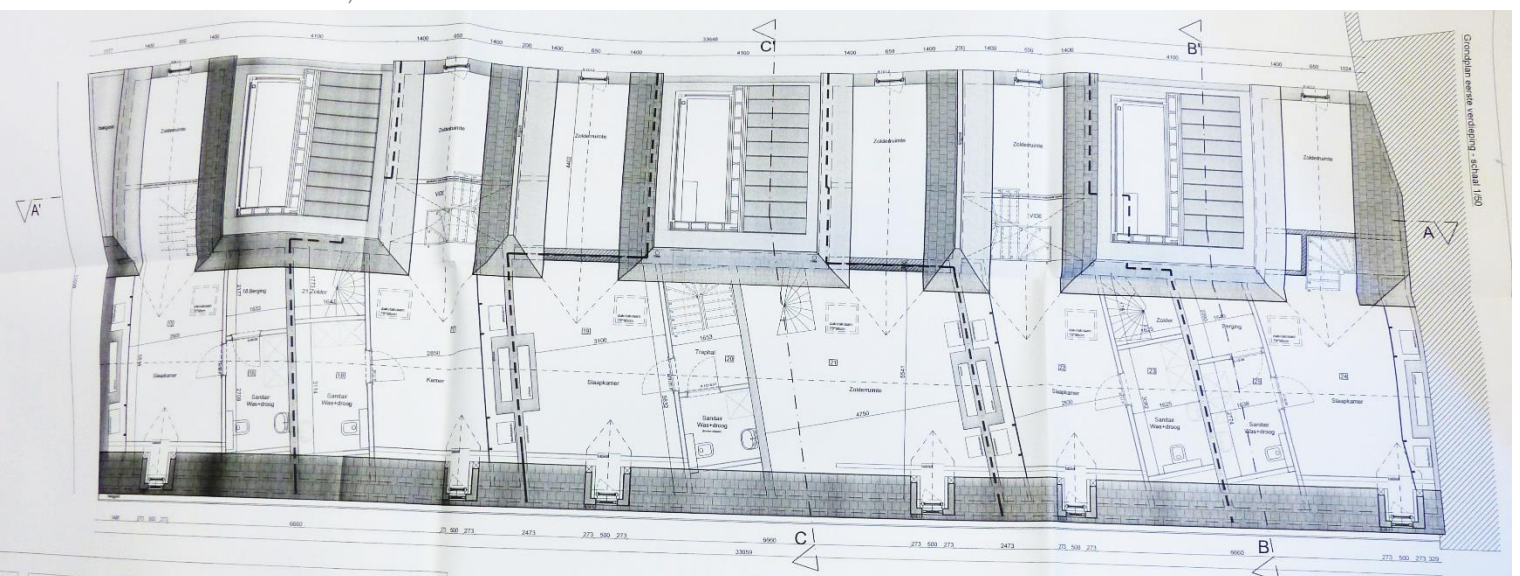
²⁹ Sociaal Impuls Fonds S.N., *Proces-verbaal d.d. 7 december 2001, 7.12.2001*, Archief Mintus, Technische dienst 11-03-025.

gerestaureerd met een achterzetaam op het gelijkvloers. De voordeur wordt vervangen door een nieuw exemplaar. Het dak en de dakkapellen worden geïsoleerd.

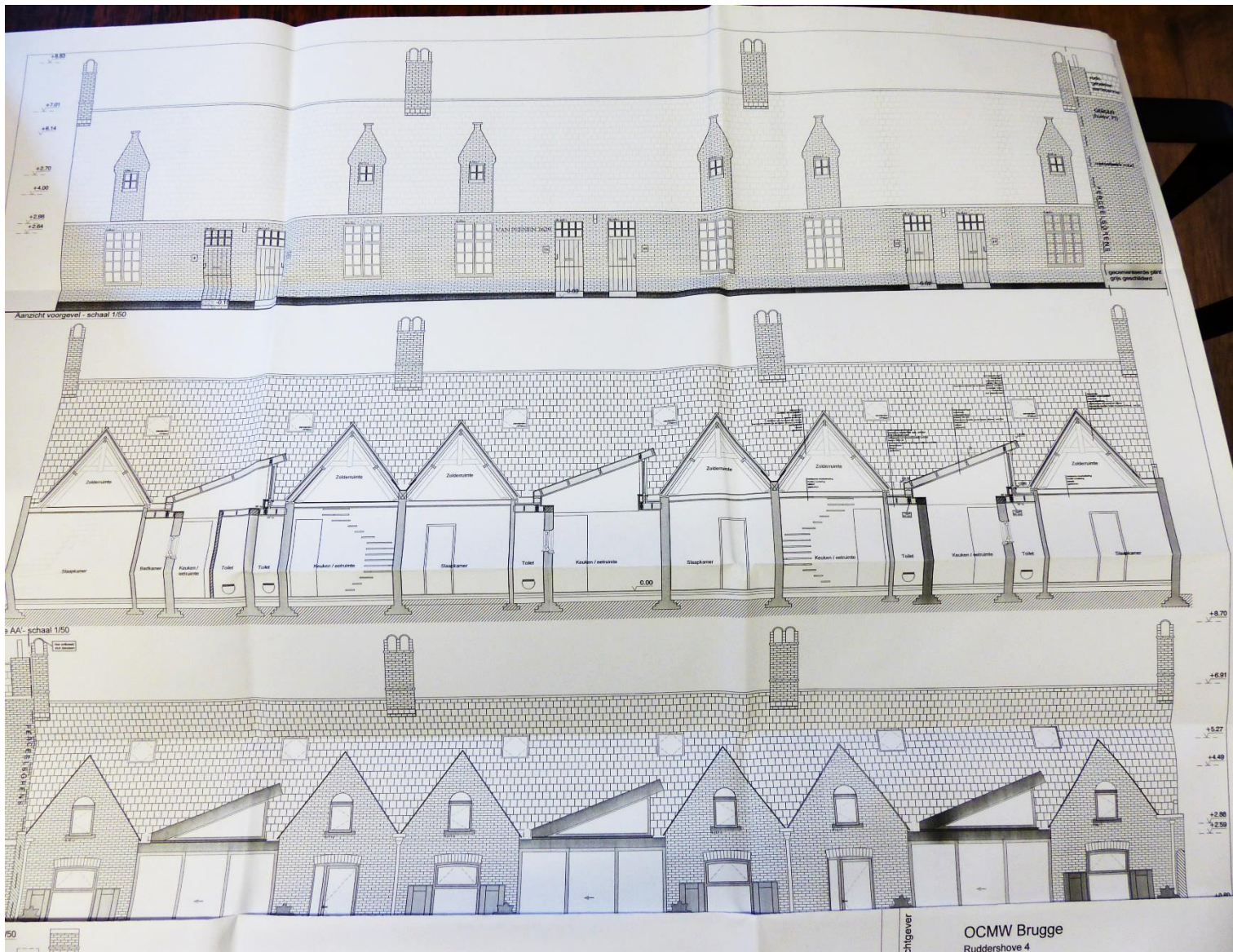
Onderstaande plannen betreffen het uitvoeringsdossier uit 2012. De uiteindelijk uitgevoerde plannen zijn opgenomen in hoofdstuk 3 onder Plannen - Godshuis Van Peenen vanaf p. 32.

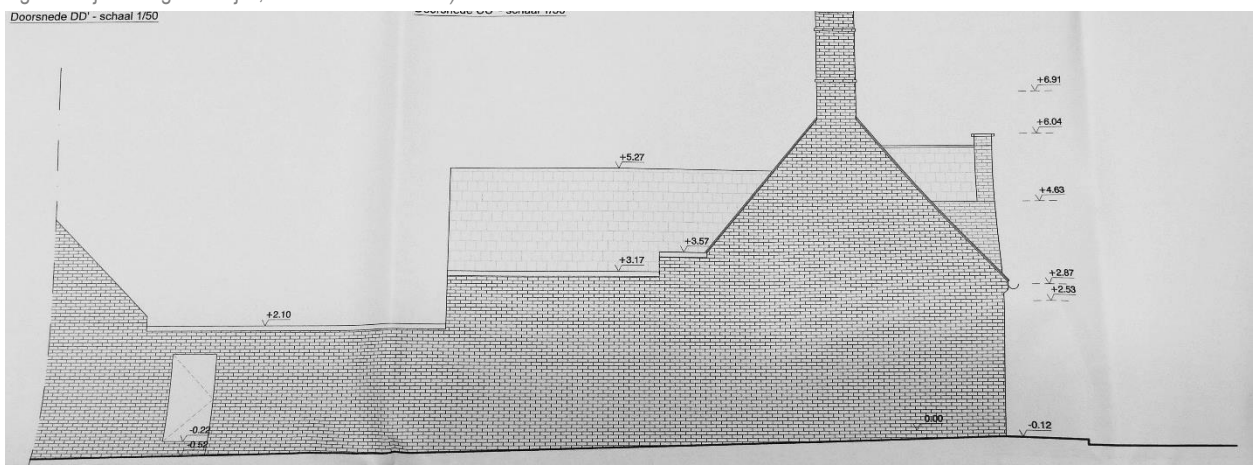
Figuur 45 Grondplan gelijkvloers uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

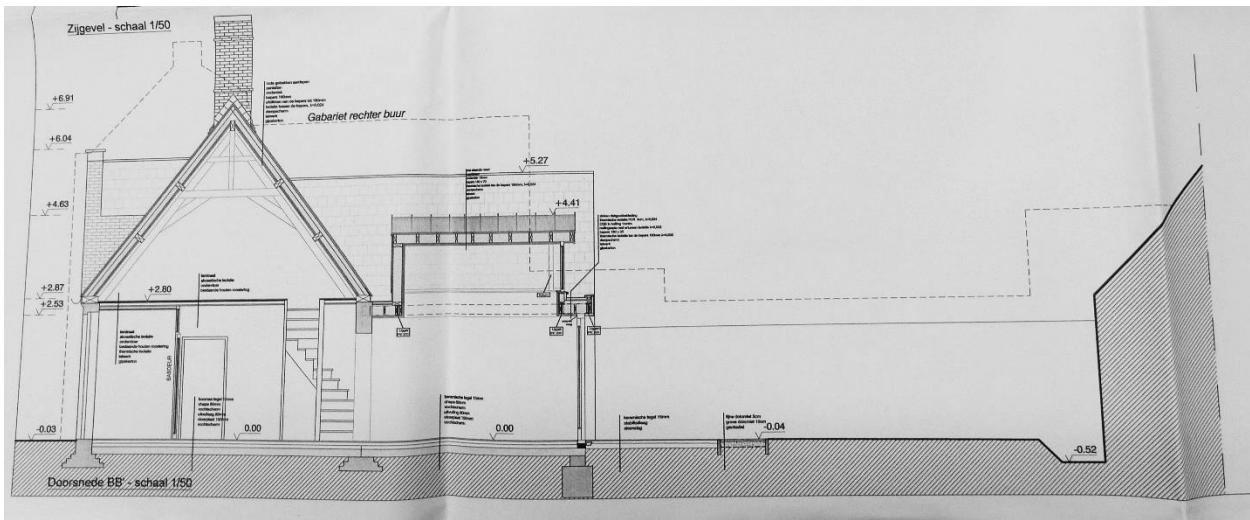
Figuur 46 Grondplan zolder uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

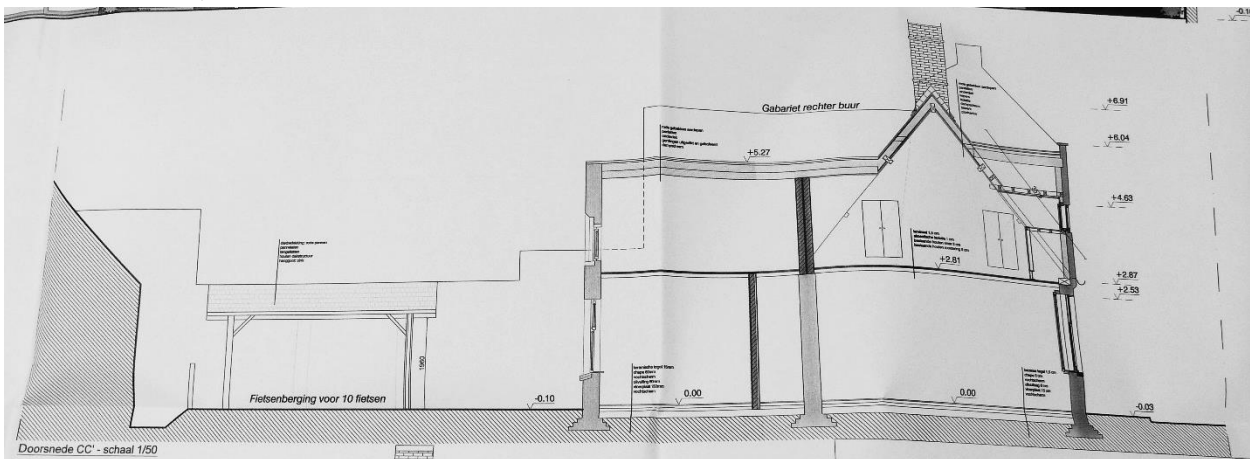
Figuur 47 Voorgevel, langsdoorsnede en achtergevel uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

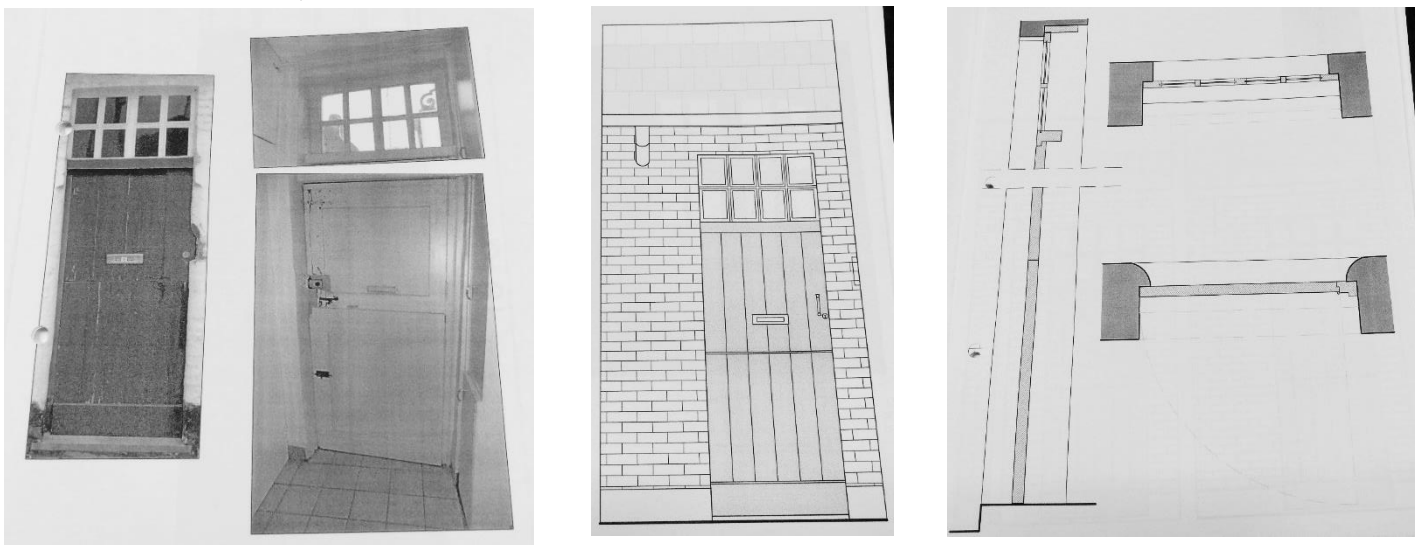
Figuur 48 Zijgevel uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

Figuur 49 Dwarsdoorsnede B uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

Figuur 50 Dwarsdoorsnede C uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand)

Figuur 51 Bestaande voordeur (links) en aanzicht en snede nieuwe voordeur (midden en rechts) uitvoeringsdossier 2012 (bron: Architectenbureau Mark Van Acker, Detail voordeur, s.d., Archief Mintus, doos 672)

Bibliografie

Archiefmateriaal

OCMW-archief Brugge

Plannen

- ALLEWEIRELDT, I., *Hospice Civile de la Ville de Bruges. Façades de l'Hospice Van Peene, Coupe sur AB, Coupe sur CD, Elévation dans la Rue et Façade de l'Hospice Gloribus*, 23 februari 1861, Archief Mintus.
- ALLEWEIRELDT, I., *Hospice Civile de la Ville de Bruges. Plan Géométral des Hospices Van Peene, Gloribus et d'un Jardin potager*, 23 februari 1861, Archief Mintus
- Architectenbureau Mark Van Acker, *Detail voordeur*, s.d., Archief Mintus, 672.
- Architectenbureau Mark Van Acker, *Verbouwen van 6 godshuisjes tot 5 godshuisjes, Plan. Nieuwe toestand*, 2012, Archief Mintus, 672.
- LALOO, Karel, *Ontwerp: vergrotingswerken aan de godshuizen: "Van Peene" Plan v.h. gelijkvloers na de verandering, zicht op de achtergevel na de verandering*, s.d. Archief Mintus, doos 16-01-776.
- LALOO, Karel, *Ontwerp: vergrotingswerken aan de godshuizen: "Van Peene" Funderingsplan, doomsede, zijkant: Gloribusstraat*, s.d. Archief Mintus, doos 16-01-776.
- MAERTENS, Chris, *Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus grondplan. Bestaande toestand*, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776.
- MAERTENS, Chris, *Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus grondplan. Nieuwe toestand*, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776.
- MAERTENS, Chris, *Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels. Bestaande toestand*, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776.
- MAERTENS, Chris, *Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels. Nieuwe toestand*, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776).
- MAERTENS, Chris, *Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels 2. Bestaande toestand*, november 1982, Archief Mintus, 16-01-776.

Documenten

- A2Z Renovatie, *Saneren van Godshuis – Gloribusstraat 4 – Brugge. Vorderingsstaat nr 5, tevens eindstaat – periode augustus 2005*, s.d., Archief Mintus, Technische Dienst 10-01-080.
- DEWEERDT, O., *Kopie notariële akte verkoop van een stuk grond*, 7 juli 1933, Archief Mintus, Documentatiekast 13.
- LALOO, Karel, *Beschrijving en opmeting*, s.d., Archief Mintus, doos 16-01-776.
- S.N., 'Archief O.C.M.W.: Doos 6: Sticht. & fondaties, 26° V.P.G., nr. 2 : perkament 2 f° (achteraf genummerd)', *Transcriptie annulatiebrief d.d. 27 mei 1634*, s.d., Archief Mintus, Documentatiekast 13.
- S.N., 'Archief O.C.M.W.: Doos 6: Sticht. & fondaties, 26° V.P.G., nr. 1 : perkament – 12 f°'s (genummerd)', *Transcriptie fundatie-akte d.d. 10 mei 1629*, s.d., Archief Mintus, Documentatiekast 13.
- S.N., 'Gloribus', *Album Cools*, na 1930, Archief Mintus, Documentatiekast 13.
- S.N., *Verslag betreffende onvoorziene bijkomende werken aan het beluik "Van Peenen", Boeveriestraat te Brugge*, s.d., Archief Mintus, doos 16-01-776.
- Sociaal Impuls Fonds S.N., *Proces-verbaal d.d. 7 december 2001*, 7.12.2001, Archief Mintus, Technische dienst 11-03-025.

Boeken

- CONSTANDT, Luc; ESTHER, Jan; BEERNAERT, Brigitte, *Brugse gevelgids*, Brugge: Van de Wiele, 1982.
- DE BRUYNE, Hilde, *De godshuizen in Brugge*, Roeselare: Roularta books, 1994.
- DES GARETS, Marie-Louyse, *Bruges et ses "maisons-dieu"*, Luik: Solédi, 1937.
- ESTHER, Jan, *Arthur Vandendorpe: restaureren, renoveren*, Brugge: Algemene bouwonderneming Arthur Vandendorpe, 1994.
- FORMESYN, Martin (red.), *Godshuizenwandelingen, deel A: Van Blindekens naar het Begijnhof*, Brugge: Uitgaven West-Vlaamse Gidsenkring, 1990.
- FORMESYN, Martin; BRUYNSERAED, R., *De godshuizen van Brugge en hun plaats in de armenzorg*, Brugge: Kredietbank, 1993.
- MAERTENS, Alfons, *Gids der Brugsche godshuizen*, Brugge: Walleyndruk, 1940.

Artikels

- EECKEMAN, W.; DEWULF-HEUS, R.L., 'Grafchriften in Brugge, deel II: de Sint-Annakerk vervolg', *Brugs Ommeland*, 1992, jg. 32, nr. 4.

PENNINCK, J., 'De Godshuizen van Peenen en Gloribus', *Brugs Ommeland*, 1979, jg. 19, nr. 4.

Ongepubliceerde bronnen

BUREAU B. DELAEY, *Beheersplan: Godshuizen De Meulenaere en Sint-Jozef*, Beheersplan: Brugge, 2019.

QUACKELBEEN, Pia, *De godshuizen te Brugge*, licentiaatsverhandeling: Rijksuniversiteit Gent, 1975.

Internetbronnen

Beeldbank Brugge – MANERTZ, Georges, *Zicht op de godshuizen Van Peenen en Van Campen in de Boeveriestraat*, 9.03.1975, Stadsarchief Brugge: BRU001025342, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – S.N., *Detail*, 9.12.1975, Stadsarchief Brugge: MBR002002446, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – S.N., *Zicht op het godshuis Van Peenen in de Boeveriestraat*, 1985, Stadsarchief Brugge: BRU001030903a, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – SEGERS, *Zicht op de terreinen gelegen langs de voormalige spoorlijn*, voor 1950, Stadsarchief Brugge, BRU001008388, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons jr., *Het Godshuis 'Van Peenen'*, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005142, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons jr., *Het Godshuis 'Van Peenen'*, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005144, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons jr., *Het Godshuis Van Peenen-Gloribus*, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005381, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons jr., *Het Godshuis Van Peenen-Gloribus*, voor 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005379, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons jr., *Zicht aan de Boeveriestraat*, 1905, Stadsarchief Brugge: BRU001005068, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Beeldbank Brugge – WATTEYNE, Alfons sr., *Zicht in de Boeveriestraat, voor 1900*, Stadsarchief Brugge: BRU001005114, <https://erfgoedbrugge.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

CUSTIS, C.-F., *Mémoires pour servir à l'histoire ecclésiastique de la ville de Bruges*, manuscript, 2de kwart 18de eeuw, <http://www.erfgoedbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Geopunt, *Ferrariskaart*, 1771-1778, <https://www.geopunt.be/>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Inventaris Onroerend Erfgoed, *Boeveriestraat*, 2021, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/10366>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Inventaris Onroerend Erfgoed, *Godshuis Van Peenen*, 2021, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/82422>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Kaart en Huis Brugge, *Marcus Gerards*, 1563, <http://www.kaartenhuisbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Kaart en Huis Brugge, *Poppkaart*, 1865, <http://www.kaartenhuisbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Kaart en Huis Brugge, *Sanderus*, 1641, <http://www.kaartenhuisbrugge.be>, geraadpleegd op 23.03.2021.

Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium – S.N., *voorgevels, cliché A027759*, 1942, <http://balat.kikirpa.be/>, geraadpleegd 23.03.2021.

Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium – S.N., *voorgevels, cliché B140480*, 1952, <http://balat.kikirpa.be/>, geraadpleegd 23.03.2021.

Musea in Brugge, *Portret van Pieter van Peenen (+1626)*, 1621, www.erfgoedinzicht.be, geraadpleegd op 23.03.2021.

POPP, Philippe-Christian, *Atlas cadastral de Belgique: Brugge – Brugges*, 1854, www.kbr.be, geraadpleegd op 24.03.2021.

3. INVENTARISATIE HUIDIGE TOESTAND

Algemene beschrijving

Godshuizen

De godshuizen kunnen onderverdeeld worden in twee types³⁰:

- Woningen verzameld rond een binnentuin, meestal duidelijk afgescheiden van de straat door een blinde muur en/of een poort die via een gang toegang geeft tot het binnengebied. Ook voorkomend is een lage (tuin)muur die de binnentuin scheidt van de straat.
- Aaneengesloten bebouwing, naast elkaar, elk huisje toegankelijk via de straat.

De woningen bestaan uit een gelijkvloers niveau en één bouwlaag onder dak. De dakbedekking van de godshuizen bestaat meestal uit rode pannen of rode baksteentegels, de bovendakse schouw koppelt vaak verschillende rookkanalen. In het dak bevinden zich vaak kapellen met luik of raam, vele godshuizen bezitten een tuit- of trapgevel.³¹ In de straatgevel kwam in veel gevallen enkel een toegangspoort voor, tijdens verbouwingen of restauraties gebeurde het dat men ramen toevoegde in de straatgevel.

Binnen komt meestal een rode tegelvloer voor, de muren en de plafonds zijn gepleisterd. De structuur van de plafonds kan uit een balkenstructuur of een gewelf bestaan.

In de binnentuin bevond zich meestal het sanitair, bergruimte (bijvoorbeeld voor kolen) en een waterput of -pomp. De open ruimte werd gebruikt als tuin, bleekweide of moestuin.

Godshuis Van Peenen – Gloribus

De vijf woningen van gedeelte Van Peenen zijn elk rechtstreeks toegankelijk via de Boeveriestraat. De recente aanbouwen aan de oostzijde geven toegang tot een gemeenschappelijke tuin met een tuindeur richting Gloribusstraat. Zes lage huizen volgens spiegelbeeldschema. Verankerde wit gekaleide baksteengevels boven gepikte plint. Elke woning telt twee traveeën met een voordeur en een houten guillotineraam in de voorgevel. Boven de raamopening bevindt zich telkens een licht uitragende dakkapel, die het lange zadeldak in Boomse pannen doorbreken en die het geheel een verticaal ritme geven. De oorspronkelijke muuropeningen met afgeschuinde kanten in de historische achtergevel zijn verdwenen tijdens de renovatie van de jaren 1960. Elke woning werd in de jaren 1960 uitgebreid met een aanbouw aan de tuinzijde. In 2020-2021 werd ten slotte ook de opening tussen de aanbouwen dicht gebouwd. Tijdens deze laatste verbouwing werd ook een deuropening voorzien tussen woning nr. 13 en woning nr. 15.

Door deze verschillende renovatiecampagnes is het aantal nog aanwezige historische elementen beperkt: de ramen in de voorgevel, de drie spiltrappen, de 17de-eeuwse schoorsteenmantels en delen van het dakspant zijn bewaard.

De binnentuin van het gedeelte Gloribus is toegankelijk via een buitendeur in de Gloribusstraat. De drie woningen worden via deze binnentuin ontsloten. Oorspronkelijk zes kamerwoningen volgens spiegelbeeldschema. Verankerde wit gekaleide baksteengevels boven gepikte plint. Doorlopend zadeldak bedekt met Boomse pannen, waarvan de nok min of meer parallel loopt met deze van het gedeelte Van Peenen. In de jaren 1980 werden de woningen per twee samengevoegd, waardoor elke wooneenheid op vandaag minstens vier traveeën telt. Het exterieur is quasi ongewijzigd gebleven. De interieurs zijn sterk verbouwd. Er is slechts één historische spiltrap aanwezig, de schouwen zijn verwijderd en slechts in één woning is de houten roostering met moeder- en kinderbanken bewaard. De dakstructuur is grotendeels vernieuwd.

³⁰ QUACKELBEEN, Pia, *De godshuizen te Brugge*, Rijksuniversiteit Gent, 1975.

³¹ MAERTENS, Alfons, *Gids der Brugsche godshuizen*, Walleyndruk, Brugge, 1940.

Godshuis
Van Campen

voormalige moestuin

Godshuis Gloribus

Godshuis Van Peenen

Figuur 52 Godshuis Van Peenen-Gloribus, zicht vanuit het westen, 2021 (Bron: <https://www.google.com/maps/>, geraadpleegd 13.10.2021)

Godshuis Van Peenen

Godshuis Gloribus

voormalige moestuin

Godshuis
Van Campen

Figuur 53 Godshuis Van Peenen-Gloribus, zicht vanuit het oosten, 2021 (Bron: <https://www.google.com/maps/>, geraadpleegd 13.10.2021)

Figuur 54 (links) Zicht op voorgevel gedeelte Van Peenen (13.10.2021)

Figuur 55 (rechts) Totaalbeeld godshuis (Bron: VANDERHISPALLIE, EELKJE, Brugge Boeveriestraat 9-19, 13.10.2009, <https://beeldbank.onroerenderfgoed.be/images/144068>, geraadpleegd 13.10.2021)

Figuur 56 (links) Tuin gedeelte Van Peenen met links recente aanbouwen Van Peenen en rechts achtergevel Gloribus (13.10.2021)

Figuur 57 (rechts) Achtergevel gedeelte Van Peenen: recente aanbouwen (13.10.2021)

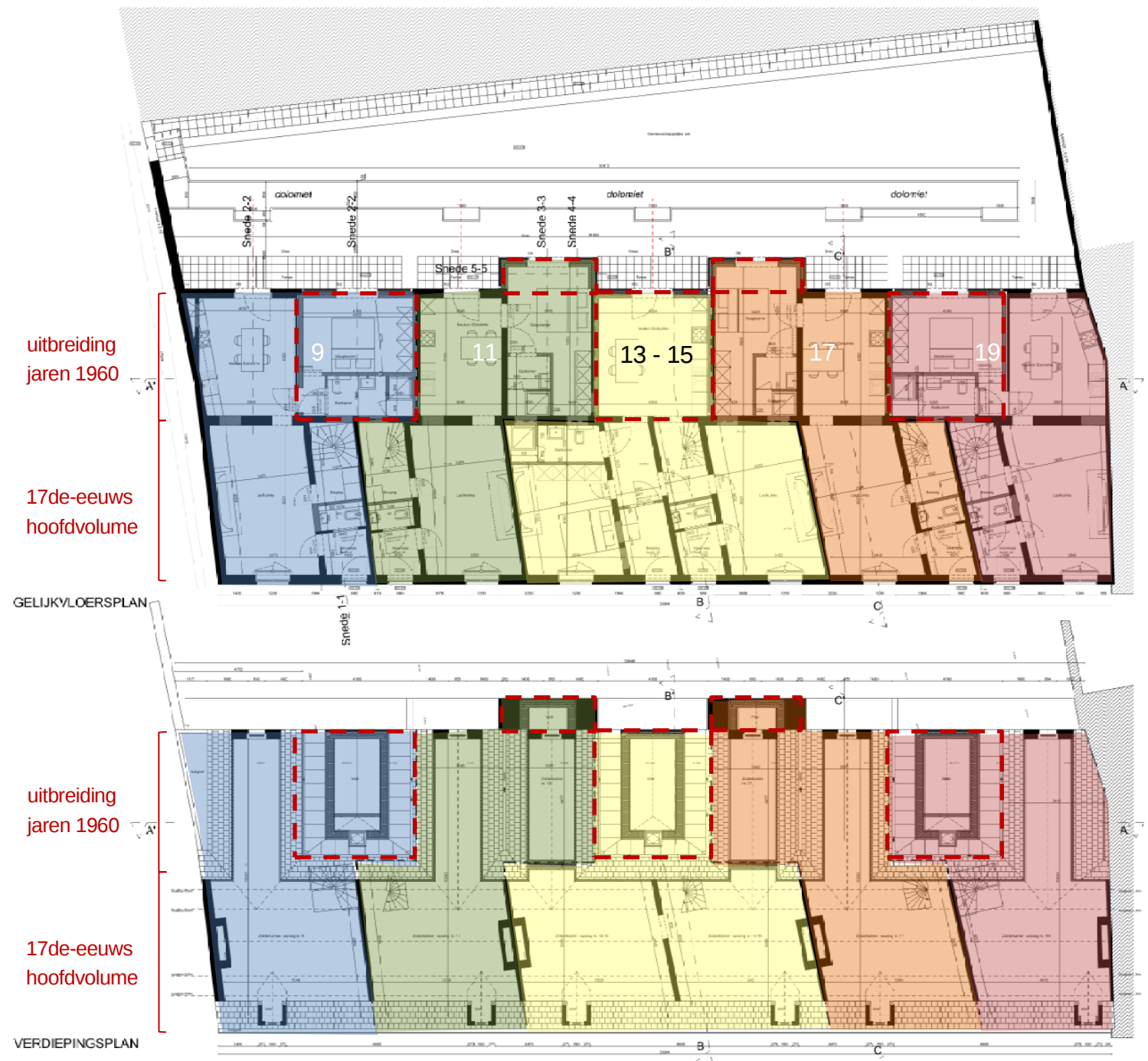
Figuur 58 (links) Zijgevels gedeelte Gloribus (links) en gedeelte Van Peenen (rechts) (13.10.2021)

Figuur 59 (rechts) Voorgevel gedeelte Gloribus (13.10.2021)

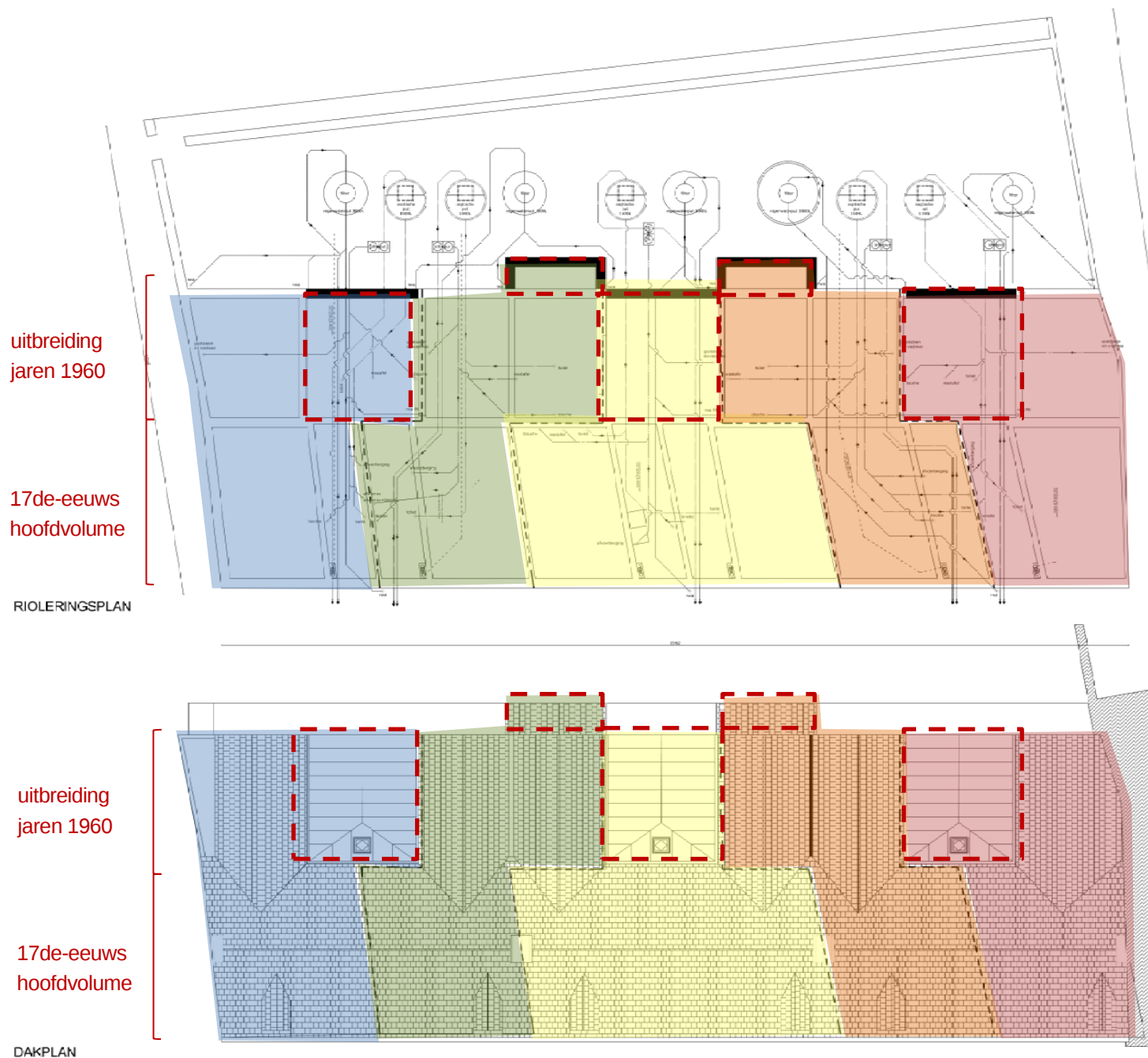
Plannen

Godshuis Van Peenen

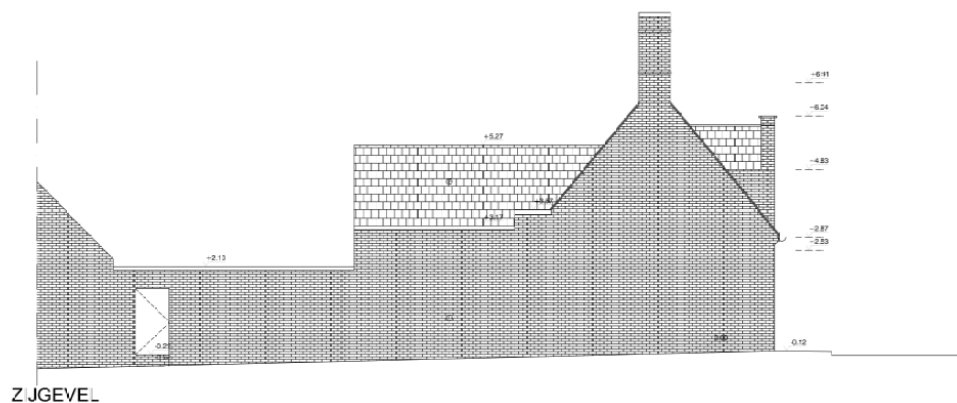
De recente uitbreidingen, aangeduid met een rode stippellijn, dateren van na de bescherming als monument en worden dus niet meegenomen in deze inventarisatie.

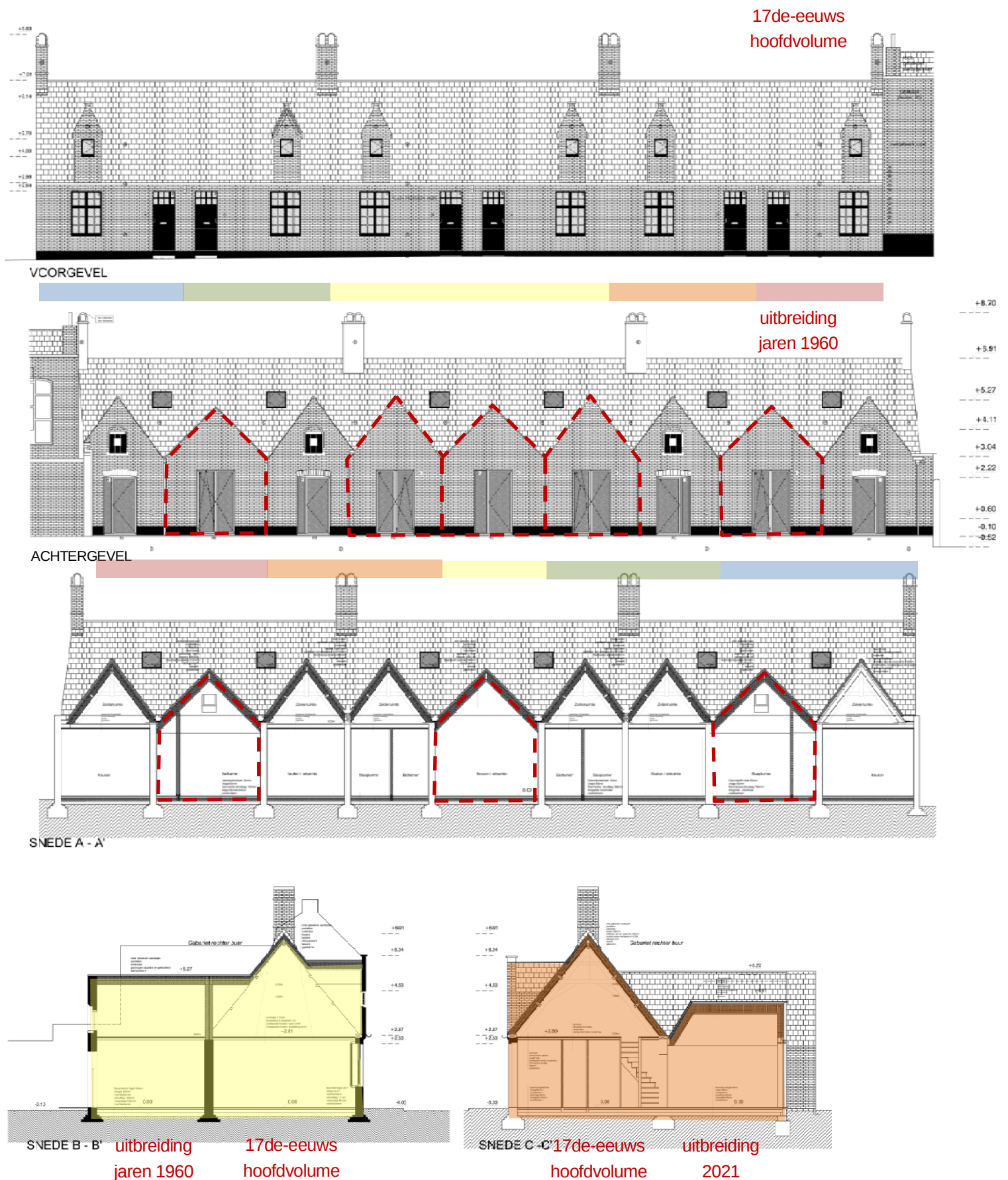
Figuur 60 Grondplan gelijkvloers en zolder nieuwe toestand godshuis Van Peenen in 2021. De recente uitbreiding is aangeduid met een rode stippellijn. (bron: Architectenbureau Mark Van Acker bvba, Renoveren en uitbreiden van de godshuizen van Peenen: Gelijkvloers & verdiepingsplan, Nieuwe toestand, 4 september 2018)

Figuur 61 Riolerings- en dakenplan nieuwe toestand godshuis Van Peenen in 2021. De recente uitbreiding is aangeduid met een rode stippellijn.
(bron: Architectenbureau Mark Van Acker bvba, Renoveren en uitbreiden van de godshuizen van Peenen: Riolerings en dakplan, Nieuwe toestand, 4 september 2018)

Figuur 62 Zijgevel nieuwe toestand godshuis Van Peenen in 2021. (bron: Architectenbureau Mark Van Acker bvba, Renoveren en uitbreiden van de godshuizen van Peenen: Gevels en snedes, Nieuwe toestand, 4 september 2018)

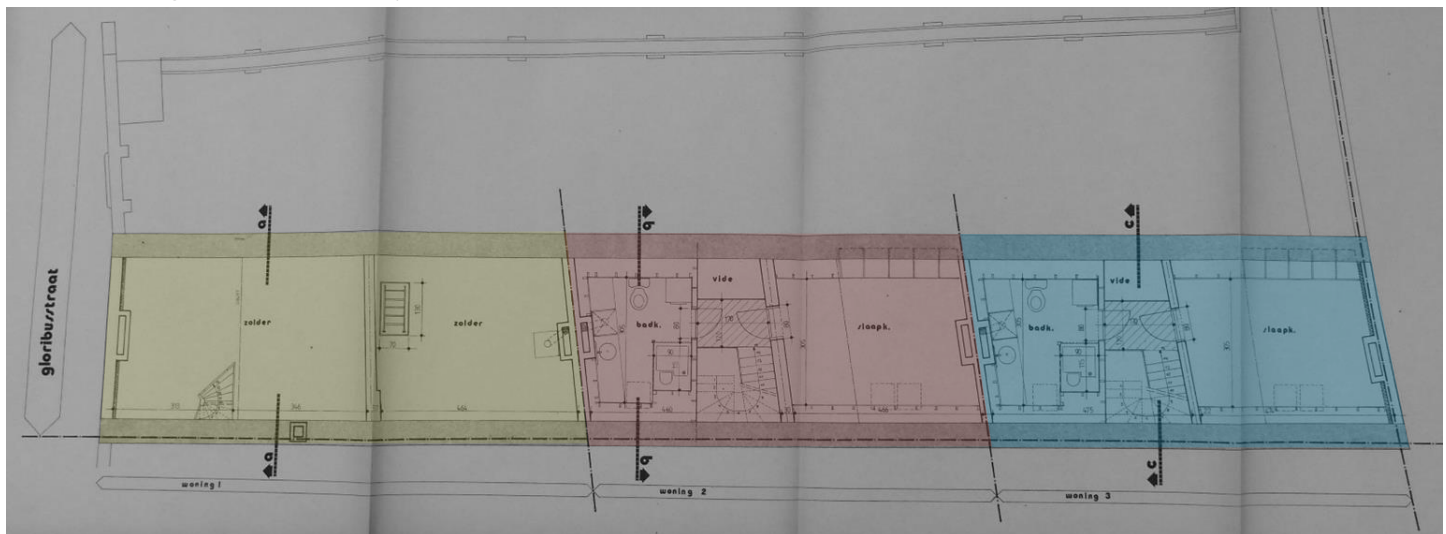
Figuur 63 Voor- en achtergevel en snedes nieuwe toestand godshuis Van Peenen in 2021. De recente uitbreiding is aangeduid met een rode stippellijn. (bron: Architectenbureau Mark Van Acker bvba, Renoveren en uitbreiden van de godshuizen van Peenen: Gevels en snedes)

Godshuis Gloribus

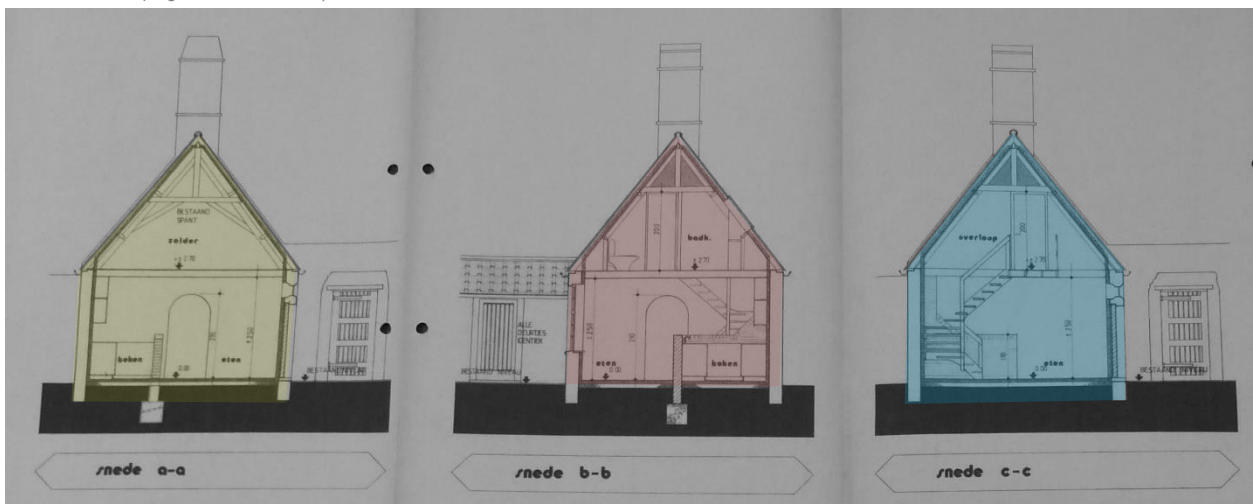
De laatste renovatiecampagne (eind jaren 1980) dateert van na de bescherming als monument en wordt dus niet meegenomen in deze inventarisatie.

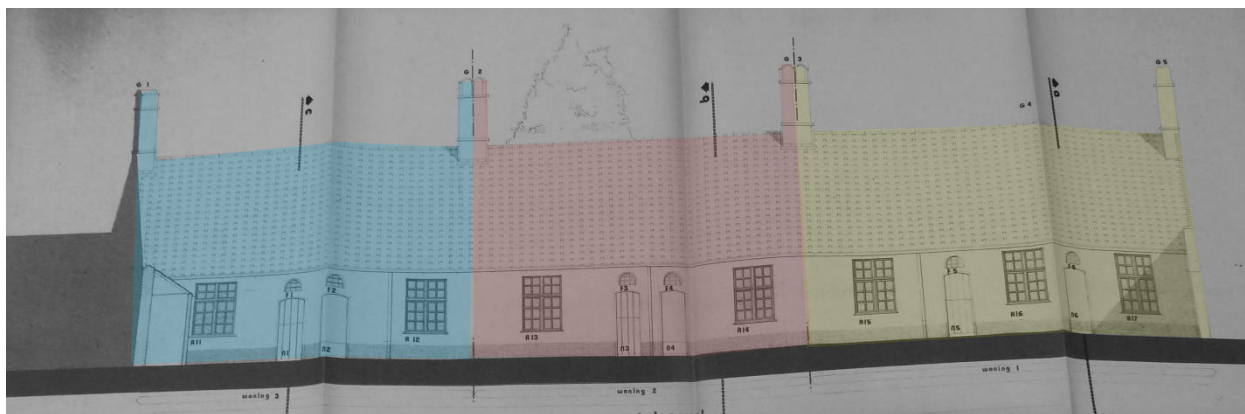
Figuur 64 Grondplan nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus grondplan. Nieuwe toestand)

Figuur 65 Grondplan zolder nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus verdieping. Nieuwe toestand)

Figuur 66 Snedes nieuwe toestand godshuis Gloribus in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Gloribus grondplan. Nieuwe toestand)

Figuur 67 Voorgevel nieuwe toestand in 1982 (bron: MAERTENS, Chris, Renovatie godshuizen van campen suck gloribus. Gloribus gevels. Nieuwe toestand)

Exterieur

Metselwerk

Godshuis Van Peenen

Voorgevel

- Verankerde, witgeschilderde lijstgevel op gepikte plint. Metselwerk en schilderwerk bevinden zich in een goede staat (recent hersteld/vernieuwd).
- Licht uitkragende, gemetselde dakkapel met vlechtingen (niet bij nummer 9).
- Licht getoogde schrijnwerkopeningen met afgeschuinde dagkanten. Deurdorpels in blauwe hardsteen vernieuwd in jaren 1960, gelijk met de gevel.

Figuur 68 Voorgevel, zicht op nummers 15 en 17 (13.10.2021)

Figuur 69 Voorgevel, zicht op nummer 19 (13.10.2021)

Figuur 70 Detail metselwerk naast voordeur nr. 17 tijdens werken: oranje-rode baksteen met gedagstreepte voegen in kalkmortel – inmiddels overschilderd (18.03.2021)

Figuur 71 Witstenen raamdorpels met sporen van verschillende lagen schilderwerk - inmiddels hersteld en overschilderd (18.03.2021)

Figuur 72 (links) nr. 17: Licht getoogde raamopening met afgeschuinde dagkanten en geschilderde witstenen dorpel (13.10.2021)

Figuur 73 (rechts) nr. 17: Licht getoogd deuropening met afgeschuinde dagkanten en dorpel in blauwe hardsteen (13.10.2021)

Zijgevel en tuinmuur op het noorden

- Witgeschilderde zijgevel op gepikte plint. Metselwerk en schilderwerk bevinden zich in een goede staat (recent hersteld/vernieuwd).
- De zijgevel bestaat uit 5 verschillende delen: tuitgevel als beëindiging van het 17de-eeuws hoofdvolume langs Boeveriestraat, zijgevel van de aanbouw uit de jaren 1960, tuinmuur bij gemeenschappelijke tuin godshuis Van Peenen en puntgevel en tuinmuur bij godshuis Gloribus (zie ook 'Godshuis Gloribus - Zijgevel', p. 42). Het vernieuwd schilderwerk stopt op de scheiding tussen de twee godshuizen.
- De tuitgevel is afgedekt met dakpannen. De zijgevel van de aanbouw van de jaren 1960 is afgedekt met zinken muurkappen. De tuinmuur is afgedekt met ronde keramische dekstenen (vorstpannen). Muurkappen en dekstenen zijn gepatineerd.
- De ophoging van de voormalige tuinmuur voor de aanbouw van de jaren 1960 is zichtbaar door het terugspringend metselwerk. De tuinmuur zelf werd wellicht eerder opgehoogd, afgaand op de verschillen in gebruikte baksteen. Zie ook 'Tuinmuur op het zuiden'.
- Rechthoekige deuropening met rollaag en getrapte dagkant. Dorpel in op kant gemetselde bakstenen, geschilderd. Afsgeleten in het loopvlak.

Figuur 74 Zijgevel van godshuis Van Peenen (13.10.2021)

Figuur 75 Zijgevel van godshuis Van Peenen, zicht vanuit tuin (13.10.2021)

Figuur 76 Tuitgevel 17de-eeuws hoofdvolume (13.10.2021)

Figuur 77 Zijgevel met ophoging voor aanbouw jaren 1960 en tuinmuur (13.10.2021)

Figuur 78 Onderzijde muur in oranje tot bruine baksteen met onregelmatige vorm, bovenliggend gedeelte in oranje baksteen met veel regelmatigere vorm, beide gevoegd met kalkmortel (18.03.2021)

Achtergevel

- Negen aanbouwen bestaande uit een puntgevel met een zadeldak in witgeschilderde baksteen op gepikte plint. Twee aanbouwen uit de jaren 1960 werden tijdens de laatste verbouwing verlengd.
- Metselwerk en schilderwerk verkeren in goede staat.
- De aanbouwen uit de jaren 1960 hebben een licht getoogde deuropening (voorheen raamopening) met dorpel in blauwe hardsteen. Het zolderraam is gevat in een rondboognis met afgeschuinde dagkanten met witstenen linteel (Vaurion blanc, geschaafd) en dorpel in blauwe hardsteen. Beide verkeren in goede staat.
- Bij de verlengde aanbouwen uit de jaren 1960 werd de achtergevel op het gelijkvloers gesloopt en bevindt het zolderraam zich vandaag in het interieur.

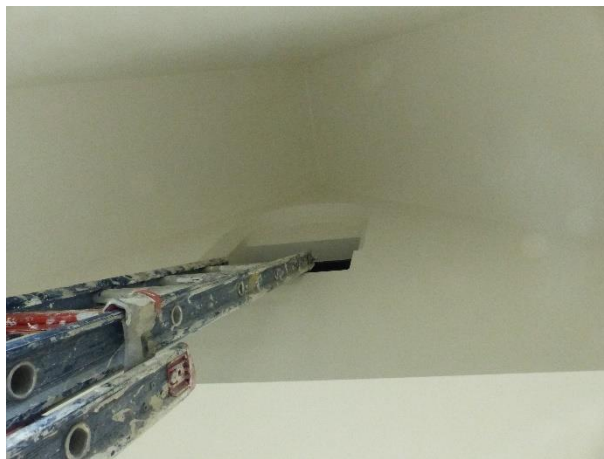
Figuur 79 Zicht op achterzijde van nummers 9 t.e.m. 15. De uitspringende volumes zijn volumes uit de jaren 1960, die verlengd werden in 2021 (13.10.2021)

Figuur 80 Zicht op achtergevel van nummers 9 en 11. Tussen de twee aanbouwen uit de jaren 1960 (met pannendak) werd een nieuw volume ingevoegd (zinken dak) (13.10.2021)

Figuur 81 Zicht op achtergevel nummers 19 en 17 (13.10.2021)

Figuur 82 Voormalig opening voor zolderluik in de slaapkamer van nummer 17 (13.10.2021)

Schouwen

- Schouwen in zichtbaar metselwerk, gevoegd met cementmortel. (Zie ook Figuur 76, Figuur 79 en Figuur 80.) Een van de gedeelde schouwen (bij nummers 11 en 13) hermetisch na 1985 in een blekere steen (zie ook Figuur 34).
- Keramische vorstpan als afdek trekpat. Aansluitingen met hellend dak door middel van loden slabben, afgedekt met tegelpannen.
- Bij nummer 19 is nog een asbesthoudend eindstuk aanwezig.

Figuur 83 Schouw bij woning nr. 19 (13.10.2021)

Figuur 84 Gedeelde schouw van nummers 17 en 15 (13.10.2021)

Figuur 85 Gedeelde schouw van nummers 13 en 11 (13.10.2021)

Tuinmuur op het zuiden

- Gemetselde volsteense muur met penanten. De muur is afgedekt met rode Boomse pannen in de richting van het godshuis.
- De muur bevat verschillende historische sporen:
 - Onderzijde (± 1,20 meter) en hogere deel het dichtst bij de woning is gemetseld in oranje tot bruine steen met onregelmatige vorm en kalkstenen voegen. Vertoont gelijkenissen met de tuinmuur bij godshuis Gloribus en dateert dus vermoedelijk uit dezelfde periode.
 - Hierboven een oranje steen met een veel regelmatigere vorm en voegen in cementmortel.
 - Sporen van een opening net boven ooghoogte in het tweede muurvlak geteld vanaf de straatzijde.
- Voegen werden intussen vernieuwd. Schilderwerk wordt niet vernieuwd aangezien de muur aan de kant van de buur gecementeerd is, waardoor het vocht enkel langs deze zijde kan verdampen en nieuw schilderwerk snel afbladdert.

Figuur 86 Tuinmuur voor renovatiewerken (13.10.2021)

Figuur 87 Bovenste gedeelte in een ander type baksteen dan onderste deel (13.10.2021)

Figuur 88 Zicht op tuinmuur vanaf zolder (13.10.2021)

Figuur 89 Dichtgemetselde opening in tuinmuur (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Voorgevel

- Verankerde, witgeschilderde gevel op gepikte plint. Schilderwerk verkeert in goede staat. Zwarte kleur van plint evenwel verbleekt door zonlicht.
- Lokaal barsten in het metselwerk, vermoedelijk door de in uitvoering zijnde uitbreiding van de ondergrondse parking 't Zand. **Verdere opvolging noodzakelijk. Lokaal kan dit de structuur van het gebouw in gevaar brengen.**
- Getoogde deuropeningen met afgeschuinde dagkanten waarvan de helft verdiept werd dichtgemetseld bij het samenvoegen per twee woningen in de jaren 1980. Dorpel in blauwe hardsteen vermoedelijk in diezelfde periode vernieuwd.
Boven de deuropeningen getoogde vensteropening met afgeschuinde dagkanten en dorpel in witsteen. Lokaal verweerd.

- Rechthoekige raamopeningen met zichtbaar houten linteel en dorpels in keramische tegels. Een aantal tegels zijn gebroken.

Figuur 90 Voorgevel godshuis Gloribus (13.10.2021)

Figuur 91 Verticale barst boven vensteropening en diagonale barst tussen vensteropening en deuropening bij nummer 6 (16.10.2021)

Figuur 92 Getoogde deuropening met afgeschuinde dagkanten godshuis Gloribus (13.10.2021)

Figuur 93 Dichtgemetselde deuropening (13.10.2021)

Figuur 94 Raamopening met zichtbaar houten linteel en gebroken tegeldorpel (13.10.2021)

Zijgevel op het noorden

- Goed bewaarde verankerde en getrapte zijpuntgevel zonder afdekking, die overgaat in een hoge tuinmuur (hoger dan metselwerk voorgevel).
- Het horizontaal vlak van de tuinmuur is afgedekt met ronde keramische dekstenen (vorstpannen). De bovenzijde van het metselwerk van de puntgevel is niet afgedekt, evenals de in helling gemetselde uiteinden van de tuinmuur.
- Gevel en tuinmuur zijn wit geschilderd op gepikte plint. Het schilderwerk van de puntgevel vertoont grote vochtplekken onder de schouw. Op verschillende plaatsen, onder meer ter hoogte van de rand van de puntgevel en onder de deksteen is de verf afgebladderd.
- In de tuinmuur bevindt zich een rondboogopening met witstenen aanzet- en sluitstukken (ongeschilderd) en dorpel in blauwe hardsteen. De dorpel is afgesleten in het loopvlak, ter hoogte van de neus ontbreken er delen. Dwarse barst opgevuld met grijze kunststof.

Figuur 95 Detail vochtshade zijgevel met rechts recent geschilderde tuingevel godshuis Van Peenen (13.10.2021)

- Aan de tuinzijde is ter hoogte van de toegangsdeur een gemetseld afdak op gemetselde penanten voorzien. De deuropening wordt gerealiseerd door een houten linteel, waarvan de bovenzijde afgedekt is met lood.

Figuur 96 Zijgevel godshuis Gloribus, die overgaat in tuinmuur (13.10.2021)

Figuur 97 Tuinmuur godshuis Gloribus (13.10.2021)

Figuur 98 Afdak boven toegangsdeur (13.10.2021)

Figuur 99 Detail goed bewaarde getrapte zijpuntgevel zonder bijkomende afdekking. De foto toont vochtshade ter hoogte van de randen (13.10.2021)

Figuur 100 (links) Deuropening toegangsdeur met rondboog en afgeschuinde dagkanten (13.10.2021)

Figuur 101 (midden) Rondboog toegangsdeur met aanzet- en sluitstukken in witsteen (13.10.2021)

Figuur 102 (rechts) Dorpel in blauwe hardsteen toegangsdeur (13.10.2021)

Achtergevel

- Blinde, verankerde, witgeschilderde baksteengevel met zwart geschilderde plint. Hervoegd in de jaren 1960. Metselwerk en schilderwerk verkeren in goede staat.

Figuur 103 Achtergevel godshuis Gloribus (13.10.2021)

Tuinmuur

- Lage gemetselde tuinmuur met penanten, afgedekt met rode Boomse pannen met stempel van de productieplaats VFS of DNC boven omcirkelde M op rode keramische tegelpannen.
- De muur is aan beide zijden gekaleid en wit geschilderd met gepikte plint. Vorstschade: afwerkingslagen verweerd, lokaal verweerde voegen, kapotgevroren bakstenen.
- Biodeterioratie: mosvorming ter hoogte van verweerde afwerkingslagen en uitgezaaide planten in kalkvoegen.
- Ter hoogte van tuinbergingen wordt de muur iets hoger en is hij aan de tuinzijde gecementeerd en geschilderd. Grote barst vermoedelijk te wijten aan de ondergrondse werken die momenteel uitgevoerd worden op 't Zand.

Figuur 104 Tuinmuur gezien vanaf openbaar domein (13.10.2021)

Figuur 105 Staat metselwerk gezien vanuit tuin. Rechts bloeit een viooltje in een metselwerkvoeg (13.10.2021)

Figuur 106 Stempel VFS boven omcirkelde M in vorstpannen (13.10.2021)

Figuur 107 Stempel DNC boven omcirkelde M in vorstpannen (13.10.2021)

Figuur 108 (links) Tuinmuur gezien vanaf openbaar domein (13.10.2021)

Figuur 109 (rechts) Recente scheur in laatste deel tuinmuur (13.10.2021)

Schouwen

- Schouwen in zichtbaar metselwerk, gevoegd met cementmortel, vermoedelijk hermitseld tijdens laatste renovatiecampagne. (Zie ook Figuur 29) Wellicht werd in diezelfde periode ook de schouw tussen woningen nummer 11 en 13 van het godshuis Van Peenen hermitseld.
- De schouwen vertonen sporen van biodeterioratie: zichtbare aanwezigheid van korstmossen, Buddleia ter hoogte van aansluiting met dak (enkele schouw nummer 2) en klimop (enkele schouw nummer 6).
- Keramische vorstpan als afdek trekpat. Aansluitingen met hellend dak door middel van loden slabben, afgedekt met tegelpannen.

Figuur 110 Voorgevel Gloribus: schouw van woning nummer 2 en gedeelde schouw tussen woningen nummer 2 en 4 (13.10.2021)

Figuur 111 Achtergevel Gloribus: gedeelde schouwen tussen woningen nummer 2 en 4 en tussen woningen nummer 4 en 6 en schouw van woning nummer 6 (13.10.2021)

Figuur 112 Jonge Buddleia aan aansluiting tussen dak en schouw woning nummer 2 (13.10.2021)

Figuur 113 Korstmossen op schouw tussen woning nummer 4 en woning nummer 6 (13.10.2021)

Figuur 114 Klimop rond schouw woning nummer 6 (13.10.2021)

Daken

Godshuis Van Peenen

- Dakbedekking in rode Boomse pannen, wellicht vernieuwd tijdens de uitvoering van de saneringswerken in de jaren 1960, herstellingen tijdens laatste renovatiecampagne. De pannen zijn gepatineerd. Halfronde keramische vorsten.
- Aansluitingen met dakelementen (dakkapellen en schouwen) zijn vernieuwd door middel van loden slabben, die afgedekt zijn met keramische tegelpannen in de mortel.
- Noordboom tussen dakkapel en hoofddak gerealiseerd met zinken plooiplaten.
- Regenwaterafvoeren:
 - Voorgevel: uitkragende ronde mastgoten in zink, langs onderzijde versterkt met donker gebeitste houten lat, die via zwart geschilderde ijzeren ankers verbonden zijn met voorgevel. Vernieuwde ronde zinken afvoerpijpen aangesloten op zwart geschilderd dolfijnstuk in gietijzer (hergebruikt).
 - Achtergevel: zakgoot tussen de verschillende hellende daken. Verlengde aanbouwen uit jaren 1960 voorzien van zinken hanggoot met boordplank. Rechthoekige zinken regenwaterpijpen geïntegreerd in baksteenmetselwerk.

Figuur 117 Dak hoofdvolume in Boomse pannen (13.10.2021)

Figuur 119 Detail vernieuwde aansluitingen in voorgevel (13.10.2021)

Figuur 118 Zinken mastgoot verankerd aan metselwerk voorgevel en vernieuwde zinken regenwaterafvoer aangesloten op dolfijnstuk (13.10.2021)

Figuur 116 Dak 17de-eeuws hoofdvolume en aanbouwen uit de jaren 1960 in Boomse pannen (13.10.2021)

Figuur 115 Zakgoten tussen hellende daken. Verlengd deel van aanbouw jaren 1960 tevens bedekt met Boomse pannen en voorzien van zinken hanggoot. Afvoeren geïntegreerd in metselwerk (13.10.21)

Godshuis Gloribus

- Dakbedekking in rode Boomse pannen geplaatst met verzinkte haken, wellicht vernieuwd tijdens de laatste renovatiecampagne in de jaren 1980. Lokaal opgewaaide pannen. Een aantal pannen is afgeschilferd. De pannen zijn gepatineerd, lokaal verkleuringen door mossen en korstmossen. Ronde keramische vorsten gelegd in de mortel. Mortel is sterk vervuild en vertoont sporen van biodeterioratie (korstmossen).
- Aansluitingen met dakelementen (schouwen en puntgevel) door middel van loden slabben, die afgedekt zijn met keramische tegelpannen.
- Noordboom tussen dakkapel en hoofddak gerealiseerd met zinken plooiplaten.
- Ronde mastgoten in zink, langs onderzijde versterkt met verkleurde houten lat, die via zwart geschilderde ijzeren ankers verbonden zijn met het gevelmetselwerk. Aan de achterzijde zijn de regenwaterafvoeren voorzien van een vergaarbak in zink.

Figuur 120 Regenwaterafvoer voorgevel en aansluiting op puntgevel (13.10.2021)

Figuur 121 Dakvlak achtergevel met dakvlakvensters en regenpijpen met vergaarbak (13.10.2021)

Figuur 122 (links en rechts) Detail dakvlak voorgevel: ventilatiepan, opgewaaide pannen en afgeschilferde pan (13.10.2021)

Gevelsluitingen

Deuren

Godshuis Van Peenen

Voordeuren

- Opgeklampte houten deur, grachtengroen geschilderd. Alle deuren zijn recent vernieuwd naar historisch model, evenwel met enkele verschillen ten opzichte van de historische deuren.
- Witgeschilderd bovenlicht verdeeld door houten roedes behouden en gerestaureerd.

Figuur 123 Situatie buitenschrijnwerk voorgevel tijdens de werken (18.03.2021)

Figuur 124 Nieuwe voordeur na de werken (13.10.2021)

Figuur 125 Binnenzijde nieuwe voordeur (13.10.2021)

Achterdeuren

- Toegangsdeuren uitbreiding jaren 1960 verwijderd voor nieuwe uitbreiding.
- Nieuwe deuren in aluminium hebben geen erfgoedwaarde.

Toegangspoort naar tuin

- Grachtengroen geschilderde opgeklampte houten deur met deels gerecupereerd hang- en sluitwerk. Houtwerk vermoedelijk vernieuwd tijdens een vorige renovatiecampagne. Hout- en schilderwerk verkeren in goede staat.

Figuur 126 Tuinpoort (13.10.2021)

Figuur 127 Tuinpoort: gerecupereerde spoorhengsels (13.10.2021)

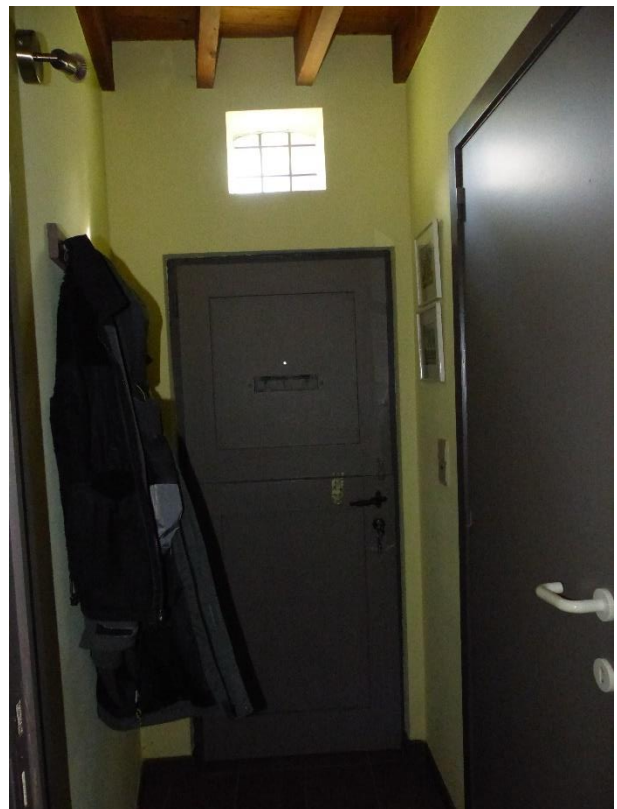
Godshuis Gloribus

Voordeuren

- Opgeklampte houten deur in twee delen, grachtengroen geschilderd, vermoedelijk tijdens de renovatie van de jaren 1980 vernieuwd naar historisch model, evenwel met enkele verschillen ten opzichte van de historische deuren (zie ook Figuur 24 en Figuur 25). De deuren op zich verkeren in een goede staat, schilderwerk verbleekt en lokaal afgebladderd.

Figuur 128 Voordeur nr. 4 godshuis Gloribus (13.10.2021)

Figuur 129 Binnenzijde voordeur, grijs geschilderd (13.10.2021)

Toegangspoort

- Opgeklampte houten deur, groen geschilderd en opgehangen met paumelles. Vermoedelijk vernieuwd tijdens de renovatie van de jaren 1980 naar historisch model. De deur op zich verkeert in een goede staat, schilderwerk verbleekt. (Zie Figuur 100 - Figuur 102.)

Figuur 130 Tuinzijde toegangspoort (13.10.2021)

Ramen, luiken en vensters

Godshuis Van Peenen

Ramen voorgevel

Guillotineraam voorgevel

- Donkergroen geschilderd guillotineraam, reeds te zien op foto uit 1900 (zie Figuur 20), verdeeld door witgeschilderde houten roeden, ingevuld met enkel getrokken glas. Recent gerestaureerd en geschilderd.
- Sporen van eerdere herstellingen zichtbaar: het raam van nummer 9 heeft bijvoorbeeld een geprofileerd kalf, terwijl het kalf van het raam van nummer 19 ongeprofileerd is.
- Aan de binnenzijde bij een aantal ramen nog onderdelen van het open- en sluitmechanisme aanwezig. De ramen kunnen evenwel niet meer geopend worden.
- Voorzien van nieuw houten achterzetraam aan binnenzijde (geen erfgoedwaarde).

Zolderraam voorgevel

- Donkergroen geschilderd zolderraam, verdeeld door witgeschilderde houten roeden, ingevuld met enkel getrokken glas. Recent gerestaureerd en buitenzijde geschilderd. De houten verweerde onderdelen werden hierbij niet allemaal vervangen.
- Hang- en sluitwerk niet uniform tussen de verschillende woningen, doorheen de tijd vernieuwd.
- Zolderraam nummer 17 recent vernieuwd.

Figuur 131 Nummer 9: guillotineraam met geprofileerd kalf voor de restauratiewerken (18.03.2021)

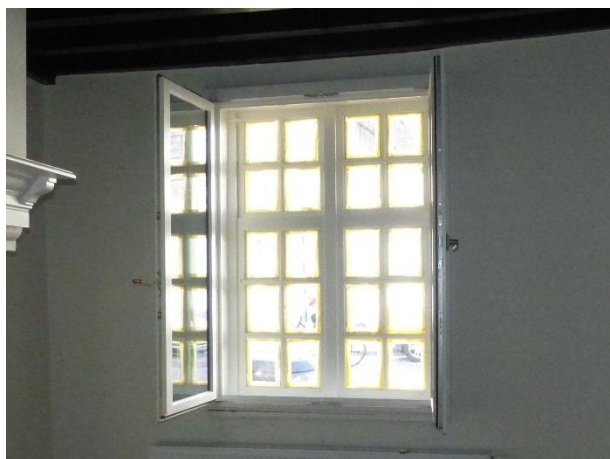
Figuur 132 Nummer 19: guillotineraam met vlak kalf voor de restauratiewerken (18.03.2021)

Figuur 133 Nummer 9: guillotineraam met geprofileerd kalf na de restauratiewerken (13.10.2021)

Figuur 134 Nummer 13: guillotineraam met vlak kalf na de restauratiewerken (13.10.2021)

Figuur 135 Nummer 11: binnenzijde guillotineraam met achterzetbeglazing (13.10.2021)

Figuur 136 Nummer 19: detail sluitwerk guillotineraam (13.10.2021)

Figuur 137 Nummer 15: detail guillotineraam (13.10.2021)

Figuur 138 Nummer 9: zolderraam met nieuw getrokken glas tijdens schilderwerken (13.10.2021)

Figuur 139 Nummer 9: detail schilderwerk zolderraam (13.10.2021)

Figuur 140 Nummer 11: detail staat houten onderdelen zolderraam (13.10.2021)

Figuur 141 Nummer 11: zolderraam met hengsels en ronde knop (13.10.2021)

Figuur 142 Nummer 13: zolderraam met schuifslot met draaiknop en briquetschamieren (13.10.2021)

Figuur 143 Nummer 15: zolderraam met ander type hengsels en houten draaiknop (13.10.2021)

Ramen en luiken achtergevel

Ramen achtergevel aanbouwen jaren 1960 en jaren 2020

- Ramen in zwartgelakt aluminium, recent vernieuwd tijdens laatste renovatiecampagne.

Zolderluiken achtergevel aanbouwen jaren 1960

- Houten luiken met kleine opening in glas, groen geschilderd, daterend van uitbreiding jaren 1960.
- Hout aan onderzijde verweerd, onderdorpel vernieuwd.

Figuur 144 Nummer 11: zolderluik uitbreiding jaren 1960 (13.10.2021)

Figuur 145 Nummer 11: zolderluik uitbreiding jaren 1960 (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Ramen

- Donkergroen geschilderde ramen met witgeschilderde houten roeden, bestaande uit twee vleugels en een bovenlicht. Vermoedelijk tijdens de jaren 1980 vervangen naar historisch model: op Figuur 24 en Figuur 25

zijn guillotineramen te zien, waarbij enkel in de travee het dichtst bij de Gloribusstraat nog een geprofileerd kalf aanwezig is. Vandaag hebben alle ramen een geprofileerd kalf.

- De ramen verkeren in goede staat, schilderwerk verbleekt.

Figuur 146 (links) Nummer 2: buitenzijde raam (13.10.2021)

Figuur 147 (rechts) Nummer 2: binnenzijde raam (13.10.2021)

Glas-in-loodvensters

- Boven deuropeningen bevindt zich een venster in glas-in-lood, bestaande uit een combinatie van groen en geel gekleurd glas. Vermoedelijk vernieuwd tijdens renovatie jaren 1980.
- Lokaal gebroken kalibers.

Figuur 148 Nummer 2: glas-in-loodvenster boven toegangsdeur; een van de kalibers is gebroken (13.10.2021)

Gevelelementen

Muurankers

- Rechte, smeedijzeren muurankers, zwart geschilderd ter hoogte van moerbalken en gordingen.

Interieur

Structuur

Metselwerk

Godshuis Van Peenen

- Hoofdstructuur in dragend metselwerk. Verkeert over het algemeen in goede staat.
- Bij nummer 11 nog muurconsole aanwezig.
- Behandeld tegen opstijgend vocht in 2021, evenwel zeer lokaal nog zoutuitbloeiingen.
- Lokaal scheurvorming in gemene muren op zolder en schouwkanalen.

Figuur 149 (linksboven) Nummer 11: zoutuitbloeiing onder historische trap (13.10.2021)

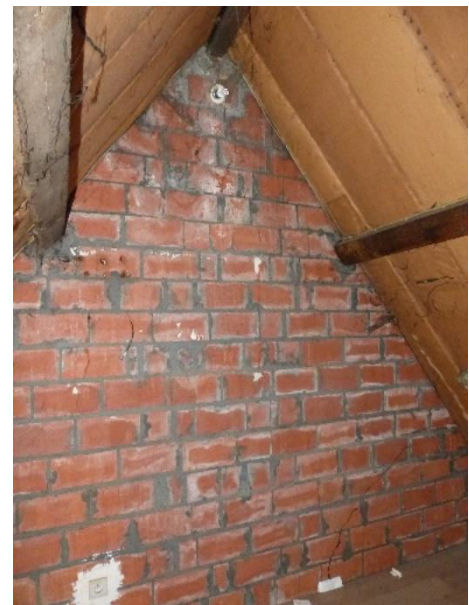
Figuur 150 (linksonder) Nummer 11: muurconsole onder zolderroostering (13.10.2021)

Figuur 151 Nummer 11: diagonale scheur onder opleg gordingen, die verticaal doorloopt langs schouwkanaal.

Godshuis Gloribus

- Hoofdstructuur in dragend metselwerk. Verkeert over het algemeen in goede staat.
- Nummer 2: barsten in voormalige gemene muren tussen zolderruimtes, buitengevel hermetiseerd in snelbouwsteen, nieuwe scheidingsmuur tussen nummer 2 en 4 in snelbouwsteen. Sporen van waterinfiltratie via puntgevel (zoutuitbloeiingen)

Figuur 152 Hermetselde topgevel nummer 2 (13.10.2021)

Figuur 153 Nummer 2: scheuren in metselwerk voormalige scheidingsmuur (13.10.2021)

Figuur 154 Nieuwe scheidingsmuur tussen nummer 2 en nummer 4 (13.10.2021)

Dakstructuur

Godhuis Van Peenen

17de-eeuws hoofdvolume

- Getelmerkt eiken A-spant met pen-in-gatverbindingen. Delen van het oude spant, vermoedelijk ook gordingen en kepers, zijn in het verleden reeds vervangen, soms met recuperatiehout. Groot deel van de dakstructuur werd tijdens de werken in de jaren 1960 vernieuwd.

Lokaal sporen van historische aantastingen door houtborende insecten en vocht (kubisch rot, oppervlakteschimmels en aftekening van insijpelend water).

Windscheuren in de lengte van het hout

- Gordingen en kepers niet zichtbaar door recent aangebracht dampscherm.

Figuur 155 Nummer 9: historisch spant met vervangingen (13.10.2021)

Figuur 156 Nummer 9: detail spant: zichtbare aantastingen en scheurvorming (13.10.2021)

Figuur 157 Nummer 15: sporen van aantasting door houtborende insecten in structuur dakkapel (13.10.2021)

Figuur 158 Nummer 13: sporen van aantasting door houtborende insecten ter hoogte van trek balk spant (13.10.2021)

Figuur 159 Nummer 9: korbeel vervangen met recuperatiehout (13.10.2021)

Figuur 160 Nummer 11: vernieuwde gording veroorzaakt barst in metselwerk (13.10.2021)

Uitbreiding jaren 1960

- A-spant in naaldhout, verkeert in goede staat. Gordingen en kepers niet zichtbaar.

Figuur 161 Nummer 11: spant uitbreiding jaren 1960 (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

- Getelmerkt eiken A-spant met pen-in-gatverbindingen. Delen van het oude spant, vermoedelijk ook gordingen en kepers, zijn in het verleden reeds vervangen, soms met recuperatiehout. Groot deel van de dakstructuur werd tijdens de werken in de jaren 1980 vernieuwd. Lokaal sporen van aantastingen door houtborende insecten en vocht (kubisch rot, oppervlakteschimmels en aftekening van insijpelend water). Windscheuren in de lengte van het hout. Schadepatroon aan spanten woning nummer 4 te wijten aan brand begin 21ste eeuw.
- Keppers niet zichtbaar door aangebrachte isolatie (nummer 2) en aangebrachte afwerking (nummers 4 en 6).

Figuur 162 Nummer 4: getelmerkt A-spant (13.10.2021)

Figuur 163 Nummer 4: detail spant (13.10.2021)

Figuur 164 Nummer 4: getelmerkt A-spant, korbelen ontbreken, makelaar gebarsten (13.10.2021)

Figuur 165 Nummer 4: detail spant: (recente?) sporen van houtborende insecten, diverse scheuren vermoedelijk door brand (13.10.2021)

Figuur 166 Nummer 6: Getelmerkt A-spant opgenomen in scheidingswand (13.10.2021)

Figuur 167 Nummer 6: detail aangepaste spantvoet (13.10.2021)

Figuur 168 Nummer 6: verdwenen houtsectie door houtborende insecten (13.10.2021)

Figuur 169 Nummer 6: gording met windscheur en kubisch rot (13.10.2021)

Figuur 170 Nummer 6: getelmerkt A-spant, korbelen ontbreken (13.10.2021)

Figuur 171 Nummer 6: detail spant (13.10.2021)

Figuur 172 Nummer 2: getelmerkt A-spant (13.10.2021)

Figuur 173 Nummer 2: getelmerkt A-spant (13.10.2021)

Figuur 174 Nummer 2: detail spant Figuur 154: korbeel vervangen met recuperatiehout (13.10.2021)

Houten roosteringen

Godshuis Van Peenen

17de-eeuws hoofdvolume

- Structuur met moer- en kinderbalken. Houten bebording combinatie van brede (originele) en smallere (latere herstelling) beplanking.
- Zichtbaar in leefruimte, donker gebeitst. Onderzijde kinderbalken: sporen van vroegere bevestiging plafond (rinkel- of plafondlatten).
- Verborgen achter een geïsoleerd verlaagd plafond in andere ruimtes.

Figuur 175 Nummer 9: strijk balk langsheen trapgat. Uitsparing voor moerbalken loopt door tot voormalige achtergevel: trapgat was oorspronkelijk kleiner. (13.10.2021)

Figuur 176 Nummer 9: onderzijde zoldervloer bestaande uit een combinatie van brede en smalle planken (13.10.2021)

Figuur 177 Nummer 11: ravelconstructie rond schouwmantel. Onderzijde kinderbalken bevat spijkeropeningen in langsrichting (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Nummer 2

- Bruin gebeitste, historische eiken moerbalken met eenvoudige balksleutels en een deel van de historische kinderbalken nog aanwezig.
Sporen van houtborende insecten.
- Naaldhouten beplanking, mogelijk deels gerecupereerd: in slaapkamer plank met jasjepeertechneek zichtbaar.
- Aan de onderzijde van de kinderbalken zijn in de langsrichting spijkergaten aanwezig: sporen van vroegere plafondafwerking?

Figuur 178 Nummer 2: roostering zoldervloer in leefruimte met ravelconstructie voor schouwkanaal (13.10.2021)

Figuur 179 Nummer 2: roostering zoldervloer in leefruimte met ravelconstructie voor trap (13.10.2021)

Figuur 180 Nummer 2: roostering zoldervloer in slaapkamer met raveelconstructie voor schouwkanaal (13.10.2021)

Figuur 181 Nummer 2: roostering zoldervloer in slaapkamer met plank afgewerkt met jasperstechniek (13.10.2021)

Nummer 4 en 6

- Vernieuwde houten roostering bestaande uit balken en bebording in naaldhout daterend van de verbouwing jaren 1980. Geen erfgoedwaarde.
- Bij nummer 6: onderzijde zichtbaar in leefruimte. Verborgen door verlaagd plafond in keuken en eetkamer nummer 6 en in nummer 4.

Figuur 182 Nummer 6: Nieuwe roostering boven leefruimte (13.10.2021)

Wandafwerking

Godshuis Van Peenen

Gelijkvloers

- Alle binnenwanden op de gelijkvloerse verdieping zijn gepleisterd en geschilderd. Pleister- en schilderwerk verkeren in goede staat.
- Lokaal aantasting door zoutuitbloeiing (zie Figuur 149).

Zolder

- Afwerking verschilt van woning tot woning: recent gepleisterd (nummer 9), gekaleid (nummers 11, 13, 15, 17, 19) en bij nummer 19 is de wand naar het aanpalend perceel gepleisterd.
- Gekaleide afwerking vervuild, sporen van waterinfiltratie en lokaal verwijderd/afgebrokkeld.

Figuur 183 Nummer 11: afgebrokkelde gekaleide afwerking (13.10.2021)

Figuur 184 Nummer 17: gekaleide afwerking vervuild, sporen van vochtinfiltratie op schouw kanaal (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Nummer 2

- Alle binnenwanden op het gelijkvloers zijn gepleisterd en geschilderd of behangen. Pleister- en schilderwerk verkeren over het algemeen in een goede staat. De hoeken van het behang krullen op.
- Historische scheidingswand op zolder gekaleid (zie Figuur 153 en Figuur 173). Gekaleide afwerking vervuild. Afwerking loopt niet door ter hoogte van nieuwe herstellingen. Aanvullingen in cementmortel ter hoogte van nieuwe openingen.

Nummer 4 en 6

- Alle binnenwanden zijn gepleisterd en geschilderd. Pleister- en schilderwerk verkeren over het algemeen in een goede staat.

Figuur 185 Nummer 2: hoeken behang krullen op (13.10.2021)

Figuur 186 Nummer 6: wanden gepleisterd en geschilderd (13.10.2021)

Plafondafwerking

Godshuis Van Peenen

17de-eeuws hoofdvolume: leefruimte

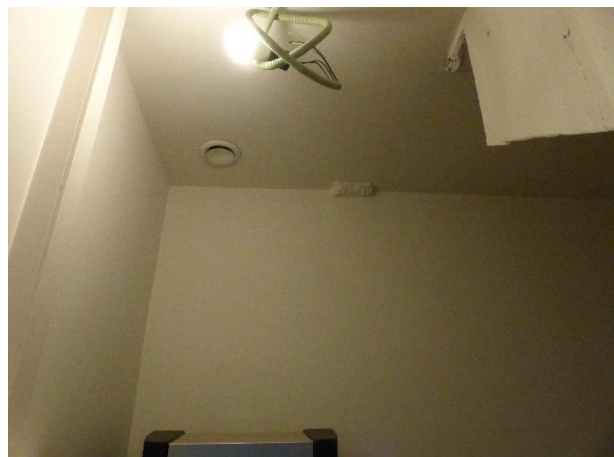
- Zichtbare roostering, zie ook Figuur 176 en Figuur 177.

17de-eeuws hoofdvolume: traphal/technische berging

- Geïsoleerd verlaagd plafond in gipskartonplaten onder historische zoldervloer, geschilderd. De afwerking heeft geen erfgoedwaarde.

Figuur 187 Nummer 9: opening in vloer toont isolatie onder zoldervloer (13.10.2021)

Figuur 188 Nummer 11: verlaagd plafond in traphal/technische berging (13.10.2021)

Uitbreiding jaren 1960

- Verlaagd plafond in gipskartonplaten onder houten roostering, geschilderd.

Figuur 189 Van Peenen nummer 11: Verlaagd plafond verlengde aanbouw jaren 1960 (13.10.2021)

Figuur 190 Gloribus nummer 4: sporen van vochtinfiltratie langs schouwkanaal (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Nummer 2

- Zichtbare roostering, zie ook Figuur 178 - Figuur 181.

Nummer 4 en 6

- Verlaagd plafond in gipskartonplaten, geschilderd. Geen erfgoedwaarde.
- Sporen van waterinfiltratie via schouwkanaal in woning nummer 4.
- Zichtbare houten roostering boven leefruimte nummer 8, zie Figuur 182.

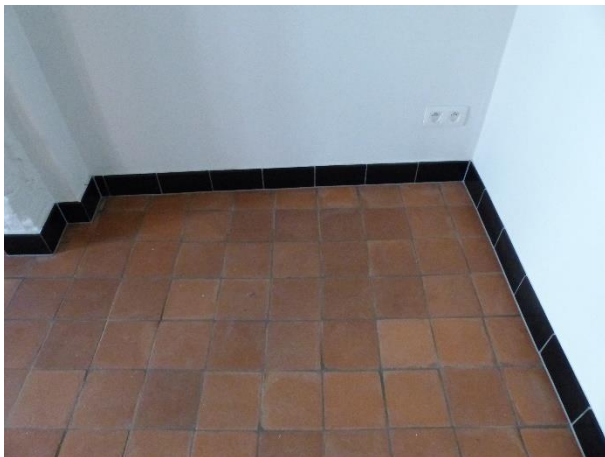
Vloerafwerking

Godshuis Van Peenen

- 17de-eeuws hoofdvolume
- De woningen zijn op het gelijkvloers tijdens de laatste verbouwing voorzien van een terracottategel met zwart geglazuurde keramische plinten, beide grijs gevoegd. De tegels verkeren in goede staat.
- Tussendorpels in donker gezoete blauwe hardsteen.

Uitbreiding jaren 1960

- Grijsze keramische tegel geplaatst tijdens recentste renovatie. Geen erfgoedwaarde.

Figuur 191 (links) Nummer 9: terracottategel in leefruimte (13.10.2021)

Figuur 192 (rechts) Nummer 11: overgang tussen terracottavloer in hoofdvolume 17de eeuw en grijze keramische tegelvloer in aanbouw jaren 1960 en 2021 (13.10.2021)

Zolders

- Combinatie van onbehandelde brede (historisch) en smalle (20ste eeuw) planken in naaldhout.
- De brede planken zijn geschooteld. Kopse kanten ter hoogte van trapgaten verveerd.
- Her en der doorboringen voor technieken die niet gebruikt worden.

Figuur 193 (links) Nummer 11: brede en smalle planken (13.10.2021)

Figuur 194 (rechts) Nummer 11: zicht vanuit zolder aanbouw uit jaren 1960 (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Gelijkvloers

- De woningen zijn op het gelijkvloers voorzien van een terracottategel (verbouwing jaren 1980) met plinten in hetzelfde materiaal, grijs gevoegd. De vloeren verkeren over het algemeen in goede staat.
- In de slaapkamer van woning nummer 4 is een laminaat geplaatst bovenop de tegels. Geen erfgoedwaarde.

Zolder nummer 2

- Bebording uit onbehandelde planken in naaldhout, zie Figuur 172 - Figuur 174.

Verdieping nummers 4 en 6

- Laminaat of soepele vloer (vinyl) met houten plinten. Geen erfgoedwaarde.

Figuur 195 Nummer 2: terracottategel (13.10.2021)

Figuur 196 Nummer 6: terracottategel (13.10.2021)

Figuur 197 Nummer 6: terracottategel (13.10.2021)

Binnenschrijnwerk

Binnendeuren

Godshuis Van Peenen

Geen historische binnendeuren bewaard.

Godshuis Gloribus

Met uitzondering van deur aan zoldertrap geen historische binnendeuren bewaard.

Deur aan zoldertrap

- Opgeklampte houten deur bestaande uit twee brede planken met gesmeed hang- en sluitwerk. Deur vermoedelijk uit dezelfde periode van de trap (17de eeuw).
- Aan de voorzijde onderaan stootdorpel toegevoegd
- Wit geschilderd. Sterke blaasvorming aan de voorzijde.
- Hoge erfgoedwaarde.

Figuur 198 Nummer 2: historische deur aan zoldertrap (13.10.2021)

Figuur 199 Nummer 2: historische deur aan zoldertrap (13.10.2021)

Binnentrappen

Godshuis Van Peenen

Nummers 9 en 19

- Nieuwe zoldertrap in rubberwood. Geen erfgoedwaarde.

Nummer 13

- Geen trap meer aanwezig.

Nummers 11, 15 en 17

- Historische houten spiltrap, wit geschilderd. Hoge erfgoedwaarde.
- Eerste trede vervangen. Aantreden verweerd, in het bijzonder ter hoogte inklemming in (vochtig) metselwerk bij nummer 11.
- Onderzijde van de trede afgewerkt met witgeschilderd plaatmateriaal.

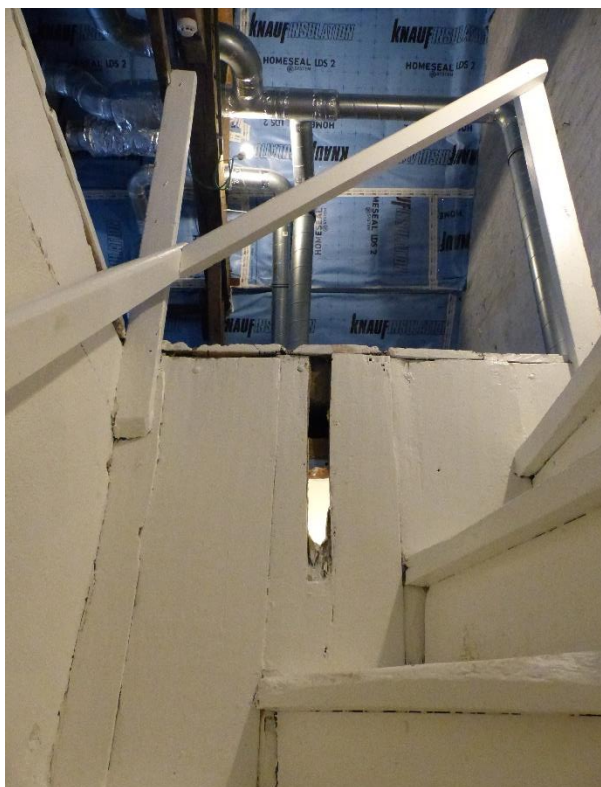
- Handgreep vermoedelijk latere toevoeging.

Figuur 200 Nummer 11: historische spiltrap: onderzijde tredes verstevigd, vernieuwde eerste trede (13.10.2021)

Figuur 201 Nummer 11: sterk verweerde aantredes (13.10.2021)

Figuur 202 (linksboven) Nummer 11: schade trap ter hoogte van inklemming tredes (13.10.2021)

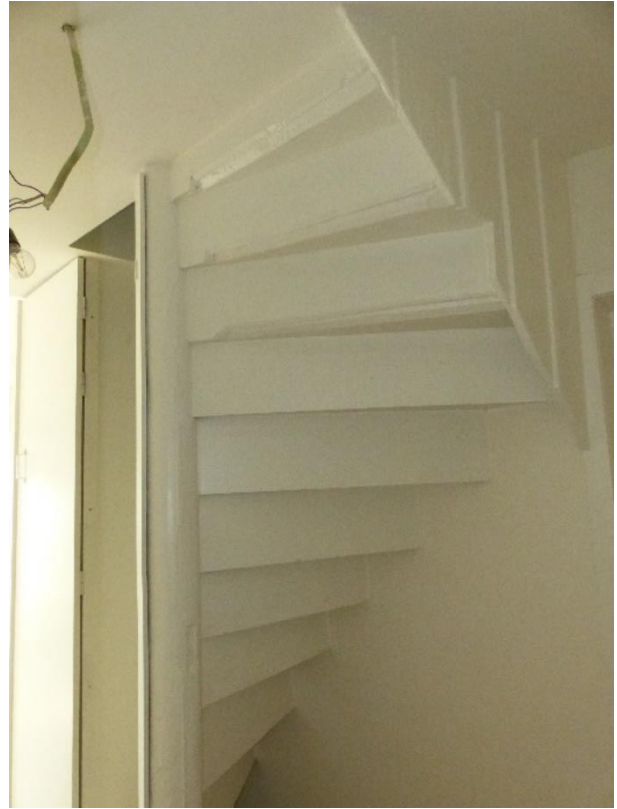
Figuur 203 (linksonder) Nummer 11: trapgat gezien vanaf zolder (13.10.2021)

Figuur 204 (rechts) Nummer 11: bovenzijde trapgat. Spil afgezaagd. (13.10.2021)

Figuur 205 Nummer 15: historische spiltrap: vernieuwde eerste trede (13.10.2021)

Figuur 206 Nummer 15: onderzijde historische spiltrap (13.10.2021)

Figuur 207 (linksboven) Nummer 15: tweede trede stuk afgezaagd (13.10.2021)

Figuur 208 (linksonder) Nummer 15: trapgat (13.10.2021)

Figuur 209 (rechts) Nummer 15: zicht op historische spiltrap vanuit nieuwe keukenaanbouw (13.10.2021)

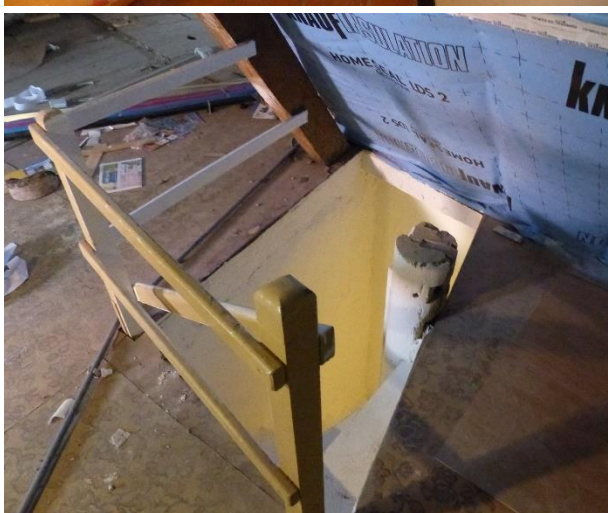

Figuur 210 Nummer 17: historische spiltrap: vernieuwde eerste trede (13.10.2021)

Figuur 211 Nummer 17: Onderzijde van het bovenste gedeelte is uitgepleisterd (13.10.2021)

Figuur 212 (linksboven) Nummer 17: tweede trede verzakt (13.10.2021)

Figuur 213 (linksonder) Nummer 17: Trapgat gezien van bovenzijde. Spil is ingekort (13.10.2021)

Figuur 214 (rechts) Nummer 17: Trapgat (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Nummer 2

- Historische houten spiltrap, donker gebeitst. Hoge erfgoedwaarde.
 - Spil rust op console in arduin.
 - Eerste en tweede trede vervangen. Vermoedelijk ook volgende twee treden eerder vervangen, gezien de sporen in de spil.
- Aantreden sterk verweerd.

Figuur 215 Nummer 2: historische spiltrap (13.10.2021)

Figuur 216 Nummer 2: detail geprofileerde console in arduin. Tweede en derde trede aanvankelijk ingeklemd in spil (13.10.2021)

Figuur 217 Nummer 2: eerste twee tredes vervangen (13.10.2021)

Figuur 218 Nummer 2: detail historische spiltrap (13.10.2021)

Figuur 219 Nummer 2: trapgat gezien vanaf zolder (13.10.2021)

Nummers 4 en 6

- Trap in beukenhout. Geen erfgoedwaarde.

Vaste interieurelementen

Schouwen

Godshuis Van Peenen

- In de zes woningen zijn de laatgotische gesculpteerde schouwmantels nog aanwezig. Hoge erfgoedwaarde.
- Geprofileerde schouwwangen, vermoedelijk in witsteen. Binnenzijde bij een aantal schouwmantels rond uitgewerkt. Heden gepleisterd en geschilderd, vermoedelijk polychroom afgewerkt. Bovenzijde van schouwwangen gesculpteerd (behalve bij nummer 9): hetzij aan beide zijden een koppel, hetzij links een man en rechts een vrouw. Vermoedelijk gaat het om een afbeelding van de stichters Pieter van Peenen en Isabella Gloribus. Schouwwangen en gesculpteerde afbeelding bij een aantal schouwen (sterk) verweerd.
- Geprofileerde schouwlijst in hout, wit geschilderd. Vorm varieert van schouw tot schouw. Een aantal hangt door.

*Figuur 220 (midden) Figuur 221 (rechts)
Nummer 19: geprofileerde schouwmantel
tijdens renovatiewerken (13.10.2021)*

Figuur 222 Nummer 9: geprofileerde schouwmantel (13.10.2021)

Figuur 223 Nummer 11: geprofileerde schouwmantel (13.10.2021)

Figuur 224 Nummer 9: schouwmantel in profiel (13.10.2021)

Figuur 225 Nummer 9: detail voet schouwwang (13.10.2021)

Figuur 226 Nummer 9: detail bovenzijde schouwwang (13.10.2021)

Figuur 227 Nummer 11: schouwwang (13.10.2021)

Figuur 228 Nummer 11: detail bovenzijde schouwwang: afbeelding van de stichters? (13.10.2021)

Figuur 229 Nummer 11: detail schouwwang: bloemen gesculpteerd langs binnenzijde (13.10.2021)

Figuur 230 Nummer 13: geprofileerde schouwman (13.10.2021)

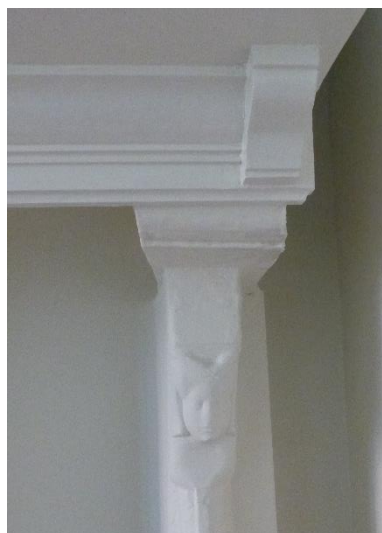
Figuur 231 Nummer 15: geprofileerde schouwman (13.10.2021)

Figuur 232 Nummer 13: schouwman in profiel (13.10.2021)

Figuur 233 Nummer 13: detail bovenzijde schouwman: afbeelding van een heer (13.10.2021)

Figuur 234 Nummer 13: detail bovenzijde schouwman: afbeelding van een dame (13.10.2021)

Figuur 235 Nummer 15: onderzijde schouwman (13.10.2021)

Figuur 236 Nummer 15: detail bovenzijde schouwman: sterk verweerde afbeelding van een heer of jongen (13.10.2021)

Figuur 237 Nummer 15: detail bovenzijde schouwman: afbeelding van een dame of meisje (13.10.2021)

Figuur 238 Nummer 17: geprofileerde schouwmantel (13.10.2021)

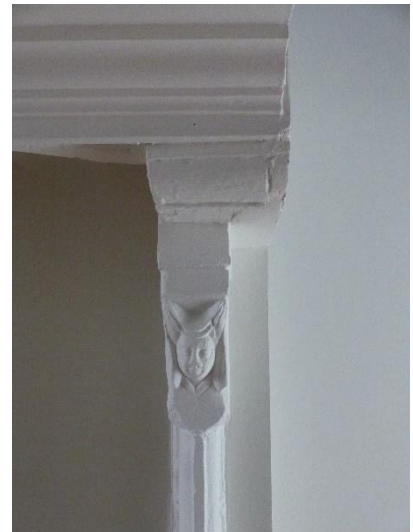
Figuur 239 Nummer 19: geprofileerde schouwmantel. Haardnis is dichtgemetseld (13.10.2021)

Figuur 240 Nummer 17: detail binnenzijde schouwvang met gesculpteerde bloemen (13.10.2021)

Figuur 241 Nummer 17: detail bovenzijde schouwvang: afbeelding van een heer (13.10.2021)

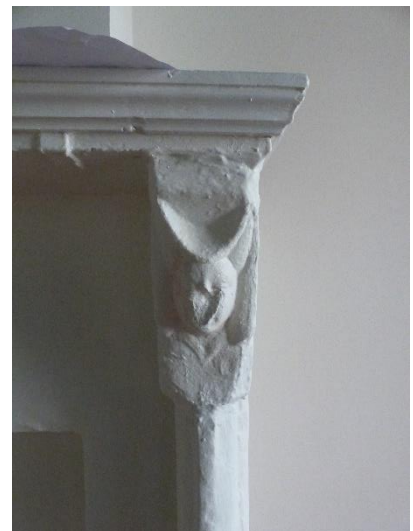
Figuur 242 Nummer 17: detail bovenzijde schouwvang: afbeelding van een dame (13.10.2021)

Figuur 243 Nummer 19: detail profiel schouwvang (13.10.2021)

Figuur 244 Nummer 19: detail bovenzijde schouwvang: afbeelding van een heer (13.10.2021)

Figuur 245 Nummer 19: detail bovenzijde schouwvang: beschadigde afbeelding van een dame (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

Geen schouwmantels meer aanwezig. Gemetselde schouwkanalen gepleisterd en geschilderd.

Omgeving

Tuin

Godshuis Van Peenen

- Ommuurde tuin. Voor beschrijving metselwerk, zie Exterieur > Metselwerk > Godshuis Van Peenen > Zijgevel en tuinmuur op het noorden en Tuinmuur op het zuiden, p. 38 en 41.
- Strook betegels langs achtergevel, waarachter gazon met centraal strook in dolomiet waarin zich verschillende putdeksels bevinden.
- Langs de achtergevel van godshuis Gloribus een verdiepte onderhoudsstrook, gescheiden met een draadafsluiting. Langsheen draadafsluiting verspreid struikgewas, hoofdzakelijk vlierbessenstruiken. In de hoek tussen achtergevel Gloribus en zuidelijke tuinmuur: klimop die tuinmuur en deel van het godshuis Gloribus overwoekert.
- Aanleg is niet historisch (zie Figuur 22).

Figuur 246 Tuin godshuis Van Peenen, zicht op het noorden (13.10.2021)

Figuur 247 Tuin godshuis Van Peenen, zicht op achtergevel Gloribus (13.10.2021)

Figuur 248 Tuin godshuis Van Peenen: woekerende klimop (13.10.2021)

Godshuis Gloribus

- Ommuurde tuin. Voor beschrijving metselwerk, zie Exterieur > Metselwerk > Godshuis Gloribus > Zijgevel op het noorden en Tuinmuur, p. 42 en p. 44.
- Strook verharding in betonklinkers langsheen voorgevel godshuis, waarvoor grasperk. Bloemenborder langsheen tuinmuur.
- Aan noord- en zuidzijde van lage tuinmuur bevindt zich een gietijzeren handpomp.
- Aanleg is niet historisch (zie Figuur 30).

Figuur 249 Tuin godshuis Gloribus (13.10.2021)

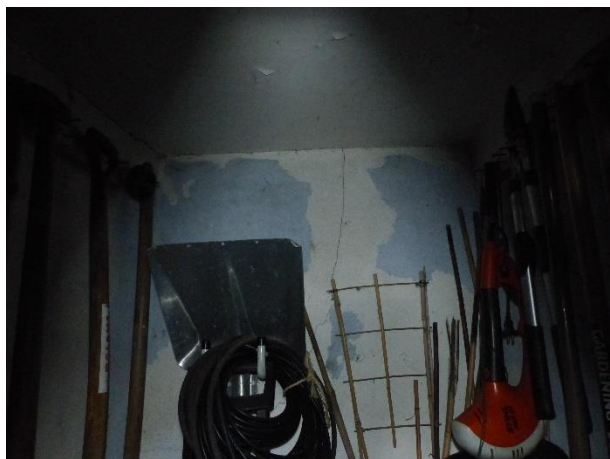
Figuur 250 Tuin godshuis Gloribus (13.10.2021)

Figuur 251 (links) en Figuur 252 (rechts)
Gietijzeren handpomp (13.10.2021)

Tuinbergingen

- De zes buitentoiletten zijn tijdens de renovatiewerken in de jaren 1980 omgevormd tot drie bergingen.
- Volume van één bouwlaag met pannendak in rode Boomse pannen. Biodeterioratie door mossen, korstmossen en klimop. Geprofileerde bakgoot met zinken bekleding en zinken afvoerpijp.
- Houten schrijnwerk, vermoedelijk 19de-eeuws (profilering en deurkrukken), met latere herstellingen (paumelles). Grachtengroen geschilderd, afwerking in goede staat.
- Binnenzijde
 - Gemetselde wanden, gepleisterd en geschilderd. Verticale scheurvorming in de achterwand van een van de bergingen.
 - Verlaagd plafond in plaatmateriaal, geschilderd. Verf bladdert af.
 - Vloerafwerking in betontegels.

Figuur 253 (linksboven) Tuinbergingen (13.10.2021)

Figuur 254 (linksonder) Interieur tuinbergingen (13.10.2021)

Figuur 255 (rechts) Tuinbergingen (13.10.2021)

4. ERFGOEDWAARDEN

Waardenstelling

Beschermd als monument op Vlaams niveau

Beschermingsbesluit

Gelet op de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van monumenten en landschappen, gewijzigd bij decreet van 13 juli 1972 ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en landschappen, gegeven op 19 september 1969 en 23 maart 1971;

Op de voordracht van Onze Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Artikel 1.- Als monument worden gerangschikt, overeenkomstig de bepalingen van het artikel 1 der wet van 7 augustus 1931, op het behoud van monumenten en landschappen, de hiernavolgende gebouwen te Brugge :

D. Eigendommen van de C.O.O. - Karthuizerinnenstraat,5,Brugge.

7. Boeveriestraat 9-19 en Gloribusstraat 2-13
Bekend ten kadaster : Brugge 3e afdeling, sectie C, perceelnummers 1421 (01a 80ca), 1422 (01a 11 ca), 1423 (01 a 17 ca), 1424 (01a 3 ca), 1425 (01a 16ca), 1426 B (90 ca), 1420 A (03a 23 ca);.

Niet-officiële erfgoedwaarden

Godshuis Van Peenen-Gloribus is beschermd als monument bij Ministerieel Besluit van 9 juli 1974.³² Het godshuis is beschermd omwille van het algemeen belang, de erfgoedwaarden van het godshuis worden niet verder gespecificeerd in het beschermingsbesluit.

Vanaf het openbaar domein gezien heeft het godshuis zijn oorspronkelijke vorm en uitzicht tot op vandaag grotendeels behouden. Als een bewaard gebleven voorbeeld van een 17de-eeuws godshuis heeft deze site een hoge **architectuurhistorische waarde**. Het interieur is sterk verbouwd. Het godshuis bevat nog een aantal elementen met hoge erfgoedwaarde, zoals delen van het dakspant, de historische spiltrappen (Boeveriestraat 11, 15, 17 en Gloribusstraat 2) en laatgotische schouwmantels (Boeveriestraat 9-19).

Godshuis Van Peenen-Gloribus is een historische getuige van liefdadigheid en armenzorg sinds de 17de eeuw en wordt door het OCMW nog steeds gebruikt om behoeftige mensen te huisvesten. Het sobere uitzicht en de indeling van het godshuis dragen, hoewel verschillende malen aangepast tijdens vroegere bouwcampagnes, nog steeds dezelfde waarden als voorheen, de sociale functie is bewaard gebleven en draagt bij tot de **sociaal-culturele waarde** van het godshuis.

Bovendien is godshuis Van Peenen-Gloribus, samen met de andere godshuizen in de Brugse binnenstad ook **beeldbepalend in het stadsweefsel**. De aanwezigheid van deze getuigen van historische armenwerking in de Brugse binnenstad zijn herkenbaar en geven de Brugse binnenstad mee vorm.

³² Inventaris Onroerend Erfgoed, *Beschermingsbesluit "Gebouwen in Brugge"*, 2020, <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/755/bestanden/4242>, geraadpleegd op 01.09.2020

Beschermd als Unescowerelderfgoed

Uitzonderlijke Universele Waarde

Het godshuis Van Peenen-Gloribus, is gelegen in de historische stadskern van Brugge. De historische kern van Brugge is sinds 2000 als kernzone opgenomen op de lijst van Unesco werelderfgoed (UNESCO ID 996-001). Het dossier wordt gemotiveerd als volgt: "Brugge is een mooi voorbeeld van een middeleeuwse nederzetting die zijn historische vorm heeft behouden in de loop van de eeuwen, waarbij de oorspronkelijke, gotische constructies deel uitmaken van de identiteit van de stad. De historische binnenstad laat zien waardoor de architectuur beïnvloed werd. Zoals de baksteen gotiek en innovatieve, artistieke invloeden van middeleeuwse schilderkunst zoals de Vlaamse Primitieven. Brugge geldt als de geboorteplaats van deze schilderschool waarvan kunstenaars als Jan van Eyck en Hans Memling deel uitmaken. Mede hierom werd Brugge een van de commerciële en culturele hoofdsteden van Europa met culturele banden over de hele wereld."

Concreet waren de criteria voor de opname op de werelderfgoedlijst:

Criterium (ii): Het historische centrum van Brugge getuigt van de aanzienlijke beïnvloeding gedurende een lange periode op het vlak van architectuur, in het bijzonder de baksteengotiek, en van de voorkeur voor innovatieve artistieke stromingen bij de ontwikkeling van de middeleeuwse schilderkunst, als geboorteplaats van de Vlaamse Primitieven.

Criterium (iv): Het historische centrum van Brugge is een buitengewoon voorbeeld van een architecturaal ensemble dat bijzondere stadia in het middeleeuwse Europa illustreert op commercieel en cultureel gebied, met de openbare, sociale en religieuze complexen als levende getuigen.

Criterium (vi): Het historische centrum van Brugge was de geboorteplaats van de Vlaamse Primitieven en een centrum van mecenaat en ontwikkeling van de schilderkunst in de middeleeuwen, met als vertegenwoordigers onder meer Jan van Eyck en Hans Memling.

Het criterium waar de Brugse godshuizen - die al dan niet later uitgroeiden tot refugehuizen - aan bijdraagt, is voornamelijk criterium (iv), dat we vertalen naar de kernkwaliteiten 'Identiteit en continuïteit van een actieve, levende stad' en 'Architecturaal ensemble'. De typologie en verschijningsvorm van het godshuis in het algemeen getuigen van de stedelijke ontwikkeling met sociale en religieuze functies, die Brugge vanaf de middeleeuwen gestalte gaf. De clusters van kleine, op mekaar afgestemde woningen bevinden zich op verschillende locaties verspreid over de stad en zijn een sprekend voorbeeld van armenzorg door de eeuwen heen.³³

³³ Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed

5. BEHEERSVISIE EN DOELSTELLINGEN

Visie

Het godshuis is onderverdeeld in twee volumes met vijf en drie woningen en wordt verhuurd door zorgvereniging Mintus, Brugge. Dit wordt in de toekomst ook zo behouden.

De historische gelaagdheid en de aanwezige erfgoedwaarden dienen bij toekomstige werken gerespecteerd te worden.

De in dit beheersplan voorgestelde doelstellingen en maatregelen vertrekken steeds vanuit de intrinsieke erfgoedwaarden zoals in het vorige hoofdstuk beschreven. De verschillende erfgoedelementen zullen geïntegreerd worden in het hedendaags gebruik en het daaraan gekoppeld beheer.

Er wordt bovenal gestreefd naar een opwaardering van deze waardevolle erfgoedsite, die beantwoordt aan zowel het bestendigen van de erfgoedwaarden als het optimaliseren van de plek. Alle ingrepen, zowel de eenmalige als terugkerende, zullen kaderen binnen de ruimere historische en ruimtelijke context. Deze ingrepen zullen gefaseerd worden uitgevoerd, per deelruimte of element binnen de site, en binnen de financiële mogelijkheden van de beheerder.

Voortbouwend op de erfgoedvisie uit het charter van Venetië (1964) voor het behoud van monumenten en historische sites worden nieuwe ontwerpinterventies duidelijk herkenbaar gemaakt, maar steeds met respect voor het historische karakter van de site. De wijze waarop nieuwe ingrepen geïntegreerd worden in de bestaande toestand moet telkens per afzonderlijk geval bekeken worden. Er kan daarbij gedacht worden aan de ruimtelijke inpassing, de schaalverhoudingen en een materiaal- en plantengebruik dat past bij het historische karakter van de site.

Knelpunten

Behoud en conservatie van het aanwezige erfgoed

Het op heden nog aanwezige erfgoed dient behouden en geconserveerd te worden. De bepaling van welke elementen erfgoedwaarde bezitten wordt in de voorgaande delen van dit beheersplan geduid. De bepaling van de erfgoedwaarden zal bovendien steeds gebeuren in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge.

Ruimtegebrek woningen

In oorspronkelijke toestand bevonden er zich meer woongelegenheden in het godshuis. In de loop van de geschiedenis werd het godshuis verschillende malen intern verbouwd en werden woningen of woonruimtes samengenomen of uitgebreid om te kunnen voldoen aan de geldende standaarden inzake woonoppervlakte. Indien een toekomstige verbouwing opnieuw een wijziging in het aantal woonunits betekent dienen de aanpassingen steeds afgetoetst te worden aan de nog aanwezige erfgoedwaarden.

Thermisch discomfort (isolatie, verwarming...)

De woningen werden voor het laatst aangepast in de jaren 1980 voor het deel Gloribus en in 2021 voor het deel Van Peenen, waarbij onder meer dakisolatie en achterzetbeglazing werd geplaatst. Om deze woningen voldoende comfort te geven, kunnen er in de toekomst nog verdere maatregelen genomen worden inzake thermische isolatie en verwarming. Deze maatregelen dienen in verhouding te zijn met de aanwezige erfgoedelementen en mogen de erfgoedwaarde niet aantasten. Aanpassingen gebeuren steeds in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge.

Toeristische ontsluiting van de binnentuin

De tuinen van het godshuis worden op dit moment nog niet opengesteld voor publiek. Indien dit in de toekomst zou veranderen moet het welzijn van de bewoners bewaakt worden en dient er een balans gevonden te worden tussen bewoners en bezoekers, bijvoorbeeld met aangepaste openingsuren of een huisreglement voor bezoekers.

Doelstellingen

Doelstelling 1. Duurzaam behoud van waardevolle elementen

Duurzaam behoud van de waardevolle elementen begint met een goed en regelmatig onderhoud. Het volgende hoofdstuk uit het beheersplan staat de gebouwbeheerder hierin bij: het toont welke onderhoudsmaatregelen op korte, middellange en lange termijn gewenst zijn en geeft richtlijnen met betrekking tot de meest geschikte materialen en methodes.

Doelstelling 2. Herstel erfgoedwaarden

Dit houdt in dat de nog aanwezige historisch waardevolle elementen geconserveerd, gerestaureerd of, indien verdwenen of niet meer te redden, gereconstrueerd worden met het oog op het herstellen van de erfgoedwaarden van het pand. Het maximaal behoud van historisch materiaal vormt hierin evenwel een uitgangspunt.

Nieuwe ingrepen ter hoogte van de gebouwdelen waarover geen bronnen beschikbaar zijn krijgen een hedendaagse invulling en dienen te gebeuren met respect voor de erfgoedwaarden.

Doelstelling 3. Aanpassingen i.f.v. continu gebruik

De woningen binnen het godshuis worden in tijd aangepast aan de woonnoden van dat moment. Dit is essentieel om het continue gebruik van het erfgoed te garanderen. Toekomstige verbouwingen om de functionaliteit of de veiligheid van het gebouw te waarborgen of verbeteren zullen echter steeds in overleg gebeuren met het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge en gebeuren met respect voor en in harmonie met het monument.

Doelstelling 4. Toeristische ontsluiting

Als typisch voorbeeld van historische armenzorg in de Brugse binnenstad en omwille van de typische architectuur, zijn de godshuizen ook op toeristisch vlak een meerwaarde voor Brugge. Waar mogelijk kunnen de godshuizen of hun binnentuinen toeristisch ontsloten worden, zonder dat dit in conflict komt met de woonfunctie.

6. MAATREGELEN

Zoals aangegeven in voorgaand hoofdstuk, wordt ingezet op een maximaal behoud van de aanwezige erfgoedwaarden (onderhoud) en herstel van de historisch waardevolle elementen. Dit steeds volgens de regels van de kunst en door een erkend restaurateur. Ingrepen die niet als historisch waardevol beschouwd worden, kunnen, indien gewenst, ongedaan gemaakt worden. Waar voldoende historische informatie beschikbaar is (nog aanwezige elementen, iconografisch materiaal, ...), is een waarheidsgetrouwe reconstructie mogelijk. Indien dit niet het geval is, wordt gekozen voor historische materialen in een hedendaagse vormtaal.

Hieronder is een overzicht opgenomen van de noodzakelijke beheermaatregelen.

Algemeen

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
A01	Beperken bodemingrepen				– Slechts indien noodzakelijk voor het behoud van gebouwen en onderdelen. – In overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge. – Zo nodig (voor)onderzoek door erkend archeoloog i.f.v. behoud archeologische erfgoedwaarden.

Vooronderzoeken

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
V01	Stratigrafisch onderzoek				– Indien nodig.
V02	Stabiliteitsstudie				– Indien nodig.
V03	Energieaudit				– Indien nodig.

Exterieur

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
E00	Algemeen				
E00.01	Periodiek nazicht van de integrale buitenschil en draagstructuur		min. 1 x/ jaar min. 1 x/6 jaar	n.v.t.	– Door eigenaar – Regelmatige inspecties door Monumentenwacht vzw of een door de eigenaar of gebruiker aangestelde specialist. – Het betreft minimaal het reinigen van de goten en nazicht van de doorhangende ervan, herplaatsen of vervangen van uitgewaaide of beschadigde dakpannen, bijstellen van het hang- en sluitwerk van het schrijnwerk en dergelijke meer.
E00.02	Slopen van latere uitbreidingen	x			– Eventuele sloop van latere uitbreidingen volgens visie restauratie-architect en in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge.
E01	Gevels				
E01.00	Opvolging recente scheurvorming		min. 2 x/jaar	n.v.t.	– Opvolging van recente barsten die mogelijk zijn ontstaan naar aanleiding van de werken aan de overkant van 't Zand (Koning Albertpark).
E01.01	Lokaal herstellen van het metselwerk en sterk verweerd of ontbrekend voegwerk	x			– M.n. barsten, vorst- of vochtschade, lacunes in het metsel- en voegwerk, ... – Vervangen van metselwerk met stenen naar bestaand of historisch model. – Samenstelling voegmortel: kalkmortel. – Hydrofoberen van de gevels verstoort de vochthuishouding in het metselwerk en is daarom niet toegelaten. – Openstaande naden tussen metselwerk en

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
					schrijnwerk moeten gedeeltelijk opgevoegd worden met een kalkgebonden mortel. Overgang tussen mortelzoom en schrijnwerk op te voegen met dunne (max. 50 mm), overschilderbare elastische kit.
E01.02	Restauratie van de elementen in natuursteen	x			– Reinigen, herstellen of indien nodig vervangen naar model van de aanwezige natuursteenelementen. – In geval van vervanging: in identieke natuursteensoort of een soort die er petrografisch en visueel zo nauw mogelijk bij aansluit.
E01.03	Restauratie van elementen in gebakken aarde	x			– Reinigen, herstellen of indien nodig vervangen naar model van de aanwezige elementen in gebakken aarde.
E01.04	Verwijderen en onder controle houden biodeterioratie		min. 1 x/jaar	n.v.t.	– Klimplanten, mossen, korstmossen e.d.m. die schade toebrengen aan het monument moeten verwijderd worden.
E01.05	Vernieuwen schilderwerk		min. 1 x/5 jaar	x	– Volgens historische kleurstelling. – Met een dampopen verfsysteem met mineraal uitzicht zoals verf op basis van kalk, silicaat, siloxaan, ... Acryl- of latexverven moeten vermeden worden. – Het verfsysteem moet compatibel zijn met de bestaande ondergrond.
E02	Daken				
E02.01	Periodiek reinigen goten en regenwaterafvoeren		min. 1 x/jaar en na elke storm	n.v.t.	
E02.02	Periodiek nazicht dakbedekking		min. 1 x/jaar en na elke storm	n.v.t.	– Inclusief nazicht aansluitingen

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
E02.03	Herstellen of vernieuwen van dakbedekking in Boomse pannen	x			– Inclusief nokpannen en alle aansluitingen. – Vernieuwen van de dakbedekking steeds door middel van maximale recuperatie van authentiek materiaal en traditionele plaatsing (bijvoorbeeld nokken in kalkgebonden mortel, aanstrijken van zijgevels met kalkgebonden mortel...)
E02.04	Restauratie of vervangen regenwaterafvoeren	x			– Inclusief kil- en zakgoten. – Inclusief houten delen goten.
E02.05	Corrosiewerende behandeling smeedijzeren onderdelen dakgoot	x			– Inclusief ingeklemd deel en herstel metselwerk. – I.h.b. beugels onder de goten.
E02.06	Corrosiewerende behandeling gietijzeren onderdelen	x			– Inclusief ingeklemde delen. – I.h.b. stampijpen.
E02.07	Vernieuwen toplaag schilderwerk smeedwerk		min. 1 x/5 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
E02.08	Verhogen toegankelijkheid dak	x			– Indien noodzakelijk voor nazicht en onderhoud. – Plaatsen van genormeerde klim- en ladderhaken.
E02.09	Reinigen schoorstenen		min. 1 x/jaar		– Enkel de schoorstenen die nog in gebruik zijn.
E02.10	Verwijderen en onder controle houden biodeterioratie		min. 1 x/jaar	n.v.t.	– Klimplanten, mossen, korstmossen e.d.m. die schade toebrengen aan het monument moeten verwijderd worden, andere dienen indien te behouden onder controle gehouden worden.
E03	Gevelsluiting				
E03.01	Restauratie van het buitenschrijnwerk	x			– Oorspronkelijk schrijnwerk: stratigrafisch onderzoek naar oorspronkelijk kleurgebruik indien nodig. – Restauratie van de oorspronkelijke delen van het historisch buitenschrijnwerk. Bij voorkeur herstel, indien nodig reconstructie naar historisch model. – Indien van toepassing, inclusief corrosiewerend behandelen metalen hang- en sluitwerk.

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
					– Inclusief schilderwerken, conform historische kleurstelling.
E03.02	Energetische maatregelen bij historisch waardevol schrijnwerk	x			– Volgens visie restauratie-architect en het Agentschap Onroerend Erfgoed en de dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken van de stad Brugge. – Deze ingreep mag geen of slechts een beperkte visuele impact hebben.
E03.03	Controle van mastiek, toplaag en hang- en sluitwerk		1 x/2 jaar	n.v.t.	– Ook toplaag smeedijzer indien van toepassing.
E03.04	Vernieuwen toplaag schilderwerk buitenschrijnwerk en smeedwerk & onderhoud hang- en sluitwerk		min. 1x/5 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
E04	Gevelelementen				
E04.01	Restauratie metalen elementen	x			– Corrosiewerend behandelen metalen elementen die een blijvende functie hebben in de gevel. – I.h.b. van de muurankers.
E04.02	Vernieuwen toplaag metalen elementen		min. 1 x/5 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.

Interieur

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
I00	Algemeen				
I00.01	Periodiek nazicht van het interieur en draagstructuur		min. 1x/ jaar min. 1 x /6 jaar	n.v.t.	– Door eigenaar. – Regelmatige inspecties door Monumentenwacht vzw of een door de eigenaar of gebruiker aangestelde specialist.

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
I00.02	Onderhoud binnenafwerking		min. 1 x/jaar	n.v.t.	– Zorgvuldige reiniging en onderhoud. Dit volgens de richtlijnen voorgeschreven door de restaurateurs of volgens de brochures uitgegeven door Monumentenwacht vzw en de Nederlandse Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.
I00.03	Slopen latere toevoegingen / aanpassingen	x			– Indien nodig.
I01	Structuur				
I01.01	Nazicht en zo nodig verstevigen funderingen	x			– Indien nodig. – In overleg met stabiliteitsingenieur.
I01.02	Restauratie metselwerk	x			– M.n. barsten, vochtschade, lacunes in het metsel- en voegwerk, ...
I01.03	Maatregelen vochtinfiltratie	x			– Indien van toepassing.
I01.04	Restauratie houten structuur	x			– Vervangen of verstevigen instabiele onderdelen. – Stabiliteitsstudie indien nodig.
I01.05	Restauratie houten dakstructuur	x			– Nazicht en indien nodig herstel van de houten dakstructuur. – Stabiliteitsstudie indien nodig. – Indien nodig vervangen of verstevigen van instabiele onderdelen. – Eventueel vrijmaken bestaande dakstructuur. – Controle op biologische aantastingen en indien nodig curatieve behandeling. – Vervangingen van houten onderdelen enkel toegestaan indien noodzakelijk voor stabiliteit. – Vervanging door identieke onderdelen, traditioneel vergaard.
I02	Wand- en plafondafwerking				
I02.01	Verwijderen van niet historische wandafwerkingen	x			– Indien van toepassing, nieuwe afwerking volgens visie restauratie-architect. – Wandtegels, gipsplaten, ...

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
I02.02	Lokaal herstel wand- en plafondafwerking	x			– Herstellen van beschadigde wanden en plafonds, bijvoorbeeld scheuren, losgekomen pleisterwerk, beschadigingen door gebruik, vocht, roetafzetting... – Herstel van bepleisterde of betegelde wanden indien deze erfgoedwaarde hebben. – Herstel van bepleisterde plafonds of plafonds met afwerking met planken indien deze erfgoedwaarde hebben.
I02.03	Restauratie schilderwerk wanden en plafonds	x			– Voorafgaand stratigrafisch onderzoek naar kleurgebruik indien aangewezen. – Dampopen verfsysteem.
I02.04	Vernieuwen toplaag schilderwerk wanden en plafonds		min. 1 x/10 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
I03	Vloerafwerking				
I03.01	Verwijderen van niet historische vloerafwerkingen	x			– Indien van toepassing, nieuwe afwerking volgens visie restauratie-architect.
I03.02	Restauratie historisch waardevolle vloerafwerking en plinten	x			– Herstel van bestaande historisch waardevolle vloeren indien nog aanwezig.
I03.03	Vernieuwen vloerafwerking en plinten naar historisch model	x			– Naar model van de originele vloerafwerking indien gekend, volgens visie restauratie-architect. Zowel vloeren in steen, gebakken aarde, gebakken klei als hout.
I05	Binnenschrijnwerk				
I05.01	Controle hang- en sluitwerk		1 x/2 jaar	n.v.t.	
I05.02	Herstel of vernieuwen hang en sluitwerk				– Volgens visie restauratie-architect.
I05.03	Vernieuwen toplaag schilderwerk schrijnwerk & onderhoud hang- en sluitwerk		min. 1 x/5 jaar	x	– Verfsysteem en kleur, volgens originele toestand, stratigrafisch onderzoek of restauratiedossier indien van toepassing. – Met een verfsysteem dat compatibel is met de

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
					ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
I05.04	Restauratie houten trappen en trapdeuren	x			– Restauratie van de oorspronkelijke delen van de historische trap. Bij voorkeur herstel, indien nodig reconstructie naar historisch model mits opmaak detailplannen bestaande en nieuwe toestand. – Stratigrafisch naar kleur en samenstelling historische afwerking indien nodig. – Restauratie afwerkingslagen. – Inclusief leuning, handgrepen en borstweringen...
I07	Vaste interieurelementen				
I07.01	Restauratie schouwen	x			– Herstel aanwezige erfgoedwaarden schouwen, volgens visie restauratie-architect – Voorafgaand stratigrafisch onderzoek naar kleurgebruik indien aangewezen.
I07.02	Restauratie natuurstenen muurelementen	x			– I.h.b. consoles woning nr. 91.
I07.03	Restauratie venstertabletten	x			– Herstel aanwezige erfgoedwaarden venstertabletten. – Volgens visie restauratie-architect.

Technische installaties

Dit is enkel opgenomen ter volledigheid van de maatregelen voor de gebouwbeheerder. Deze werken komen in geen geval in aanmerking voor een erfgoedpremie.

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
T01	Technische installaties				
T01.01	Keuring elektrische installatie		min. 1 x/25 jaar	n.v.t.	– Door erkend keuringsorgaan.
T01.02	Onderhoud CV-ketel en –toestellen		min. 1 x/2 jaar	n.v.t.	– Onderhoud CV-ketel door erkend installateur. – Verwarmingstoestellen jaarlijks te reinigen voor het stookseizoen.
T01.03	Inspectie en onderhoud brandpreventiemiddelen		min. 1 x/ jaar	n.v.t.	– Door erkend inspectieorganisme.

Omgeving

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
O01	Binnentuin				
O01.01	Lokaal herstellen van het metselwerk van de tuinmuren	x			– Herstellen barsten, vorst- of vochtschade, lacunes in het metsel- en voegwerk, ... – Vervangen van metselwerk met stenen naar bestaand of historisch model. – Herstellen of vernieuwen voegen: samenstelling voegmortel: kalkgebonden mortel – Inclusief herstellen of vernieuwen muurafdekkingen.
O01.02	Verwijderen en onder controle houden biodeterioratie		min. 1 x/jaar	n.v.t.	– (Klim)planten, mossen, korstmossen e.d.m. die schade toebrengen aan het monument moeten verwijderd worden, andere dienen indien te behouden onder controle gehouden worden.
O01.03	Vernieuwen schilderwerk		min. 1 x/5 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
O01.04	Restauratie metalen elementen	x			– Waterpomp.

	Beheersmaatregelen / Aard der werken	Eenmalig	Terugkerend	Vrijstelling van toelating	Aanbevelingen
					– Corrosiewerend behandelen metalen elementen.
O01.05	Vernieuwen toplaag metalen elementen		min. 1 x/5 jaar	x	– Met een verfsysteem dat compatibel is met de ondergrond en toepasbaar is in de specifieke context.
O01.06	Restauratie tuinbergingen	x			– Dak, wanden, schrijnwerk, ... volgens bovenstaande aanbevelingen.
O01.07	Onderhoud tuinbergingen		Min. 1 x/2 jaar		– Volgens bovenstaande aanbevelingen.

7. OPVOLGING EN EVALUATIE

Dit beheersplan is opgesteld in functie van het onderhoud van godshuis Van Peenen-Gloribus voor een periode van vierentwintig jaar. Daarnaast worden eenmalige maatregelen opgesomd in functie van komende restauratiewerken binnen deze periode. Zorgvereniging Mintus is eigenaar van het gebouw en wenst in de toekomst het comfort van de wooneenheden binnen het monument te verbeteren, rekening houdend met het aanwezige erfgoed.

Voor de maatregelen zal er steeds beroep gedaan worden op gespecialiseerde aannemers of restaurateurs, die worden aangesteld in overeenstemming met de wetgeving op overheidsopdrachten. Voor meer complexe dossiers zal de opdrachtgever bijgestaan worden door een restauratie-architect of een gespecialiseerd studiebureau.

Eenmalige werkzaamheden

Voor de restauratie van het gebouw kan conform de vigerende wetgeving gebruik gemaakt worden van een combinatie van verschillende erfgoedpremies volgens standaardprocedure voor eventuele dringende werken en een erfgoedpremie volgens bijzondere procedure voor een integrale restauratie. Voor latere onderhoudswerken kan de opdrachtgever, indien mogelijk, beroep doen op de erfgoedpremie volgens standaardprocedure.

Indien voor deze werken geen beroep gedaan wordt op een erfgoedpremie vraagt de opdrachtgever voorafgaandelijk toelating voor het uitvoeren van handelingen aan of in het beschermd monument. Nadien bezorgt hij ten laatste zes maanden na de beëindiging van de werkzaamheden een rapport aan de buitendienst van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Dit verslag omvat de aard van de werkzaamheden, de plaats, de datum, het resultaat en fotomateriaal.

Het aanvragen en verkrijgen van erfgoedpremies is onder voorbehoud en wordt bepaald door de vigerende wetgeving. Deze regelgeving kan onderhevig zijn aan wijzigingen, al dan niet met terugwerkende kracht. De meest actuele informatie hierover is terug te vinden op de website van het Agentschap Onroerend Erfgoed: <https://www.onroerenderfgoed.be/regelgeving>

Terugkerende maatregelen

Ook voor terugkerende onderhoudswerken zal de opdrachtgever indien mogelijk beroep doen op een erfgoedpremie volgens standaardprocedure. Indien dit niet het geval is, zal eveneens voorafgaandelijk een toelating aangevraagd worden aan het agentschap en zal binnen een termijn van zes maanden na de beëindiging van de werken een verslag overgemaakt worden.

Methodiek

Als leidraad voor de eigenaar of de beheerder van de site wordt de frequentie van het onderhoud in tabelvorm bijgehouden. Deze tabel is in bijlage 1 toegevoegd aan dit beheersplan. De data van de volgende onderhoudsbeurten wordt bij voorkeur ook bijgehouden in een (digitale) agenda.

Opvolging

De toestand van het monument dient regelmatig opgevolgd te worden door periodieke inspecties. Deze inspecties kunnen kleine gebreken aan het licht brengen en onmiddellijk of op korte termijn hersteld worden om zo aanzienlijke gevolgschade te voorkomen. Het is aan te raden om op jaarlijkse basis en op basis van de opmerkingen van de gebruikers de gebouwen zelf grondig te inspecteren. Daarnaast is het wenselijk een driejaarlijkse inspectie te laten uitvoeren door Monumentenwacht vzw (<https://www.monumentenwacht.be/>). Hun inspectieverslagen gelden als toestandsrapport voor het onderhoudslogboek (zie verder).

Toestandsrapport en onderhoudslogboek

In het kader van de evaluatie van het beheersplan en de aanvraag van een aanvullende erfgoedpremie voor goed onderhoud wordt om de zes jaar het onderhoudslogboek overgemaakt aan het Agentschap Onroerend Erfgoed. Het onderhoudslogboek wordt aangevuld van zodra er een onderhoudsmaatregel of herstelling is uitgevoerd. (Meer info op <https://www.onroenderfgoed.be/het-onderhoudslogboek>.) Het onderhoudslogboek kan beschouwd worden als een actualisatie van het beheersplan en dus als bijlage bij dit beheersplan gevoegd worden.

Een onderhoudslogboek bevat in dit geval:

- Een toestandsrapport van de toestand zes jaar geleden (het beheersplan geldt als start-toestandsrapport);
- Een recent toestandsrapport van de huidige toestand;
- Een overzicht van de beheersmaatregelen en onderhoudswerken die de voorbije zes jaar zijn uitgevoerd.

De tabellen in bijlage kunnen als basis gebruikt worden als onderhoudslogboek. De richtlijn 'Beheer en onderhoud in het restauratieverslag' reikt een modelformulier in Excel-formaat aan voor het opvolgen van onderhouds- en beheersmaatregelen na een restauratie. Dit document kan eveneens gebruikt worden als onderhoudslogboek en is te downloaden via de website van het Agentschap Onroerend Erfgoed: [https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-05/P15 Onderhoud Modelformulier 20181126.xlsx](https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2019-05/P15_Onderhoud_Modelformulier_20181126.xlsx)

8. EXTRA TOEVOEGINGEN

	Duid in deze kolom aan: “niet van toepassing” (en dus niet bijgevoegd) of de verwijzing naar het hoofdstuk met pagina’s of nummer van de bijlage (indien bijgevoegd)
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt	Zie 1. Identificatie en afbakening van het onroerend goed, p. 3.
Lijst van geplande werkzaamheden	Zia 6. Maatregelen, p. 83.
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating	Zie 6. Maatregelen, p. 83.
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed	Niet van toepassing
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing
Lijst van cultuurgoederen	Niet van toepassing
Lijst van geplande werkzaamheden aan een orgel dat dateert van na de Eerste Wereldoorlog	Niet van toepassing
Bibliografie (overzicht referenties)	Zie 2. Historische nota, p. 27
Bijlages	Bijlage 1: model onderhoudslogboek